

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Διευθυντής:

ΙΩΑΝ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

17 'Ιουλίου 1926

Αἱ τελευταῖαι δηλώσεις τοῦ κ. Παγκά-
λου θέσαντος ζήτημα Προέδρου Δημοκρα-
τίας καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς αὐτὰς ἀνακοι-
νώσεις τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ὧν περί-
ληψιν δημοσιεύομεν ἐν ἄλλῃ στήλῃ, ἀπει-
κονίζουν τὴν δημιουργηθεῖσαν κρίσιν ἐν τῇ
ἐσωτερικῇ καταστάσει τῆς Χώρας, ἣτις
τόσσην προσέλαβε τὰς ἡμέρας αὐτὰς ὀξύ-
τητα.

Οἱ ἡγέται τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐκά-
λεσαν τὸν κ. Παγκαλὸν νὰ καταλίπῃ τὴν
κυβερνητικὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ Προεδρικὸν
μέγαρον, καὶ ν' ἀφεθῇ αὐτὸς καὶ αἱ πρά-
ξεις του εἰς τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ. Ἡ πρὸς
τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Παγκάλου ἀπάντησις
τῶν ἡγετῶν ὑπῆρξε σαφὴς καὶ ἀπερίφρα-
στος καὶ ἡ ἐσωτερικὴ κρίσις ἔφθασε πλέον
εἰς τὸ κατακόρυφον.

Ριζικὴ λύσις τῆς κρίσεως, ὅπως ἐπανει-
λημμένως ἐτονίσθη ἀπὸ τῆς στήλης ταύ-
της, θὰ ἦτο, καθ' ἡμᾶς, ἡ κατάλυσις τῆς
ψευδοῦς καταστάσεως ἣν ἐνεκαίνισεν ἡ
ἐγκληματικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1922, καὶ ἣν
ἐπεδείνωσε τὸ νόθον δημοψήφισμα.

Ἡ Ἑλλάς δὲν θὰ γνωρίσῃ ἡμέρας εὐ-
τυχείας, ἀν δὲν τεθῇ ἐπὶ τάπητος μὲ εἰλι-
κρινῇ διάθεσιν λύσεως ἐκ μέρους ὅλων τῶν
παραγόντων, ἀ κ έ ρ α ι ο ν τὸ ἐσωτερι-
κὸν πρόβλημα τῆς Χώρας.

Καθ' ἡμᾶς κριτὰς ἐπιβάλλεται ὁ ἀμεσος
σχηματισμὸς ἐ ν τ ῖ μ ο υ καὶ κοινῆς
ἐμπιστοσύνης ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως
μ' ἀποστολὴν τὴν διενέργειαν ἐκλογῶν
Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἣτις νὰ
προβῇ εἰς τὴν ρ ι ζ ι κ ῆ ν λ ύ σ ι ν
τοῦ ἐσωτερικοῦ ζητήματος.

Αἱ «μ ι σ α ῖ» λύσεις εἶναι πάντοτε
λύσεις ν ό θ ο ι διότι ἀντὶ νὰ ἐξομαλύν-
ουν τὴν κατάστασιν, ἀντιθέτως πολλα-
πλασιάζουν τὰ ὑφιστάμενα προβλήματα
καὶ καταβαρυνθῶνουν τὰ συμφέροντα τοῦ
Ἔθνους.

Ἡ δημιουργηθεῖσα κατάσταση εἶναι ἐκ
τῶν κρισιμωτέρων ἃς ἀντιμετώπισε ποτὲ
ἡ Ἑλλάς. Πρόκειται σήμερον περὶ τῆς σω-
τηρίας τῆς Πατρίδος ἣτις νοσεῖ. Καὶ ἡ
σωτηρία τῆς ἀσθενοῦς Πατρίδος, θὰ ἐπι-
τευχθῇ ὅταν οἱ π ά ν τ ε ς καὶ τ ά π ά ν τ α
τεθοῦν τὸ ταχύτερον ὑπὸ τὴν ἀδέ-
καστον κρίσιν τοῦ κυριάρχου λαοῦ.

Πᾶσα παρέκκλισις ἀπὸ τῆς μόνης σω-
τήρας λύσεως ἀποτελεῖ ἐγκλημα κατὰ τοῦ
Ἔθνους, καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες θ' ἀποπειρα-
θῶσι τὴν παρεμπόδισιν τῆς λύσεως ταύτης
θ' ἀναλάβουν ὁλόκληρον τὸ βᾶρος τῶν εὐ-
θυνῶν ἐναντὶ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἱστο-
ρίας αὐτοῦ.

M.

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ο έκλεκτος ἡμῶν συνεργάτης PROBUS, συντάκτης ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Νέας Ἐποχῆς» τῆς Ἑξωτερικῆς Ἑβδομάδος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Παρισίοις, θά κρατῇ ἐνήμερον τὸ ἀναγνωστικὸν ἡμῶν κοινὸν δι' ἀναποκαρίσεως τοῦ ἐφ' ὧν τῶν διεθνῶν ζητημάτων.

Ἡ σύνταξις τῆς Ἑξωτερικῆς Ἑβδομάδος ἀνατέθη εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν ἡμῶν κοινὸν ἐξ ἄλλων ἄρθρων τοῦ καὶ μελετῶν παλαιὸν διακεκομμένον συνεργάτην μας καὶ πρῶτον διπλωμάτην POLITICUS.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Σέρβος ὑπουργὸς κ. Ἀδράμοβιτς, θεωρούμενος ὡς εἰδικὸς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ σιδηροδρόμου Γευγελῆς-Θεσσαλονίκης, ἡτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ δι' Ἀθήνας ὅπως φέρῃ εἰς πέρας τὰς συνεχιζομένας ἀπὸ τούτου καιροῦ διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων (ἐλευθερία ζώνης Θεσσαλονίκης καὶ σιδηροδρόμος Γευγελῆς), ἐν γὰρ νῦν ἦλθε νὰ τερμάνῃ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ὁμόρων χωρῶν. Πράγματι ἡ δολοφονία ἱνὸς Σερβομακεδόνα ἐθνικοστοῦ δημοσιογράφου ἐν Μοναστηρίῳ, τοῦ μισέλληγνος Χατζηπόποβιτς, ἐνοικήθη ἐν Βελιγραδίῳ καὶ ἀλλοχρεώ—ἰδία ἐν Σόφια—ὅτι θά ἀπετέλει καίριον πλῆγμα κατὰ τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλληνοσερβικῆς ἐγκαρδιότητος καὶ θά ἐμαρτάωνε τὸν ταχὺν τερματισμὸν τῶν ἐκατέρωθεν συζητήσεων ἐπὶ τῶν ὑπὸ διαπραγματεύσιν ζητημάτων.

Ἡ γνώμη αὕτη—κακῶς καθ' ἡμᾶς—ἐστηρίχθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν μεγάλης μερίδος τοῦ Σερβικοῦ τύπου, ἐμπνευσμένων ὑπὸ τῶν γνωστῶν Ἑλληνομάχων Πανσερβιστῶν, ὅτι ὁ Χατζηπόποβιτς ἐδολοφονήθη ὑπὸ Ἑλλήνων ληστανταρτῶν. Τί ἐπηκολούθησεν ἐν Βελιγραδίῳ τὴν διατύπωσιν τοιαύτης κακοβούλου ὑποθέσεως δύναται τις εὐκόλως νὰ φαντασθῇ ἐκ τῶν ἀμετροπειῶν καὶ τῆς ἐλαφρότητος εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἐσυνείθησε, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ὁ τύπος τοῦ Βελιγραδίου. Ἡ Ἑλλὰς καὶ οἱ Ἕλληνες ὑδρίσθησαν κατὰ τὸν κατήλιγότερον τρόπον, ἀναμφισβητήτως δὲ ἦτο προφανὲς ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας αἱ συνεχιζόμεναι ὁσονούποι ἐν Ἀθήναις ἑλληνοσερβικαὶ διαπραγματεύσεις θά ἦτο προβληματικὸν ἐάν κατέληγον εἰς αἰσίον πέρας. Πᾶντοί ἐν Ἑλλάδι οἱλοι τῆς Σερβίας, βλέποντες νὰ ἐκχύνεται ἐν Βελιγραδίῳ τὸσον δηλητήριον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἠνέχθησαν νὰ μὴ συνεχισθοῦν

αἱ συνεννοήσεις πρὶν παρέλθῃ ἡ νευρική κρίσις τῶν ἐθνικιστικῶν κύκλων καὶ τοῦ τύπου τοῦ Βελιγραδίου.

Εὐτυχῶς ἡ ἀλήθεια ἐπὶ τοῦ δράματος τοῦ Μοναστηρίου διέλαμψε ταχέως καὶ τὰ πράγματα ἀποκατεστάθησαν. Αἱ Σερβικαὶ ἐφημερίδες, αἱ σοβαρώτεραι τοῦλάχιστον, ἔσπευσαν νὰ ζητήσουν συγνώμην ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν κατηγορίαν ἡ ὁποία προσήφθη κατ' αὐτῆς τῶσιν ἐλαφρῶς. Οὕτω δὲ ἀντὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Χατζηπόποβιτς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θρυαλλὶς ἐναύσματος διὰ νέαν Ἑλληνοσερβικὴν κρίσιν, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἄψυχος τῆς Ἑλλάδος στάσις.

Ἀλλὰ τὸ ὀλιγοήμερον τοῦτο, δημοσιογραφικὸν ἐπεισόδιον χρήζει ἰδιαίτερας προσοχῆς ἀπὸ μέρους τῶσιν τῆς Ἑλλάδος ὅσον καὶ τῆς Σερβίας ἐάν ἐπιθυμοῦν εὐλικρινῶς νὰ ὁμονήσουν καὶ συνεργασθῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν κοινῶν αὐτῶν συμφερόντων εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Ἀληθῶς, ἡ ἐλαφρότης μὲ τὴν ὁποίαν ἐπερίσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας ἡ εὐθύνη διὰ τὸ ἐγκλημα τοῦ Μοναστηρίου δὲν εἶναι δυνατόν καὶ δὲν πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς νὰ παρατηρήσῃ ἐν Βελιγραδίῳ, ἐάν ὑφίσταται εὐλικρινὴς ἐπιθυμία πρὸς συνεννόησιν. Καὶ ἐάν ἀκόμη ἐπιτευχθῇ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀδράμοβιτς ἡ τῶσιν ποδομένη ἐκατέρωθεν συνεννόησις ἐπὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων, ἡ ἑλληνοσερβικὴ φιλία θά παραμείνῃ ὅπως τυπικὴ ἐφ' ὅσον θά εὐρίσκειται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐλαχίστου ἐπεισοδίου, κρινομένου μὲ τὴν ἐπιπολαιότητα, μεθ' ἧς ἐσχολιάσθη ἡ δολοφονία τοῦ Χατζηπόποβιτς.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ Σερβικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἐπιτακτικὸν καθήκον ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὴν συνεχιζομένην ἀδιακόπως ὑπὸ τινῶν ἐφημερίδων τοῦ Βελιγραδίου πολεμικὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, πολεμικὴν ἡ ὁποία τῶσιν δυσχεραίνει τὴν ἀποκατάστασιν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν.

Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τονισθῇ ὅτι ἐφ' ὅσον ἐπικυλοῦναι νὰ ἐκδηλοῦται ἀπὸ μέρους μεγάλης μερίδος Σέρβων, ἰδίᾳ τῶν ἐκ Νοτίου Σερβίας, τὸση ἐχθρότης ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐκκολάπτονται εἰς βάρος αὐτῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διάφοροι κακόπιστοι μῦθοι, ἡ συμφωνία ἐπὶ τῶν ζητημάτων ἐλευθερίας ζώνης καὶ σιδηροδρόμου Γευγελῆς θά παραμείνῃ νόσημα νεκρὸν, οὐδένως συντελοῦν εἰς τὴν τελικὴν συνεννόησιν. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἡ κυβέρνησις τοῦ Βελιγραδίου.

Παρ' ὅλην τὴν ἀληθῶς τιτάνειον προσπά-

θειαν τὴν ὁποίαν καταβάλλει ὁ Ἰωσήφ Καγιὼ ἡ ἀνόρθωσις τοῦ φράγκου ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖται καὶ νὰ καθίσταται προβληματικὴ. Ἡ ἐπιτυχία τὴν ὁποίαν κατήγαγε ἐν Λονδίνῳ ἐντὸς δωδεκάωρου συνάπτων συμφωνίαν μετὰ τοῦ κ. Τσῶρτσιλ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν πολεμικῶν χρεῶν δὲν συνέτεινε πῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ φράγκου, τοίναντιον μάλιστα παρετηρήθη τὸ ἐξῆς μὲν τοῦτο ὅτι τὴν ἐσπέραν τῆς συμφωνίας Καγιὼ-Τσῶρτσιλ ἡ λίρα ἀνῆλθε ἀπέναντι τοῦ φράγκου ἀρκετὰς μονάδας προσεγγίσασα τὰ 200. Οὕτω τὰ δραστηκὰ μέτρα τὰ ὅποια ἔλαβε ὁ Γάλλος δικτάτωρ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἀντικαθιστῶν τὸν Διοικητὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας καὶ ἐγκαταστάσας δικτατορικὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν, δὲν ἤρκεσαν ὅπως σταματήσουν τὸν κατήφορον τοῦ γαλλικοῦ νομίσματος, τὸ ὁποῖον εἶναι προωρισμένον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν τύχην τῆς ἡμετέρας δραχμῆς.

Τὸ γεγονός τοῦτο ὀφείλεται ἀναμφισβήτητως εἰς τὴν ἀπόλειαν τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ὁποίας ἀπῆλθε ἡ οἰκονομικὴ ἀνοχή τῆς Γαλλίας τῶσιν παρὰ τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ ὅσον καὶ παρὰ τῶν ξένων. Ἡδὴ αὐτοὶ οἱ Γάλλοι ἀμφιβάλλουν διὰ τὸ δυνατόν τῆς ταχείας ἀνορθώσεως τοῦ ἐθνικοῦ τῶν νομίσματος, φυσικὸν δὲ εἶναι, ὡς οὐκ ὀρθόν, νὰ θυσιάσων νὰ τὸ ἐπιστηρίξουν εἰς τὴν πτώσιν τοῦ ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτῶν ζητήματα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετηρήθη εἰς ὅλα τὰ Κράτη τὰ ὅποια μεταπολεμικῶς εἶδον κλονιζόμενον τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν νόμισμα, οἱ πολῖται ἀφρόνως σκεπτόμενοι δὲ ἔκιναν συμφέρον νὰ τὸ ὑποστηρίξουν διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν, μὴ ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ πτώσις τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος θά εἴχε δεινὰς συνεπείας ἀμέσως ἐπ' αὐτῶν.

Ὁ κ. Καγιὼ καὶ ἐντὸς τῆς Γαλλίας εὐρίσκει ζωηρὰν ἀντίδρασιν κατὰ τῶν οἰκονομικῶν σχεδίων τῶν, ἰδίᾳ κατὰ τῆς δικτατορικῆς ὑπ' αὐτοῦ διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους. Ἐπεκρίθησαν ἰδιαίτερος τὰ σχέδια τοῦ περὶ ἐπιβολῆς τριῶν περὶ τοῦ δισηκαμυρίου φράγκων ἐμμέτων φόρων, οἱ ὅποιοι, κατηγορήθη ὁ κ. Καγιὼ, ὅτι θά ἔχουν σοβαρὸν ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, θά αὐξηθοῦν δὲ αἱ τιμαὶ τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης.

Τοὺς φόρους τούτους ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν θεωρεῖ ἀναγκαίους, ὡς ἀντιστάθμισμα κυρίως τῶν αὐξήσεων τὰς ὁποίας ὑπόκειται εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ τῶν προκαταβολῶν εἰς τοὺς πληθυσμοὺς τῶν δηρωθεῖσιν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπαρχιῶν τῆς Βορείου Γαλλίας.

Γενικῶς θεωρεῖται ἀμφίβολον ὅτι ὁ κ. Καγιὼ θά ἐπιτύχῃ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ φράγκου, ὡς φυσικὴ δὲ συνέπεια θά εἶναι μοιραίως ἡ παραίτησις αὐτοῦ καὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς ὁποίας συμπορεύεται μετὰ τοῦ Μπριάν. Τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο ἡ πλειοψηφία τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ προβλέπει μετὰ φόβου, διότι θά ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν ἀνοδὸν εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ τῶν ἐθνικιστῶν ἡ τῶν σσιαλιστῶν.

Ὁ τερματισμὸς τῆς δίκης τῶν κατὰ τοῦ Κεμάλ συνωμοτῶν τῆς Σμύρνης καὶ ἡ καταδίκη πολλῶν ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον δὲν φαίνεται ὅτι θά θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ζωηρὰν ἀντίδρασιν τὴν ὁποίαν συναντᾷ ἡ ὑπερνεωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ Γαζῆ. Τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητον ἡθικὴν ἐνοχλήν τῶν εἰς τὴν συνωμοσίαν, τὸ δικαστήριον τῆς Ἀνεξαρτησίας δὲν ἐτόλμησε—ἐπινεύοντες τοῦ Κεμάλ—νὰ καταδικάσῃ καὶ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ ἀντικεμαλικοῦ προοδευτικοῦ κινήματος, φανερώνει ὅτι ἡ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ Κεμάλ ἔχει ἀνδρωθῇ τῶσιν ὥστε μόνον κομπάρσοι νὰ πληρώνουν διὰ δολοφονικὰς ἀποπείρας, ὡς ἡ σημειωθείσα καὶ ἀποτυχούσα τελικῶς ἐν Σμύρῃ.

Περὶ τοὺς ἡγέτας τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολιτεύσεως Καραμπεκίρη, Νεωρεντίν, Ταχιάρ καὶ Ρεσό ἔχουν συγκεντρωθῇ οὐ μόνον οἱ δυσχεροῦς πρῶτον φίλοι καὶ συναγωνισταὶ τοῦ Κεμάλ, ἀλλὰ κυρίως ἡ μεγάλη μάζα τῶν ἀντιδημοκρατικῶν, φανατικῶν ὁπαδῶν τῆς θρησκείας καὶ τοῦ Σουλτανάτου, μεταξὺ δὲ αὐτῶν κυρίως καὶ τῶν δημοκρατικῶν τοῦ Κεμάλ διεξάγεται καὶ θά διεξαχθῇ εἰς τὸ μέλλον ὁ σπέραι βιαιότερος ὁ ἀγὼν πρὸς τελικὴν ἐπικράτησιν.

POLITICUS

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης ἐτονίζετο τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα, ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐπιτακτικὴ καὶ παρ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν παργόντων, οἵτινες πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐνεφάνιζον

τὴν κατάστασιν τῆς Χώρας ὡς ῥόδινον. Ὁ κ. Θ. Πάγκαλος φαίνεται χωρῶν εὐθέως πρὸς τὴν λύσιν ταύτην, παρὰ τὴν ἀντίδρασιν ὠρισμένων περὶ αὐτοῦ ἱσταμένων κύκλων, ἐχόντων τὴν γνώμην, ὅτι ἡ πρὸς τὸν λαὸν προσφυγὴ θ' ἀν-

ὅ ἀνατεθῇ ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναμιχθῶσιν ἕτερα πρόσωπα πρὸς ἐξεύρεσιν ὑπουργῶν. Ἐπομένως τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐφημερίδας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἀκριβῆ. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Παγκάλου κατὰ τὸ προχθεσινὸν ὑπουργικὸν συμβούλιον νὰ παραχωρήσουν τὴν θέσιν των οἱ ἐκ τῶν ὑπουργῶν μέλλοντες νὰ πολιτευθῶν.

Παράγοντες δυνάμει νὰ ἔχουν ἐνδοιασμοὺς ἐπὶ τῆς διὰ τῆς ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως διευθετήσεως τοῦ κυβερνητικοῦ ζητήματος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξουν, διότι εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι ὁ μόνος ρυθμιστὴς τῆς καταστάσεως εἶναι ὁ κ. Πάγκαλος ἐκπροσωπῶν ἐν προκειμένῳ τὴν πᾶμφηφίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὅτι ἡ μέλλουσα νὰ σχηματισθῇ Κυβέρνησις καὶ ἐκ τοῦ Προέδρου τῆς καὶ ἐκ τῶν μελλόντων νὰ μετέσχουσιν εἰς αὐτὴν θὰ ἔχη τὸν χαρακτῆρα τῆς καθαρώς ὑπηρεσιακῆς, τῆς ἐρχομένης ὅπως ἐκπληρώσῃ μίαν ὠρισμένην ἐντολήν, δὲν δύναται νὰ χωρήσῃ οὐδεμία ἀμφιβολία καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι πάντες οἱ καλῆς πίστεως συζητηταὶ θὰ θεωρήσωσι ταύτην, οἷα καὶ πραγματικῶς θὰ εἶναι.

Ἐὰν τὰ κόμματα, ἐξακολουθήσωσι τηροῦντα καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ὑπηρεσιακῆς ταύτης Κυβερνήσεως τὴν ἡν σήμερον τηροῦν στάσιν καὶ ἐπιμένωσι νὰ παραμείνουν μακρὰν τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς κατὰ τὴν πρόσφατον ἐκλογὴν ἐκδηλωθείσης λαϊκῆς ψυχολογίας ἀσφαλῶς οὔτε τὸ συμφέρον τῆς χώρας ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ἴδιον ἐξυπηρετῶσι.

Κατ' ἀκολουθίαν δὲν θὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκπλαγῶσιν ἐὰν ὁ λαὸς διὰ τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τῆς γνώμης τοῦ ὁποῦ κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς θέλουσι ληφθῇ ὅλαι αἱ ἐγγυήσεις ἥθελε περιβάλῃ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του τὸν πολιτικόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπὸ ἐσπερινῆς ἐφημερίδος ἀποδίδεται ἐκλογικὴ συνεργασία μετὰ τῶν ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς, γνωστῶν δὲ εἰς τὰ κόμματα «παραγόντων» τῆς «καταστάσεως».

Ἐν σχέσει μὲ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν τὰ πολιτικὰ κόμματα τηροῦν ἀπέναντι τῆς «καταστάσεως» εἰς τὴν συνεχιζομένην προσπάθειαν διὰ τὸν καταρτισμὸν ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ζηλήμονα πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν, ὁ κ. Πάγκαλος προσέβη εἰς νεωτέρας δηλώσεις πρὸς συντάκτην τοῦ «Ἐλευτέρου Βήματος», τὰς ἐξῆς:

«Ἀπέναντι τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰς περὶ αὐτοῦ ἀντιλήψεις μου ὡς πρὸς τὴν θέσιν του ἐν μέσῳ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, προσέβην καὶ προβαίνω εἰς ὅλας τὰς

παραχωρήσεις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ μου νὰ ὁδηγήσω τὸν τόπον πρὸς τὴν πολιτικὴν ὁμαλότητα δι' ἐλευθέρων ἐκλογῶν.

»Μετὰ τὴν ἀποκρουσθεῖσαν λύσιν διὰ τῆς κυβερνήσεως Ζαβιτσιάνου, ἀπεφάσισα τὸν σχηματισμὸν ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως — ὅπως ἤξιουν οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί — ὑπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Ζηλήμονα, ὅστις φθάνει αὐριον ἀπὸ τὴν Σίφον, διὰ νὰ ὑπάρξουν ὅλαι αἱ ἐγγυήσεις περὶ ἀπολύτου ἐλευθερίας κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς. Δυστυχῶς, τὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι διατεθειμένα ν' ἀποδεχθῶν οἰανδήποτε λύσιν, καὶ καθὲς φορὰν ἐμφανίζονται μὲ νέας ἀτελευτήτους ἀντιρροήσεις καὶ συνεχεῖς ἀξιώσεις. Θὰ ἡδυνάμην νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου καὶ νὰ ὁδηγήσω τὴν χώραν πρὸς τὴν ὁμαλότητα καθ' ὃν τρόπον νομίζω ἐγὼ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ὁδηγήθῃ.

»Θέλων ὅμως νὰ ἐξαντλήσω καὶ τὸ τελευταῖον ὅριον τῆς υποχωρητικότητος διὰ νὰ τὰ ἀροπλίσω τελείως, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιρρίπτουν εἰς ἐμὲ τὴν ἰδικὴν των ἀδιαλλαξίαν, δὲν θὰ ἐδίσταζα οὔτε πρὸς στιγμὴν, ἐὰν τὸ θεωροῦν ἀναγκαῖον, νὰ ἀπευθυνθῶ καὶ πάλιν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, διὰ νὰ τεθῇ ἅπαξ ἐπὶ πρὸς λύσιν ἐνώπιόν του τὸ ζήτημα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Γνωρίζω, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί, ἂν καὶ δὲν τὸ διακηρύσσουν δηλοῦσα, ὅμως ὑποψιθερίζουν τὴν ἔρησιν νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ ἔγκυρον τῆς ἐκλογῆς μου, τῆς πραγματοποιηθείσης μὲ τὸ πανηγυρικὸν δημοψήφισμα τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου.

»Προτὸς νὰ φθάσωμεν λοιπὸν εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς, θὰ ἔπρεπε τὸ ζήτημα αὐτὸ, ἐὰν τὰ πολιτικὰ κόμματα τὸ δέχωνται, νὰ λυθῇ τελειωτικῶς. Καὶ δέχομαι νὰ διεξαγάγῃ τὸ νέον δημοψήφισμα ἡ ὑπηρεσιακὴ κυβέρνησις δέχομαι νὰ ἀναλάβῃ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ὁ κ. Καφαντάρης, ἢ ὁ κ. Μιχαλακόπουλος, ἢ οἷοσδήποτε ἄλλος πολιτικὸς τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν κομμάτων, ὥστε νὰ ἐποπτεύσῃ τὴν ἐκλογὴν, διὰ νὰ πεισθῶν ὅλοι ὅτι οὐδεμία πίστις ἡσκήθη καὶ οὐδεμία νοθεία ἐγένετο οὔτε καὶ κατὰ τὸ προηγηθὲν δημοψήφισμα. Δέχομαι ἔστω καὶ κυβερνήσιν καὶ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀθηναίων ἀκόμη.

»Ἐχω τόσῃ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἑλληνικόν

λὸν λαόν, ὥστε νὰ μὴ διστάζω οὔτε πρὸς στιγμήν. Καὶ καλῶ τὰ πολιτικὰ κόμματα νὰ προβοῦν εἰς σαφὴ δῆλωσιν διὰ νὰ δοκιμάσωμεν ἅπαξ ἔτι ποῦ ἀποκλίνει ἡ λαϊκὴ ἐμπιστοσύνη, διὰ νὰ ἀντιληφθῶν τελειωτικῶς, ὅτι ὁ ἑλληνικός λαὸς μὲ ἀκολουθεῖ καὶ μὲ πιστεύει.

»Ἄλλ' ἐὰν, ἀντιλαμβανόμενα τὴν ἀπόλυτον ἀδυναμίαν των καὶ ἔχοντα τὴν συναίσθησιν ὅτι αἱ διαμαρτυρίαι των δὲν εὐρίσκουν καμμίαν ἀπήχησιν εἰς τὰς λαϊκὰς μάζας, ἐξακολουθήσουν ἐπιμένοντα εἰς τὴν ἀπὸ μακροῦ ἀσκουμένην καὶ συνεχιζομένην ἀντίδρασιν ἐναντίον πάσης προσπάθειας μου διὰ τὴν καθοδήγησιν τοῦ τόπου εἰς τὴν πολιτικὴν ὁμαλότητα, θὰ εὐρεθῶ ὑπεχρεωμένος νὰ σκεφθῶ κατὰ διαφορετικώτερον τρόπον. Διότι πρέπει νὰ μάθῃ ὁ λαὸς ἐπὶ τέλους ποῖα εἶναι τὰ ἐμπόδια διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ὁμαλότητα.

»Εἰδικῶς διὰ τὰ φιλελεύθερα κόμματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ παλαιὸν βενιζελικὸν κόμμα, νομίζω ὅτι ἔχω ὑπεχρεώσιν, ἐὰν χάρις εἰς τὴν ἰδικὴν των ἀντίδρασιν προσκόπτουν συνεχῶς αἱ προσπάθειαι μου, ν' ἀπευθυνθῶ πρὸς τὸν κ. Ἐλευθέριον Βενιζέλον διὰ νὰ τοῦ εἴπω ὅτι οἱ ἀνακηρυχθέντες διάδοχοί του εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχηγίας, παρὰ τὰς ἰδικὰς του συστάσεις καὶ ὁδηγίας, παρὰ τὴν διάθεσιν του νὰ φθάσωμεν ἐπὶ τέλους εἰς ἕνα τέρμα, ἐμμένουν ἀνένδοτοι εἰς τὴν ἀδιαλλαξίαν των, παρεμποδίζοντες τὸ ἔργον τῆς κυβερνήσεως».

Αἱ δηλώσεις αὗται τοῦ κ. Παγκάλου δι' ὧν τόσον σαφῶς οὗτος ἔθεσε ζήτημα Προέδρου Δημοκρατίας ἐξηνάγκασαν τοὺς ἀρχηγούς των κομμάτων νὰ προβοῦν εἰς μακρὰς δηλώσεις, ὧν περίληψιν παρέχουμεν κατωτέρω ἐπιφυλασσόμενοι τὴν πλήρη δημοσίευσιν των εἰς τὸ προσεχές τεύχος.

Τὴν νύκτα ὅμως τῆς Πέμπτης πρὸς τὴν Παρασκευὴν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Παγκάλου πρὸς τὴν διευθύνσιν Ἀσφαλείας ἀπηγορεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας ἡ δημοσίευσιν τῶν δηλώσεων τῶν ἀρχηγῶν.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐφημερίδων ἡ «Πολιτεία» καὶ ἡ «Πρόοδος» παρέβησαν τὴν ἀπαγορευτικὴν διαταγὴν καὶ ἐδημοσίευσαν τὰ κείμενα τῶν δηλώσεων τούτων.

Ο Κ. Κ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

«...Ἡ μόνη ἐγγύησις ἐλευθέρας ἐκλογῆς Προέδρου Δημοκρατίας εἶναι ν' ἀποχωρήσῃ ὁ κ. Πάγκαλος ὅχι μόνον ἐκ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀλλὰ καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν κοινῶν. Διότι εἶναι τερατῶδες

νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἰδρυτὴς τῆς δικτατορίας, καὶ ἐὰν προέβαιεν εἰς ρητὰς ὑποσχέσεις καὶ ἐγγυήσεις, θὰ ἐτήρει αὐτὰς μέχρι τέλους...»

Ο Κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

«...Ἐπὶ πλέον οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πεποιθήσιν, ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ κ. Πάγκαλος ἀφιέμενος ἐλεύθερος θὰ ἐξεπλήρου τὰς τυχόν δεδομένας ὑπ' αὐτοῦ ὑποσχέσεις ἢ ἀναλαμβανόμενας ὑπ' αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, διότι τὰ συμβάντα καθ' ὁλόκληρον τὸν διαρρέσαντα χρόνον μᾶς ἐπεισαν περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἄλλ' οὔτε καὶ δυνάμεθα νὰ τὸν φαντασθῶμεν πλέον ἐλεύθερον, ἀλλὰ τὸνναντίον δέσμιον τῆς καταστάσεως τῆς ὁποίας τὴν ἐμφάνισιν αὐτὸς οὗτος προκάλεσε. Συνεπῶς συζητήσεις περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν θ' ἀποκατασταθῶσι πλήρως αἱ ἐλευθερίαι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ, διότι ἐκ τῆς βάσεως ταύτης οὐδέποτε θὰ παρεκκλίνωμεν.—μόνον πρὸς τὸ συγκροτῆται τὸ ἔχον τὴν δύναμιν νὰ κατέχη τὴν ἐξουσίαν, δύναται νὰ γίνωσιν ἐκπροσωπούμενον ἐννοεῖται διὰ προσώπων ἀξίων ἐμπιστοσύνης...»

Ο Κ. Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ

«...Νέον πείραμα ἐκλογῶν οἶαι τοῦ 1923 βεβαίως δὲν πρέπει, νὰ ἐπαναληφθῇ σήμερον κατὰ τὸ 1926. Ποῦ ἡγαγον τὴν Χώραν αἱ ἐκλογαὶ ἐκεῖναι καταδεικνύει ἐπαρκῶς ἡ κατατρυχούσα τὴν Χώραν σημερινὴ κατάσταση. Καὶ μὲ ψευδοεκλογὰς, ἀπὸ οἷοσδήποτε ἀπόψεως ἡ κατάσταση αὕτη δὲν θεραπεύεται».

Ο Κ. Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ

«...Κατηγορηματικώτερον οἷα δηλῶ ὅτι οὐδεμία ἐμπιστοσύνη ἐκ μέρους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου δύναται νὰ ὑπάρῃ ἐναντι τῶν ὑποσχέσεων διὰ τὴν ἐλευθέραν καὶ ἄνεγχεστον διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν, ἐφ' ὅσον εἰς τὸ Προεδρικὸν μέγαρον ἐνεδρεύει ὁ κ. Πάγκαλος!»

Ο Κ. ΑΝΔΡ. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ἐχω ἤδη οὐχὶ ἅπαξ οὐδὲ δις τονίσει, ὅτι πᾶσα ἐπαγγελία τοῦ κ. Παγκάλου ἐνέχει ἐν αὐτῇ τὸ σπέρμα τῆς ἐκ τῶν προτέων δικαιολογημένης δυσπιστίας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου...»

«...Ὡς ὁ κ. Πάγκαλος ἐπαναλαμβάνων συχνά ὅτι ἔχει μαζί του ὁλοκλήρον τὸν ἑλληνικὸν λαόν κατώρθωσε νὰ ὑποβάλῃ εἰς αὐτὸν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἐκ

λογή του υπήρξεν εilikρινής και ανόθευτος. Ένδεχεται να έπαθεν ότι ο Μασσαλιώτης του μύθου με την αποφράσσαν τον λιμένα της γενέτειρας του σαρδέλλα. Αλλ' αι αυταπάται βλαβεραί πάντοτε διά τα άτομα και διά τας ιδιωτικές υποθέσεις, είναι αυτόχρονα καταστρεπτικά όταν κατέχουσι τους καθ' οιονδήποτε τρόπον αναλαμβάνοντας την διαχείρισιν έθνικων υποθέσεων. Η πρόσφατος ιστορία βρίζει εις τοιαυτα παραδείγματα. Θα ηύχόμην καιτοι δεν τό έλπίζω την αρχήν της οδυνηρας του αυταπάτης να διασχίση μία ακτίς πατριωτισμού διά να αποτρέψη οικονομικά και διεθνείς ταπεινώσεις των σύννεφα απειλητικά εμφανίζονται εις τον ορίζοντα και μόνον εις άφελείς μακαριότητας δεν είναι όρατά...»

Ο κ. Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

«...Δι' όλα αυτά είμαι υποχρεωμένος να είπω ότι εάν ο κ. Πάγκαλος αισθάνεται την σοβαρότητα των περιστάσεων και θέλει πράγματι να προσφέρει μίαν υπηρεσίαν εις την πατρίδα, πρέπει να καταλίπη την αρχήν, εις την οποίαν δεν τον ανεβίβασεν ή θέλησις του Λαού, να καλέση τον έκβιασθέντα εις παραίτησιν κ. Κουντουριώτην να ανακαταλάβη την θέσιν του προσωρινού Προέδρου της Δημοκρατίας και όπως σχηματίση υπηρεσιακήν κυβέρνησιν προς ταχύτατην ενέργειαν εκλογών αναθεωρητικής Βουλής...»

Ο κ. Κ. ΡΕΝΤΗΣ

«...Ουδέ υπάρχει τρόπος νομιμοποιή-

σεως μιας Δικτατορίας δι' ουδενός είδους λαϊκής ψήφου. Διότι ή δικτατορία, καθεστώς αυτό καθ' έαυτό άθέμιτον, και εκτός Νόμου δεν είναι επιδεκτικόν νομιμοποιήσεως. Μόνον α μ ν η σ τ ε ί ας είναι επιδεκτικόν...»

Ο κ. Ζηλήμων απαντών εις την πρόσκλησιν της Κυβερνήσεως ανήγγειλεν ότι φθάνει εις Αθήνας την Παρασκευήν (σήμερον) και ότι αποδέχεται κατ' αρχήν την εντολήν του σχηματισμού της Κυβερνήσεως. Συναφώς ελέγετο παρ' α των προσκειμένων εις τό Πολιτικόν γραφείον ότι ή κατάσταση ή άποσαφηνισθή αύριον Σάββατον και ότι ή νέα Κυβέρνησις θα καταρτισθί την προσεχή Δευτέραν. Διά τον χρόνον των εκλογών εβεβαιούτο ότι ούτος θα συμπέση με τό α' δεκαήμερον του Σεπτεμβρίου.

Σχετικώς προς την εκλογικήν περιφέρειαν ετονίζετο ότι θα προτιμηθί ή εύρεία τοιαύτη προτιμωμένου επίσης του πλειοψηφικού συστήματος. Όσον αφορά τον περιορισμό των βουλευτικών εδρών, ελέγετο ότι ή μή έγκρισις του σχετικού διατάγματος έτεται πιθανή, όπως πιθανός θεωρείται ο καθορισμός των εδρών εις 220 αντί των 140.

Έγνώσθη εξ άλλου ότι κατηρτίσθη ή Συντακτική απόφασις διά της οποίας, συμφώνως προς τας δηλώσεις του κ. Παγκάλου, αίρεται ή ισχύς του από 4 Ιανουαρίου Διαγγέλματος περί συγκεντρώσεως εις χείρας του όλων των έξουσιών και επαναφέρονται αι διατάξεις του Συντάγματος, αι όποίαι είχαν ανασταλή.

Η Συντακτική απόφασις υπογραφουμένη υπό του κ. Παγκάλου, θα δημοσιευθί άμα τη όρκωμοσί της νέας Κυβερνήσεως.

Η αποστολή του κ. Βενιζέλου εις Λονδίνον προς διακανονισμόν του ζητήματος των προς την Αγγλίαν χρεών ημών, κατά Κυβερνητικήν ανακοίνωσιν, υπήρξεν άκαρπος.

Ο αίτηθείς παρ' ημών διακανονισμός προσκρούσας εις τας άτέγκτους αξιώσεις των Αγγλων, ως ούδόπως ήδυνήθη ούδ' επ' ελάχιστον να κάμψη ή εν Λονδίνω εμφάνισις της φυσιο-

γνωμίας του κ. Βενιζέλου, δεν κατώρθωσε να πραγματοποιηθί, αλλ' έναυγάησε παταγωδώς.

Προς μείωσιν της εκ της τοιαύτης άποτυχίας δυσμενούς έντυπώσεως ανεγράφη παρ' Βενιζελικής εφημερίδος, ότι δήθεν οι Αγγλοι δεν ήθέλησαν νυν να προβώσιν εις τον μεθ' ημών διακανονισμόν, ίνα μή ανοιγί εύνοική θυρίς και διά τους Γάλλους, ο δε κ. Βενιζέλος ανεκοίνωσεν, ότι αι διαπραγματεύσεις θα επαναληφθώσι τον Σεπτέμβριον.

Ατυχώς νεώτερον τηλεγράφημα άγγέλλον ότι ο κ. Καγιώ μεταβάς δι' αεροπλάνου εις Λονδίνον επέτυχε την άστραπιαίαν διαρρύθμισιν του εκκρεμούς τούτου διά την Γαλλίαν ζητήματος, ερχεται να διαψεύση την αναγραφείσαν προς

μείωσιν της έντυπώσεως σχετικήν Έλληνικήν είδησιν και ν' αποκαλύψη εν πάση τη γυμνότητι τον όγκον της άποτυχίας της εν Λονδίνω αποστολής του κ. Βενιζέλου.

Εδημοσιεύθησαν αι μετά του Σουηδικού όμιλου συμβάσεις περί παροχής δανείου εξ 1 εκατ. λιρών εξοφλητέον έντός είκοσιν εκτώ έτών επί τόκω όκτώ και ήμισυ τοίς εκατόν ετησίως. Είς αντίλλαγμα ανατίθεται εις τον Σουηδικόν τουτον όμιλον (ALSING TRADING Co LTD) ή αποκλειστική προμήθεια πάσης αναγκαίας ποσότητος πυρειών δι' όλην την Ελλάδα και διά την περίοδον 28 έτών αρχομένην από 1ης Αύγουστου 1916 και ληγουσής τη 31η Ιουλίου 1954.

Η. Ε. Γ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΠΡΑΙΤΩΡΙΑΝΟΙ

(ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΔ. ΓΙΒΒΩΝΟΣ)

Υπό του κ. ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ
(Τέως Προέδρου του Έλεγκτικού Συνεδρίου)

Β'.

Αλλ' εις τό στρατόπεδον των Πραιτωριανών, εις ό έκομίσθη ή κεφαλή του Περτίνακος, έβασίλευε πλήρης αναρχία. Ο αρχηγός αυτών Λέτος, όστις έξύφανε την συνωμοσίαν, είχε κρυβί, φεύγων την λαϊκήν αγανάκτησιν. Εύρέθη όμως εν τω στρατοπέδω την στιγμήν εκείνην ό διοικητής της πόλεως, τον όποιον ό δολοφονηθείς αυτοκράτωρ και πενθερός του είχε στείλει εις τό στρατόπεδον των Πραιτωριανών, άμα τη πρώτη είδήσει, ότι έξερράγη στάσις. Ο Σουλπικιάνος προσεπάθει να κατευάση την μανίαν των Πραιτωριανών, όταν ή προσφώνησις του προς αυτούς διεκόπη υπό των κραυγών των δολοφόνων, ότινες έφερον εις την αίχμήν της λόγχης την κεφαλήν του δυστυχούς πενθερού του και αυτοκράτορος Περτίνακος.

Καιτοι ή ιστορία, διά πολλών παραδειγμάτων, έδίδεεν ήμας, ότι ή φιλοδοξία είναι ικανή να καταπνίξη πάσαν ήθικήν αρχήν και να καθυποτάξη τα άλλα πάθη, δυσκόλως δύναται τις να έννοήση, πως εις τας στιγμάς εκείνας της φρίκης επεθύμησεν ό Σουλπικιάνος ν' αναβί εις θρόνον, ό όποιος ανέδιδεν έτι την όσμήν του αίματος αυτοκράτορος τοσοούτον λαμπρού και ό

όποιος επί τέλους ήτο και πενθερός του. Ηρχισεν ήδη ό Σουλπικιάνος μεταβάλλων στάσιν και θέμα, να τονίξη τό μόνον έπιχείρημα, τό ικανόν να συγκινήση τους Πραιτωριανούς, και να διαπραγματευηται υπέρ αυτού μετ αυτών τό τίμημα του αυτοκρατορικού αξιώματος, αλλ' οι συνετώτεροι των Πραιτωριανών, φοβούμενοι μήπως δεν επιτύχουσιν εν ιδιαιτέρω συμφωνία τίμημα ανάλογον διά την απόκτησιν του θρόνου, έσπευσαν εις τας όχυρώματα του στρατοπέδου και μεγάλη τη φωνή διεκήρυξαν, ότι ή Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία θα κατακυρωθί εις φανεράν δημοκρασίαν εις τον τελευταίον πλειοδότην.

Η προκήρυξις αυτή, μαρτυρούσα τσσαύτην κατάπτωσιν, ήτο τό άκρον άωτον της στρατοκρατικής άκολασίας. Διέχυσε διαδοθείσα διά πολλών πρακτόρων καθ' όλην την πόλιν της Ρώμης απερίγραπτον θλίψιν, γενικήν αισχύνην και αγανάκτησιν. Εφθασεν όμως και εις τας ακoάς ενός πλουσιωτάτου γερουσιαστού, Διδύμου Ιουλιανού, όστις, μη δίδων καμμίαν προσοχήν εις τας συμφοράς της πατρίδος, αληθώς κοιλίοδουλος, ως μόνην ένασχόλησιν είχε την τράπεζαν. Η σύζυγός του εν τούτοις, ή κόρη του, οι άπελευθεροι και οι παρά-

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η ματαίωσις της λύσεως του Κυβερνητικού προβλήματος και ή εξακολουθούσα Κυβερνητική κρίσις συνέβαλον εις την επιφυλακτικήν διαμόρφωσιν της χρηματιστηριακής μας αγοράς κατά την λήξαν έβδομάδα.

Διάφοροι φήμαι κυκλοφορούσαι εν τω Χρηματιστηρίω επέτεινον την τοιαύτην επιφυλακτικότητα ήτις εις την αγοράν των χρεωγράφων έβεβλήθη διά της επικρατήσεως πνεύματος άπραξίας και κάμψεως των τιμών εις ελαττωδές κατώτερην επίπεδα.

Η τιμή του ξένου συναλλάγματος ήτις κατά την προηγούμενην της παρούσης εβδομάδα ως εκ της αναγγελίας του σχηματισμού Κυβερνήσεως υπό τον κ. Ζαβιτσιάνον είχε κατέλθει των

επιπέδων των 400 δραχ. κατά λίρα, ανήλθε και πάλιν εις επίπεδα κυμαινόμενα περί τας 406 δραχ., καμφθείσα περί τό τέλος της εβδομάδος ως εκ της επιφυλακτικότητας και της άπραξίας ήτις διέκρινε τας χρηματιστηριακάς συναλλαγάς.

Η αποστολή του κ. Βενιζέλου εις Λονδίνον προς διακανονισμόν του ζητήματος των προς την Αγγλίαν χρεών ημών, κατά Κυβερνητικήν ανακοίνωσιν, υπήρξεν άκαρπος.

Ο αίτηθείς παρ' ημών διακανονισμός προσκρούσας εις τας άτέγκτους αξιώσεις των Αγγλων, ως ούδόπως ήδυνήθη ούδ' επ' ελάχιστον να κάμψη ή εν Λονδίνω εμφάνισις της φυσιο-

οιτοι, τὸν ἔπεισαν εὐκόλως, ὅτι ἦτον ἄξιός τοῦ θρόνου. καὶ τὸν ἐξώρκισαν νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τῷ διαφύγῃ περίστασις τόσον εὐνοϊκή. Πειθεῖς εἰς τὰς παραστάσεις ταύτας, ὁ μωροφιλόδοτος γέρων, ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Πραιτωριανῶν, ὅπου ὁ Σουλπικιανὸς ἐν τῷ μέσῳ τῶν φρουρῶν διεπραγματεύετο ἔτι, πόσα θὰ δώσῃ εἰς ἑκάστον, ἂν ἀνεκηρύσσεται παρ' αὐτῶν αὐτοκράτωρ. Κάτωθεν τοῦ ὀχυρώματος ὁ Ἰουλιανὸς ἤρχισε νὰ πλειοδοτῇ. Ἡ ἄτιμος αὐτῇ πλειοδοσία ἐνθουσιάζετο ὑπὸ πρακτόρων, οἱ ὁποῖοι ἀλληλοδιαδόχως μεταβαίνοντες ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο, ἐπληροφόρουν ἕκαστον ὑποψήφιον περὶ τῆς προσφοράς τοῦ ἀντιπάλου του. Ἡδὴ ὁ Σουλπικιανὸς εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς ἕκαστον στρατιώτην ἐν δῶρον 5000 δραχμῶν. περίπου 160 λιρῶν στερλινῶν, ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς, φλεγόμενος νὰ κατανικήσῃ τὸν ἀντίπαλον, προσέφερεν ἀμέσως 6250 δραχμὰς, δηλαδή 200 λίρας στερλίνας (κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Γίββωνος). Ἀμέσως ἠγοήθησαν αἱ πύλαι τοῦ στρατοπέδου πρὸ αὐτοῦ. ὁ τελευταῖος οὗτος πλειοδότης περιεβλήθη τὴν πορφύραν τοῦ θρόνου, καὶ οἱ Πραιτωριανοὶ ἔδωκαν ἀμέσως ὅρκον πίστεως πρὸς αὐτόν. Οἱ Πραιτωριανοὶ ἔσχον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν νὰ ἐκζητήσωσιν ὡς ὅσον νὰ συγχωρήσῃ ὁ νέος αὐτοκράτωρ τὸν Σουλπικιανόν καὶ νὰ λησμονήσῃ, ὅτι ὑπῆρξεν οὗτος ἀνταπαιτητὴς τοῦ θρόνου. Τοποθετήσαντες τὸν νέον αὐτοκράτορα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, τὸν περιεκύκλωσαν πανταχόθεν μετὰ ἀσπίδας τῶν, καὶ συντεταγμένοι περὶ αὐτὸν τὸν ὠδήγησαν ἐν τάξει μάχης, διὰ τῶν ἐρήμων ὁδῶν τῆς πόλεως, εἰς τὸ ἀνάκτορον.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἐπληξε τὰ βλέμματά του, ἦτο τὸ αἰμοσταγὲς καὶ ἀκέφαλον πτώμα τοῦ Περτίνακος, καὶ ἡ λιτὴ καὶ ἀπερίττος τράπεζα, ἣτις εἶχεν ἐτοιμασθῇ διὰ τὸ δεῖπνόν του. Παρατήρησε μὲ ἀδιαφορίαν τὸ ἐν, καὶ μετὰ περιφρόνησιν τὸ ἄλλο, διέταξε μεγαλοπρεπῆ ἐορτὴν καὶ διεσκεδάσε μέχρι πέραν καὶ τῶν μεταμεσονυκτικῶν ὥρων, παίζων κύβους καὶ θεώμενος χορευτρίδας. Ἀλλ' ὅταν ὁ πλῆθος τῶν αὐλικῶν ἀπεσύρθη, παρατηρήθη, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος, ἐγκαταλειφθεὶς λεῖα τρομερῶν σκέψεων, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ τῆς νυκτικότητος τοῦ ὕπνου. Ἀνεκκυκεῖτο πιθανῶς εἰς τὸ πνεῦμά του τὸ παράφρον αὐτοῦ ἐγχείρημα, ἡ τύχη τοῦ ἐναρέτου προκατέγου, καὶ δὲν ἀπέκουπτεν εἰς ἑαυτὸν πόσον ἀβεβαία θὰ ἦτο ἡ κατοχὴ σκήπτρου, τὸ

ὁποῖον τὸ χρῆμα, καὶ οὐχὶ ἡ ἀξία ἐνεπιστεύθη εἰς χεῖράς του.

Καὶ εἶχε πολὺ δίκαιον νὰ τρέμῃ. Καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς οἰκουμένης εὐρίσκετο ἄνευ φίλων καὶ μάλιστα ἄνευ ὀπαδῶν. Καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Πραιτωριανοὶ ἠσχύοντο, ὅτι ἀνηγόρευσαν αὐτοκράτορα, τὸν ὁποῖον ἡ φιλοχρηματία τῶν εἶχε δημιουργήσει, καὶ δὲν ὑπῆρχεν οὔτε εἰς πολίτης, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἠσθάνετο ἀποτροπισμὸν καὶ φρίκην διὰ τὴν ἀνάρρησιν τοιοῦτου αὐτοκράτορος, ἡ ὁποία ἀπετέλει πλεόν τὴν ἐσχάτην ὕβριν, τὴν προσγενομένην εἰς τὸ ρωμαϊκὸν ὄνομα. Αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ δημοσῖαι πλατεῖαι τῆς Ῥώμης ἀντήχουν ἐκ τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ ἀναθέματος τοῦ πλῆθους. Ὁ λαὸς μανιώδως καθύβριζε τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀπέρριπτε μετ' ἀγανακτήσεως τὰς δωρεάς του, καὶ ἀνίσχυρος νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπανάστασιν, ἐκάλει διὰ μεγάλων κραυγῶν τοὺς λεγεῶνας τῶν συνόρων νὰ ὀδεύσωσι πρὸς τὴν Ῥώμην, ὅπως ἐκδικήσωσι τὴν καθυβρισθεῖσαν τιμὴν τῆς πατρίδος.

Ἡ πρόσκλησις δὲν ἐβοάδυνε νὰ εἰσακουσθῇ. Οἱ λεγεῶνες οἱ ἀνίκητοι τῆς Παννωνίας ὑπὸ τὸν περίφημον Σεπτίμιον Σεβήρον ἐπανεστάτησαν. Ἐπίσης, οἱ λεγεῶνες οἱ φυλάσσοντες τὴν Βρεττανίαν ὑπὸ τὸν Ἀλλβινόν καὶ οἱ λεγεῶνες τῆς Ἀσίας ὑπὸ τὸν Νίγηρα. Οὕτως ἡ ἄτιμος καὶ οἰκτρὰ πλειοδοσία τοῦ θρόνου ὑπὸ τῶν Πραιτωριανῶν ὠδήγησεν εἰς γενικὴν στρατιωτικὴν ἀναστάτῳσιν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε οὐρανόθεν. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Πραιτωριανοὶ, οἵτινες ἀνεβίβασαν εἰς τὸν θρόνον τὸν Ἰουλιανόν, πτοηθέντες ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῶν λεγεῶνων τῆς Παννωνίας ὑπὸ τὸν Σεβήρον, συνέλαβον τοὺς δολοφόνους τοῦ Περτίνακος, συντρόφους τῶν, καὶ συνετάχθησαν μετὰ τὴν Γερουσίαν, ἡ ὁποία ἀνεκήρυξεν ὁμοθυμῶς αὐτοκράτορα τὸν Σεπτίμιον Σεβήρον, ὅστις μετὰ καταπληκτικὴν ταχύτητα ὠδήγησε τὸν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ στρατὸν ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Βιέννης καὶ Ῥώμης ἐν διαστήματι 40 ἡμερῶν, (εἴκοσι μίλλια τὴν ἡμέραν) χωρὶς νὰ σταματήσῃ καθ' ὁδόν. Ἡ Γερουσία ἐξέδωκεν ἀπόφασιν καθαιρέσεως καὶ θανάτου ἐναντίον τοῦ Ἰουλιανοῦ, τοῦ ὁποῖου, ὡς συνήθους ἐγκληματίου, ἐκέπη ἡ κεφαλὴ εἰς μίαν αἵθουσαν λουτροῦ τῶν ἀνακτόρων.

Ποῖν ἡ ὁ νέος Αὐτοκράτωρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ῥώμην, διέταξε τοὺς Πραιτωριανοὺς νὰ ἀναμένωσι τὴν ἀφίξιν του εἰς μίαν με-

γάλην πεδιάδα πλησίον τῆς πόλεως, ἄνευ ὀπλῶν καὶ ἐνδεδυμένοι τὰς ἐπισήμους αὐτῶν στολὰς, τὰς ὁποίας ἐφόρουν, ὅταν συνῶδουν τὸν αὐτοκράτορα. Οἱ Πραιτωριανοὶ, αἰσθανόμενοι μᾶλλον δίκαιον τρόπον, συγκινούμενοι καὶ ἐκ τῆς μετανοίας, ὑπήκουσαν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σεβήρου. Ἀμέσως ἀπόσπασμα ἱππικοῦ καὶ πεζῶν ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Ἰλλυρίας τοὺς περιεκύκλωσε μετὰ τὰ ξίφη ἐστραμμένα κατ' αὐτῶν. Ἡ ἀντίστασις ἢ ἡ φυγὴ ἦτον ἀδύνατος. Καὶ οἱ Πραιτωριανοὶ ἀνέμενον τὴν τύχην αὐτῶν ἐν σιωπῇ καὶ ἐν ἀπογνώσει. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐμέφθη αὐστηρῶς τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ἀνανδρίαν τῶν, τοὺς καθήρεσε μετ' ἐξουτελισμῶν, ἄφαιρέσας τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐτῶν στολὰς καὶ τὰ διάσημα, καὶ ἀπαγορεύσας ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ ἐμφανίζωνται εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μιλίων ἀπὸ τῆς Ῥώμης. Ἀλλὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Σεβήρου ἔλαβον διαταγὴν νὰ παραλάβωσι τὰ ὅπλα τῶν πραιτωριανῶν, νὰ καταλάβωσι τὸ ὀχυρωμένον αὐτῶν στρατόπεδον καὶ πρὸ λαβῶσιν ἐνδεχομένης ἀταξίας.

Ἡ ἱστορία αὕτη τῶν Πραιτωριανῶν τῆς Ῥώμης δεῖκνυται καὶ ἀποδεικνύει, πόσον ἀκριβὴς καὶ ὀρθὴ εἶνε ἡ παρατήρησις τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν εὐρίσκονται οἱ τύραννοι, πάντες οἱ διὰ τῆς βίας καὶ αὐταρχικῶς κατέχοντες τὴν ἀρχὴν νὰ διατηρῶσι φρουρὰν ἐνόπλιον καὶ ξένων μισθοφόρων. Ἐὰν οἱ πολῖται λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, φυλάττουσιν ὅπλα τοὺς Βασιλεῖς, τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βιαίους σφετεριστὰς τῆς ἀρχῆς φυλάττει φρουρὰ μισθοφόρων καὶ ξενικῇ. Καὶ τοῦτο, λέγει, συμβαίνει διότι, οἱ μὲν Βασιλεῖς ἀρχοῦσι κατὰ νόμον καὶ ἐκόντων τῶν πολιτῶν—«Ἰσχύς μου ἢ ἀγάπη τοῦ λαοῦ»,—οἱ δὲ τύραννοι ἀρχοῦσιν ἀκόντων τῶν πολιτῶν, ὥστε οἱ μὲν βασιλεῖς φυλάττονται ὑπὸ τῶν πολιτῶν, οἱ δὲ τύραννοι καὶ αὐθάδεις σφετερισταὶ τῆς ἀρχῆς συντηροῦσι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶν μισθοφορικὰς φρουρὰς κατὰ τῶν πολιτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, οἱ αὐθαιρέτως κατέχοντες τὴν ἀρχὴν χρησιμοποιοῦσι τὴν ἐνόπλιον ξενικὴν αὐτῶν φρουρὰν καταπιέζοντες πάντα ἔχοντα ὑπεροχὴν τινα, καὶ φονεύοντες πάντα ἔχοντα φρόνημα ὑψηλὸν καὶ γενναῖον. — τοὺς ὑπερέχοντας κολοῦειν καὶ τοὺς φρονηματίας ἀναίρειν—δὲν ἐπιτρέπουσιν οὔτε τὰς συγκεντρώσεις φίλων

οὔτε συνελεύσεις οὔτε οἰανδήποτε συνάθροισιν πολιτῶν, — στρατιωτικὸς νόμος— πρὸς κοινὴν σύσκεψιν, μετὰ τὸν σκοπὸν ὅπως μὴ ἐπικοινωνῶσιν οἱ πολῖται πρὸς ἀλλήλους καὶ πικοινωνῶσιν ὅσον εἰόντες ἀγνωστοὶ οἱ μὲν πρὸς τοὺς δὲ, διότι κυρίως αἱ συνήθειαι σχέσεις καὶ ἀναστροφὰὶ παράγουσι τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην, πρᾶγμα πολὺ δυσάρεστον καὶ ἐπὶ ζήμιον εἰς τοὺς τυράννους.

Ὑποχρεοῦσιν ἐπίσης τοὺς πολίτας νὰ εἶναι φανεροί, νὰ ζῶσι δηλαδὴ, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν, διὰ νὰ γνωρίζωσι τί πράττουσιν οἱ πολῖται, καὶ διὰ νὰ συνηθίζωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς συνεχοῦς ἐπιβλέψεως νὰ ἔχωσι ταπεινὸν φρόνημα. Προσπαθοῦσιν ἐπίσης νὰ μανθάνωσι καταλεπτῶς πᾶν ὅ,τι λέγεται καὶ γίνεται μετὰ τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν πολιτῶν, καὶ διὰ τοῦτο συντηροῦσι καὶ μισθοδοτοῦσι κατασκόπους, ὡς οἱ τύραννοι τῶν Συρακουσῶν, οἵτινες ἐχρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο καὶ γυναῖκας, τὰς λεγομένας Δωριστὶ ποταγωγίδας — ποταγωγίδας — κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰέρωνος (ἑγένετο τοῦτο καὶ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ 117-120), καὶ ὠτακουστάς διὰ νὰ μεταβιβάσωσι πᾶν ὅ,τι λέγεται καὶ γίνεται καὶ εἰς τὰς συνήθειαι συναναστροφὰς τῶν πολιτῶν.

Ὡθαῦσιν ἐπίσης τοὺς πολίτας νὰ διαβάσωσι ἀμοιβαίως ἀλλήλους, νὰ φέρωσιν εἰς σύγκρουσιν τοὺς φίλους πρὸς τοὺς φίλους, νὰ ραδιουργῶσι καὶ ἐρεθίζωσι τὸν λαόν κατὰ τῶν ἐχόντων δικαίως ἐπιρροὴν τινα καὶ νὰ ἐξεγείρωσι τοὺς πλουσίους τοὺς μὲν κατὰ τῶν δέ. Ὁ λαὸς, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, καταλαμβάνεται καὶ οὕτως ἐνίοτε ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ γένηται μονάρχης καὶ ἰδοὺ ὁ λόλος, δι' ὃν ὁ κόλαξ εἶνε παρ' αὐτῷ εἰς μεγάλῃ ἐκτίμησιν, κόλαξ δὲ τοῦ Δήμου εἶνε ὁ δημαγωγός. Κόλακες ἐπίσης παρὰ τοῖς τυράννοις καὶ τοῖς σφετερισταῖς τῆς ἀρχῆς εἶνε οἱ ταπεινῶς ὁμιλοῦντες, ὅπερ ἐστὶν ἔργον κολακείας καὶ διὰ τοῦτο οἱ τύραννοι, παρατηρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, εἶνε πονηροὶ καὶ ὁ φιλόσοφος, ἀγαποῦν τοὺς εὐτελεῖς καὶ πονηροὺς κολάκας, διότι χρησιμοὶ εἶνε οἱ πονηροὶ εἰς τὰ πονηρὰ, ἢ ἡ γὰρ ὁ ἡλός, ὥστε ἡ παροιμία. Διότι οὐδεὶς ἔχων φρόνημα ἐλεύθερον πολίτης συγκατατίθεται νὰ κολακεύσῃ. Οἱ χρηστοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀγαποῦν, ἀλλὰ δὲν κολακεύουν.

Ἀλλὰ πῶς καὶ πότεν ἐπέρχεται τὸ τέλος πάντων τούτων τῶν βιαιῶν καὶ αὐταρχικῶν διακυβύνσεων; Ἡ ἱστορία διδάσκει, Ἀπικυροῦσα τὴν σοφὴν παρατήρησιν τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἡ βασιλεία, λέγει, σώζεται διὰ τῆς ἀ-

φροσύνης των φίλων, ή δὲ τυραννία διατηρεῖται ἰδίως διὰ τῆς δυσπιστίας ἣν τρέφει κατὰ τῶν φίλων αὐτῆς. τὰ μάλιστα ἀπιστεῖν τοῖς φίλοις. Ὅλοι οἱ ὑπὸ τὴν αὐθαίρετον ἐξουσίαν τοῦ τυ-

ράννου καὶ παντὸς σφετεριστοῦ τῆς ἀρχῆς ζῶντες ἐπιθυμοῦσι τὴν πτώσιν αὐτοῦ, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐπέρχεται εἰμὴ κυρίως διὰ τῶν φίλων αὐτῆς.

ΚΩΝ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΡΙΣΙΝ

Ο Κ. ΚΩΝΣΤ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ὁ κ. Κωνστ. Δεμερτζής μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Ζαβιτσιάνου κατάθεσιν τῆς ἐντολῆς πρὸς σχηματισμὸν κυβερνήσεως καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κ. Παγκάλου, ὅπως σχηματίσῃ ὑπερσταχὴν κυβερνήσιν πρὸς διενέργειαν ἐκλογῶν, προέβη εἰς τὰς κάτωθι ἀνακρινώσεις:

«Εἶναι ἀληθῶς εὐχάριστον, ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἐκ Κερκύρας πολιτευτὴς κατέδωκε τὴν ἐντολήν πρὸς σχηματισμὸν ὑπευθύνου πολιτικῆς Κυβερνήσεως. Οἰοῦντο καὶ ἂν ὑπῆρξαν οἱ λόγοι, οἱ ματαιώσαντες τὴν τελευταίαν, ὡς ἐλπίζω, ἀλόπειραν τοῦ κ. Παγκάλου ὅπως προσδῶσιν εἰς τὸ ἄρμα τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας μερίδα τινὰ Ἑλλήνων πολιτευομένων, ἢ ἀλόπειρα αὕτη προσέκρουσεν εἰς τὴν ἀμείλικτον ἀνάγκην τῆς ἐπανόδου εἰς τὸ ἐλευθέρου κοινοβουλευτικὸν πολιτεύμα καὶ εἰς τὴν ἀρῆσιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ὁργανωμένων πολιτικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου ὅπως ἐποστηρίξωσι τοιαύτας πολιτικῶς ἀδερμίτους λύσεις.

«Ἀλλ' ὁ κ. Ζαβιτσιάνος, δικαιολογῶν τὴν κατάθεσιν τῆς ἐντολῆς, περιέπεσεν εἰς δύο οὐσιώδεις πολιτικὰς πλάνας. Ἐκ τῆς συννοήσεως τὴν κατάθεσιν τῆς ἐντολῆς ἐπιστολῆς φαίνεται διὰ καταθέσει ταύτην ἐνεκα τῆς ἐπισφαλοῦς θέσεως τῶν οικονομικῶν καὶ δημοσιονομικῶν μας πραγμάτων δὲν ἐξαιρεῖ ὅμως, ὡς ὀφείλει νὰ πράξῃ καὶ ὡς βεβαίως δὲ ἐπέσθη κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας, διὰ τὴν αἰτία τῆς δεινῆς οικονομικῆς καταστάσεως ἔρχεται εἰς τὸ δικτατορικὸν σύστημα τοῦ κ. Παγκάλου καὶ εἰς τὸν ἀνώμαλον πολιτικὸν βίον. Ὁ κ. Ζαβιτσιάνος, μελετήσας τὴν κατάστασιν, εἶχε καθήκον σαφὲς νὰ δηλώσῃ τι ὅτι ὁ μοναδικὸς λόγος τῆς οικονομικῆς κρίσεως καὶ τῆς ἐπιδεινώσεως τῶν δημοσίων οικονομικῶν ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν δικτατορίαν, τὴν ἀποκλείσασαν πάντα δημόσιον ἔλεγχον, τὴν ἐπιτρέψασαν τὴν διασπάσιν τοῦ δημοσίου πλούτου δι' ἀνεξέλεγκτων συμβάσεων, τὴν προκαλέσασαν τὴν δυ-

σπιστίαν τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ οικονομικῶν ἐνισχύσεων, τὴν προκαλοῦσαν ἐπομένως τὸν συνεχῆ ἐξευτελισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος τῆς ὅλης δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς οικονομίας. Ἡ Ἑλλάς, διὰ τὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὁμαλότητα, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐνὸς πολιτευτοῦ λαϊκῆς ἐγκρίσεως, διὰ νὰ κάμῃ μόνον οικονομίας. Ἡ Ἑλλάς, διὰ μακρὰν περίοδον ἐτῶν, ἔχει ἀνάγκην τῆς γενικῆς συνεννόησεως καὶ ἐπαγγελίας ὅλων τῶν πολιτικῶν δυνάμεων, διὰ νὰ κατασιγάσῃ τὰ πάθη τοῦ παρελθόντος, διὰ νὰ χαλινωγῇ τὰ δημιουργηθέντα ἄνομα συμφέροντα, διὰ νὰ στηριχθῇ μόνιμος ἐσωτερικὴ κατάστασις, διὰ νὰ φέρωμεν ὅλοι ἡμεῖς τὸν τόπον εἰς ἐθνικὴν καὶ οικονομικὴν ἀναδημιουργίαν, διὰ νὰ ἐπιβάλωμεν τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν δημοσίαν γνῶμην καὶ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ νὰ θάρωμεν ὁριστικῶς τὰς Κυβερνήσεις τῶν ἀνευθύνων παραγόντων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ "ΣΥΜΦΙΛΙΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ,"

«Ἀλλ' ὁ ἀξιότιμος ἐκ Κερκύρας πολιτευτὴς περιέπεσε καὶ εἰς ἕτερον βαρύτατον παράπτωμα, τὸ ὅποιον ἔχω υποχρέωσιν νὰ ἐξάσω. Διεκήρυξεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, ὅτι δὲν ἠὲδοκίμησεν ὁ «συμφιλιωτικὸς ἀγὼν». Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διακήρυξις συγκρούεται πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀλήθειαν, διότι ἡ ἐπελθούσα γενικὴ συνεννόησις καὶ ἐπαφὴ τῶν πολιτικῶν κομμάτων πρὸς ἐπανόδον εἰς τὴν ὁμαλότητα εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐπίτευξις τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ ὁ πρόδρομος τῆς ὁριστικῆς ὁμαλότητος. Ἐὰν δὲ ὁ ἀξιότιμος ἐκ Κερκύρας πολιτευτὴς νομίζει ὅτι ὁ «συμφιλιωτικὸς ἀγὼν» δὲν ἐπετεύχθη διότι τὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν συνεβιβάσθησαν μετὰ τῶν ἀσκούτων τὴν δικτατορίαν, ἐδρίσκειται ἐν κοινοβουλευτικῇ ἀταξίᾳ. Αἱ ὁργανωμέναι πολιτικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας, αἱ ὑπερεκτεταταὶ τὴν δημοσίαν γνῶμην, τὸ μοναδικὸν τοῦτο στήριγμα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ

πολιτεύματος δὲν δικαιούνται νὰ συμβιβασθῶσιν ἢ νὰ «συμφιλιωθῶσιν» μετ' οὐδενός, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων ἢ προσωπικῶν διαφορῶν. Τὰ πολιτικὰ κόμματα ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν διατήρησιν καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν μαχίμων δυνάμεων ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἔθνους. Τοῦτο ἦτο τὸ καθήκον των. Πέραν τούτου ὁ πολιτικὸς συμβιβασμὸς μετὰ τῶν ἀσκούτων τὴν δικτατορίαν ἀποτελεῖ πολιτικὴν ἀνακολυθίαν, ἀναξίαν ἐλευθέρων κομμάτων καὶ συγκρονημένην πρὸς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ Κράτους.

«Ἐλπίζω δι' ὁ κ. Ζαβιτσιάνος τὸν ὅποιον διακρίνει ἀληθῆς σύνεσις ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, θὰ κατανοήσῃ τὰς ἀληθείας ταύτας καὶ θὰ θελήσῃ νὰ προσφέρῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν σπουδαίαν συμβολὴν του πρὸς ἀποκατάστασιν ἐλευθέρου κοινοβουλευτικοῦ βίου, συμμορφούμενος πρὸς τὰς στοιχειώδεις ταύτας ἀπαιτήσεις. Ἡ πρόσφατος πεῖρα δὲ ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς πολιτευομένους, οἱ ὅποιοι ἔμειναν μακρὰν τῆς πολιτικῆς πάλης μεταξὺ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ δικτατορίας, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ἐνδιάμεσοι σταθμοί. Οἱ ἀποπειρώμενοι νὰ δημιουργήσωσι τοιοῦτους ἐνδιάμεσους σταθμοὺς δὲν προσφέρουν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν τόπον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

«Ὁ κ. Παγκάλος διὰ τῶν σημερινῶν δηλώσεων του ὑπόσχεται νὰ σχηματίσῃ Ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ καθήκοντα τοῦ στρατιωτικοῦ δικτάτορος. Τοῦτο καὶ ὡς ἀπλὴ ὑπόσχεσις ἀποτελεῖ πρόβον, δεικνύει δὲ ὅπως καὶ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κ. Παγκάλου ἐξέπεσεν ἡ δικτατορία. Ἀλλὰ πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ λεχθῇ πρὸς τὸν κ. Παγκάλον, ὅτι δὲν ἀρκεῖ οἰαδήποτε Ὑπηρεσιακὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἰκανοποιηθῇ τὴν κοινὴν γνῶμην καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν ἐλευθέρων ἐκλογῶν. Ἡ Ὑπηρεσιακὴ Κυβέρνησις—καὶ ἐν τούτῳ ἐκφράζω τὴν σιγμὴν ταύτην προσωπικῶς ὡς γνῶμην—πρέπει ἐκ τῶν προτέρων νὰ εἶναι τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης ὁλοκλήρου τοῦ συμπολιτικοῦ κόσμου διὰ τὴν εἰσόδον εἰς πολιτικὴν ὁμαλότητα. Πρέπει δὲ ἐπίσης νὰ κατανοήσῃ ὁ κ. Παγκάλος ὅτι τὰ πολιτικὰ ζητήματα, τὰ σχεδόν ἔχοντα πρὸς τὰς ἐκλογάς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ληθῶσι πρὸ τοῦ καταρτισμοῦ τοιαύτης Κυβερνήσεως. Ἐλευθερία Τέρον, ἐκλογικὸν σύστημα, τὸ μέλλον νὰ ἰ-

σχύσῃ μέχρι τῶν ἐκλογῶν Σύνταγμα καὶ αἱ λοιπαὶ προϋποθέσεις ἐλευθέρων ἐκλογῶν πρέπει νὰ καθορισθῶσιν ἀμέσως, ἡγγυημένως, ἀνεκκλήτως καὶ ὑπὸ τὴν δημοσίαν ἐγκρίσιν ἀμφοτέρων τῶν πολιτικῶν παρατάξεων. Ἀπλὰ ὑποσχέσεις τοῦ κ. Παγκάλου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀρκέσωσι—τοῦτο ἐδιδάχθημεν ὅλοι ἐκ τοῦ προσφάτου παρελθόντος.

ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΔΙΑ ΤΟΝ κ. ΠΑΓΚΑΛΟΝ

«Ὁ κ. Παγκάλος ἐν ἔχει σήμερον ἐπιτακτικὸν καθήκον: Νὰ πολιτευθῇ, ἔστω κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σιγμὴν εὐθέως, συμφώνως πρὸς τὰς χθεσινὰς δηλώσεις του. Νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ ἐπελθούσα γενικὴ συνεννόησις τῶν κομμάτων ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς πολιτικῆς ὁμαλότητος εἶναι ἀρκετὴ ἐγγύησις ὅπως καταργηθῇ πλέον ἡ στρατιωτικὴ δικτατορία. Νὰ καταλίπῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς Κυβέρνησιν τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης καὶ τῶν δύο πολιτικῶν παρατάξεων καὶ νὰ ὑποβάλῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ πεπραγμένα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἔθνους. Πᾶσα ἐνδιάμεσος ὁδὸς, γέρεῖ εἰς μείζονας καταστροφάς. Ὅφείλω δὲ νὰ προσέπω εἰς τὸν κ. Παγκάλον, ἐξετάζων τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν ἀπὸ καθαρῆς πολιτικῆς ἀπόψεως, ὅτι δὲν ἀλέχει πολλὴ ἡ σιγμὴ καθ' ἣν δὲν θὰ ἐξαργυρῶνται ἐξ αὐτοῦ ἡ ὑπηρεσία αὕτη, ἡ μεγίστη ἀληθὴς. «Διότι ἐπαυλαμβάνω πρὸς αὐτόν, ἡ θέσις τῶν ἐσωτερικῶν ἡμῶν πραγμάτων εἶναι δεινὴ, οὐδόπως δὲ εἶναι δυνατόν νὰ πράξῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ περισσότερα ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπονται εἰς αὐτὸν αἱ περιστάσεις. Καὶ σήμερον παρουσιάζεται ἡ ἐξοχος ἐυκαιρία διὰ τὸν κ. Παγκάλον ὅπως ἀληθῶς παραδώσῃ τὴν χώρα εἰς τοὺς ἐκπροσωποῦντας τὸ πολιτικὸν αἶσθημα αὐτῆς πολιτικούς ὁργανισμοὺς ὅπως, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπελθούσης γενικῆς συνεννόησεως τῶν δύο πολιτικῶν κόσμων, ὁδηγηθῇ ἡ Ἑλλάς εἰς καλύτερον μέλλον.

ΑΘ. ΠΟΝΤΙΔΑ
Τατρεύ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑΝ

Προφύλαξις ἀπὸ πάσαν νόσον καὶ πρῶται βοήθεια.
Πωλεῖται βιβλιοπωλείον, Ζηκιάκη, ὁδὸς Περικλέους — Ἀρσάκειον.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΝΩΝΥΜΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ

Γ'.

Εἰς τὸ προηγούμενον ἡμῶν ἄρθρον, σχετικῶς μετὰ τὸ λίαν ἐνδιαφέρον θέμα, ὑπερῶς ἀπασχολεῖ ἡμᾶς, ἐξετάσαμεν ὁποῖα περιορισμοὶ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος καὶ ὁποῖοι περιορισμοὶ θὰ ἦτο ἐπάνανγκες, ὅπως ληφθῶσιν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, προκειμένου περὶ ἰδρύσεως Τραπεζῶν, κλάδου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, ἐφ' οὗ ἰδιαίτερα δέον νὰ σταθῇ ἡ κρατικὴ προσοχή.

Εἰμὲθα ἐν τούτοις ὑποχρεωμένοι, ἐπειδὴ τοιοῦτον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ θέμα ἀπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς πλευρᾶς, νὰ μὴ παραλείψωμεν τὴν ἐξετάσιν οὐδεμιᾶς ἀπόψεως, δίδοντες τὸ δίκαιον ἐν ἐκάστη, ἐκεῖ καὶ μόνον ὅπου ὑπάρχει.

Τελευταίως, ἐπ' εὐκαιρίᾳ δηλώσεως ἡδυνάμειας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς, ἐκ μέρους μιᾶς τῶν νεωτέρων καὶ τῶν ὀλιγώτερον σημανουσῶν παρ' ἡμῖν Τραπεζῶν, ἐδημιουργηθῇ εὖλογος, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ θόρυβος καὶ κατέλαβε τὸν κόσμον μεγάλη ἀνησυχία καὶ ἐκνευρισμός.

Λέγομεν δὲ ὅτι ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀνησυχία, ἅτινα παρουσιάσθησαν παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ γενικῶς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ λυπηροῦ τούτου γεγονότος, ἦσαν εὖλογα, ὅχι τὸσον διότι ἡ ἔκτασις τοῦ σημειωθέντος κρούσματος ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐπιτρέπη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ταραχήν, ἀλλὰ διότι ὑπάρχουσι δύο ἕτεροι σπουδαῖοι λόγοι δικαιολογούντες τὰ πράγματα. Ὁ πρῶτος ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο λόγων εἶναι τὸ ὅτι τὸ κοινὸν δὲν τυγχάνει ἐπαρκῶς μεμορφωμένον τραπικῶς. Δὲν γνωρίζει δὴλα δὴ ἀκριβῶς τί ἐστὶ Τράπεζα. Νομίζει τὸ κοινόν, ὅτι ἀρκεῖ ἐν ἴδρῳ καταστήματι ἢ γραφεῖον, νὰ προσδῶσιν εἰς αὐτὸ τὸν τίτλον «Τράπεζα», συνοδεῶν τοῦτον πολλάκις μετὰ ἀρκετὰ κτυπητὰς ὀνομασίας, διὰ νὰ καταστήτῃ ἀνωτερόν παντὸς κινδύνου ἐξ ἐκείνων, οἵτινες εἶναι κοινοὶ διὰ πάσας τὰς ἐταιρίας, εἴτε ἐκ τυχαίων ἀτυχημάτων, ἢ ἀντιξοφείας, εἴτε ἐκ τυχαίων ἀτυχημάτων, ἢ ἀντιξοφείας. Τὸ κοινόν, χάριστα βεβαίως ποιοῦν, χεῖρισεως. Τὸ κοινόν, ἀπερίοιστον ἐμπιστοσύνην πρὸς πᾶν σχεδὸν ἴδρυμα, ὅπερ παρουσιάζει ἐν τῇ προμετωπίδι αὐτοῦ τὸν τίτλον «Τράπεζα» καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, δυστυχῶς, οὐδόλως ἀσχολεῖται εἰς τὸ νὰ κάμῃ διάκρισιν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἰδρυμάτων.

Ὁ δεύτερος λόγος, ὁ δικαιολογῶν ἐν μέρει καὶ τὸν πρῶτον, εἶναι ὅτι τὸ κοινόν δὲν ἔχει ἐκθεσθῇ παρ' ἡμῖν εἰς κρούσματα πτωχεύσεων

Τραπεζῶν, διότι, ὡς ὀφείλει νὰ ὁμολογηθῇ, τὰ παρ' ἡμῖν Τραπεζικὰ ἰδρύματα ἔδειξαν παρ' ἡμῖν σήμερον μεγάλην ἀντοχήν ἐν μέσῳ ἀρκετῶν ἀντιξοφείων περιστάσεων καὶ κλονισμῶν, οὓς διήλθομεν. Εἶναι δὲ ἐκτὸς συζητήσεως, ὅτι τὰ ὅλως μεμονωμένα κρούσματα, ἅτινα μέχρι σήμερον ἐσημειώθησαν παρ' ἡμῖν, οὐδόλως ἴσχυσαν πρὸς ἐπηρεασμὸν τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν περὶ Τραπεζῶν αὐτοῦ ἰδέαν.

Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν, ὅτι καὶ ὁ δημιουργηθεὶς ἀρχικῶς θόρυβος καὶ ἐκ μέρους ἀκόμη ὀργάνων τινῶν τοῦ Τύπου, προκειμένου περὶ τῆς προσφάτου περιπτώσεως, ἦν ἀνωτέρω ἀνεφάρμεν, ἦτο ὑπερβολικός, διότι ἡδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ κλονίσῃ πρόρριζα τὴν πρὸς τὰς Τραπεζὰς πίστιν τοῦ ἐν καταπλήξει διατελοῦντος κοινοῦ, γεγονός ὅπερ δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα γενικὴν ἀναστάτῳσιν καὶ θλίβερά ἀποτελέσματα.

Ἐξετάσαντες τὰ πρῶτὰ τῶν περὶ Ἀνωνύμων ἐταιρειῶν παρ' ἡμῖν ἰσχυόντων καὶ εἰδικῶς τοὺς κινδύνους, οὓς ἐγκλείει ἡ ἄνευ περιορισμοῦ ἰδρύσεις Τραπεζῶν, ζήτημα, περὶ οὗ θέλομεν ἐπανέλθει, θὰ προσπαθῶμεν ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν τὰ αἴτια, ἃ ἔκαμαν παρ' ἡμῖν ὥστε νὰ ἰδρυθῶσι τόσαι Τράπεζαι, προσπαθούντες νὰ θέσωμεν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των. Ἡ ἐκ μέρους ἐφημερίδων τινῶν ἐξέτασις τοῦ θέματος τούτου, συντέλεσεν ὥστε νὰ ἐπέλθῃ μεγαλειτέρα σύγχυσις. Διότι ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οἱ ἀρμόδιοι, οἵτινες ἐκλήθησαν νὰ ἀποφανθῶσι, διήρθεσαν εἰς δύο μερίδας, αἱ δὲ γνώμαι αὐτῶν, προφανῶς οὐχὶ ἀνεπηρέαστοι, οὐδόλως ἴσχυσαν ὅπως χυθῇ φῶς εἰς τὸ τὸσον συσκοτισθὲν θέμα.

Ποία εἶναι ἡ αἰτία, ἥτις ἔκαμε νὰ ἰδρυθῶσι παρ' ἡμῖν τόσαι μικροτράπεζαι τελευταίως;

Τὰ ἐκ τοῦ Συναλλάγματος κέρδη ἀποφαίνονται προχείρως ὅλοι. Δὲν δύναται βεβαίως νὰ μὴ ὁμολογήσῃ τις ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, προσέκυψαν ἀρκετὰ ἐκ Συναλλάγματος κέρδη, σχετικῶς ἀκοπα. Ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ Συναλλάγματος ὁμῶς κερδοσκοπίας, ὡς καὶ ἐκ πάσης κερδοσκοπίας δὲν ἀποκομίζονται μόνον ἀκοπα κέρδη, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἀπότομοι ζημίαι, αἵτινες πρὸς ὄλεθρον ὀδηγοῦσι. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὸν ὀρθόν καὶ ἐπιστημονικὸν τρόπον τῆς ἐξασκήσεως τῆς Τραπεζικῆς ἢ εἰς τὴν κερδοσκοπίαν τῶν Τραπεζῶν ἀνάμιξις. Ὁ τραπεζίτης δὲν ὀφείλει νὰ ἀναμιγνύεται εἰς ἐπιχειρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας

τὸν πρῶτον ρόλον πολλάκις παίζει ἡ τύχη. Ἡ τραπεζίτικὴ δὲν εἶναι χαρτοπαίξια. Ὁ τραπεζίτης ὀφείλει νὰ ἀναμιγνύεται μόνον εἰς ἐπιχειρήσεις παρεχούσας ὑλικὰς κατὰ πρῶτον λόγον καὶ εἴτα προσωπικὰς ἐγγυήσεις. Δὲν μᾶς εἶναι δυνατόν βεβαίως νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐνταῦθα θεωρίαν περὶ τραπεζιτικῆς. Ἐκεῖνο ὅπερ ὀφείλει νὰ τονισθῇ, σχετικῶς μετὰ τὴν συναλλαγματικὴν τῶν Τραπεζῶν ἐργασίαν, εἶναι ὅτι αὐτὰ οὐδόλως ὀφείλουσι νὰ κατέχωσι ποσὰ Συναλλάγματος μερίζονα τῶν ἀπολύτως ἐπείγουσων αὐτῶν ἀνάγκων. Πολλῶ μάλλον δὲν ὀφείλουσι νὰ ἐκτίθενται εἰς ἀνοίγματα. Ὅχι μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐνθαυρνῶσιν ὀφείλουσι κερδοσκόπους, ἐκτὸς πλέον ἐὰν κατέχωσι σοβαρὰτατα, ἀλλ' ἀπολύτως σοβαρὰ περιθώρια, ἐξασφαλίζοντα ἀπὸ παντὸς οἰουδήποτε ἐνδεχομένου.

Ἡ παράβασις τοῦ σοβαρωτάτου καὶ κεφαλαιώδους τούτου κανόνος εἶχε καὶ παρ' ἡμῖν λυπηρὰ ἀποτελέσματα. Μία ἐκ τῶν Τραπεζῶν παρ' ἡμῖν, τῶν μάλλον σοβαρῶν καὶ παλαιῶν, σπινθηρομένη μάλιστα ὡς τὰ μάλα συντηρητικὴ καὶ συνετὴ, ἐνεπλάκη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν κερδοσκοπίαν τοῦ Συναλλάγματος, ὡς λέγουσι, μετὰ τὰ κάτω. Αἱ ἐκ τῆς ἀσυνέτου ταύτης πράξεως προκύψασαι ζημίαι, γνωσθεῖσαι, προὐκάλεσαν μέγαν θόρυβον καὶ μικρὸν δεῖν νὰ κλονίσωσι μέχρις ἀφανισμοῦ τὸ ἴδρυμα. Ἐτέρα Τράπεζα, ἐκ τῶν νεωτέρων, ἐνθαυρνάσα κερδοσκόπους, ἔκαμαν ὥστε νὰ καταληφθῇ παρ'

αὐτῇ, παρ' αὐτῶν, σοβαρὸν παθητικόν, ὅλως δυσανάλογον μετὰ τὰς δυνάμεις τῆς.

Αἱ σφαλεραὶ αὗται ἐνέργειαι εἶναι προφανῶς τὸ ἀποτέλεσμα ἁλλείψεως παρ' ἡμῖν παντελοῦς Τραπεζιτικῆς μορφώσεως, λόγῳ τῆς ραγδαίας ἐξελίξεως τῶν Τραπεζῶν παρ' ἡμῖν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τῆς ἁλλείψεως τραπεζικῶν συγγραμμάτων, καὶ τραπεζικῆς προνοήσεως καὶ πείρας.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ζήτημα, ὅτι οἱ ἰδρυταὶ τῶν νεωτέρων Τραπεζῶν, ἐκ κακῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως μεταξὺ τῶν μελλόντων αὐτῶν κερδῶν, συγκατηρήθησαν ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς των καὶ τὰ ἐκ τοῦ Συναλλάγματος τοιαῦτα, εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι παρὰ πᾶσι τοῖς ἰδρύσασιν τὰς νεωτέρας Τραπεζὰς δὲν ὑπῆρξαν καὶ ἕτεροι λόγοι παραγαγόντες αὐτοὺς εἰς τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τυγχάνει ἐκτὸς ἀμφιβολίας, εἶναι ὅτι παρὰ πᾶσι τοῖς ἰδρύσασιν μικροτράπεζας, ἀπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν, ἐπρυτάνευσαν σφαλερὰ ἀντιλήψεις ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων, γεγονός ὅπερ μᾶς κάμνει νὰ ἀντιμετωπίζωμεν ἤδη κρίσιν τινά, ἥς τὰ ἀποτελέσματα γίνονται κατὰδηλα διὰ συμπτώσεων, ἀπολύτως ἀδίκων προσωπικῶν καὶ ἄλλων μέτρων δηλούντων νοσηρότητα καὶ ἁλλειψιν εὐεξίας.

Ἄλλ' ἦτο ἀναγκαῖα ἡ ἴδρυσις καὶ ἄλλων Τραπεζῶν; Καὶ ἂν ἦτο, πῶς ἔπρεπε νὰ γίνη; Περὶ τούτων εἰς τὸ προσεχές.

ΣΤΥΛ. Γ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΛΕΜΑΝΣΩ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Τὰ νάποθάνη τις εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ νάποθάνη ὑπὸ τὰ πλήγματα τοῦ Ἀντιπάρχου ἦτο περίπου τὸ αὐτό. Ἐν τούτοις ὁ μέγας Ἀθηναῖος ἠθέλησε ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πόλιν τοῦ τῆς ἀπεχθεσιότητος ταύτης πράξεως. Καταφυγὼν εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ὑπεδέχθη ἀταράχως τοὺς στρατιώτας τοῦ Ἀντιπάρχου, τοὺς διοικουμένους ὑπὸ τοῦ Ἀρχίου, ἀνδρὸς ἱκανοῦ τὰ πάντα νὰ διαπράξῃ, τοῦ ὁποίου κατέχομεν τὴν ἐκθεσιν, χάρις εἰς τὸν Λουκιανόν. Τὴν κακόβουλον ἐκθεσιν τοῦ δημίου περὶ τῆς ἐκτελέσεως. Ὁ Ἀρχίας δὲν παραλείπει νὰ ἐκθέσῃ τὴν σκηνὴν ὅπως τὸν συμφέρει. Ὁμολογεῖ ὁμῶς ὅτι προσέβη εἰς ψευδεῖς ὑποσχέσεις ἵνα πείσῃ τὸν Δημοσθένην νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Οἱ ρητορικὸι πλατυασμοί, τοὺς

ὁποῖους θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ θυματοῦ, ἐπλάσθησαν προδήλως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀλλ' οὐχ ἦτο δὲν ἀποδίδει εἰς τὸν Δημοσθένην οὐτὴ μίαν λέξιν, οὐτὴ μίαν χειρονομίαν, αἱ ὁποῖαι νὰ μὴ εἶναι ἀντάξια τοῦ μεγάλου ἡττημένου. Ἐν σκῆμα περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἀρχίας παίζει τὸν ρόλον τοῦ ἀπατεώρος, μίᾳ συγκρίσει τοῦ Ἀρχίου μετὰ τὸν Κρέοντα ἐτοιμαζόμενον νὰ διατάξῃ νὰ ριφθῇ εἰς τοὺς κύνας τὸ πτώμα τοῦ Πολυνίκους, φαίνεται δυνατόν νὰ ἐλέγχωσαν. Ὁ Ἀρχίας ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ προτίθεται νὰ δικαιολογήσῃ τὸν Ἀντιπάρχον καὶ συγχρόνως ν' ἀπονείμῃ σεβασμὸν εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἥρωος, ὁ ὅποιος δὲν εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ συκοφαντηθῇ, ἀφοῦ εἶναι νεκρός.

Ἄλλως τε, οἱ λόγοι θαυμασμοῦ οἱ τιθέ-

μενοι εις τὸ στόμα τοῦ Ἀντιπάτρου, δὲν εἶναι πιθανοί. Ὁ νικητὴς τῆς Κρανῶνος δὲν εἶχεν ἀποστείλει τοὺς στρατιώτας του εἰς τὴν Καλαυρίαν, ἵνα ἀποθεώσῃ τὸν Δημοσθένην. Ἡ ἀλήθεια ἐμφανίζεται, ὅταν ὁ Ἀρχίας ὁμολογῇ ὅτι εἶχεν ἀποφασίσαι νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν βίαν. Τοῦτο βλέπων ὁ Δημοσθένης ἀναφωνεῖ:

«Μὴ θέσετε χεῖρα ἐπ' ἐμοῦ. Δὲν θέλω νὰ συντελέσω εἰς τὴν βεβήλωσιν τοῦ ναοῦ. Θὰ σὰς ἀκολουθήσω ἕως ἀντιστάσεως, ἀφοῦ προσκυνήσω τὸν Θεόν».

«Ἐστάθῃ νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα. Προὔχωρησεν ἵνα παραδοθῇ εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ἔπεσε νεκρός».

Ἡ ἀπλότης τῆς ἀντιθέσεως μεταξύ τῶν δολίων προτροπῶν τοῦ δημίου ἐτοίμου νὰ παραβιάσῃ τὸ δίκαιον τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς ἀπολύτου ἀποβολῆς πάσης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας ὑπὸ τοῦ ὑπερηφάνου μαχητοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποδέχεται ἀλύπως τὴν μοῖράν του, θέτει τὴν τελικὴν σφραγίδα εἰς τὸ μεγαλεῖδος τοῦτο δράμα μῆς ἀνωτέρας ζωῆς παλαιούσης πρὸς τὰς συνησπισμένους ἀδυναμίας. Δὲν διέρρευσαν πενήτην ἔτη καὶ ὁ ἀθηναϊκὸς λαὸς μετέτρεψε τὴν ἀπόφασίν του περὶ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης τοῦ Δημοσθένους εἰς ψήφισμα καθ' ὃ θ' ἀνηγείρετο ὀρερχάλκινος ἀνδριάς εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπὶ τῆς δημοσίας πλατείας. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνδριάντος τούτου εἶνε ἡ χρησιμεύσασα ὡς πρότυπον διὰ τὰς προτομάς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰ μουσεῖα μας.

Τῇ ἀληθείᾳ, μία τοιαύτη ζωὴ οὐδὲν κερδίζει ἐκ τῆς αἰτήσεως συγγνώμης ὑπ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι παρέδωκαν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ μαρτύριον ἀφοῦ τὸν ἐπρόδωσαν, τιμωροῦντες αὐτὸν διὰ τὸ ἐγκλημα ὅτι ἀφωσιώθη ἡρωικῶς εἰς τὴν ὑπέθεσιν των, τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι εἶχον ἐγκαταλείψει. Αἱ Ἀθηναῖαι τιμῶν τὸν Δημοσθένην; Οἷα παράδοξος ἀντιστροφή τῶν ρόλων! Δὲν εἶναι μᾶλλον ὁ Δημοσθένης ὁ τιμῶν τὴν πατρίδα του, περισσότερο μάλιστα παρὰ ὅσον δύναται αὐτὴ ν' ἀεικλώσῃ, ἀφοῦ ἀφῆρεσεν ἀφ' ἑαυτῆς τὸ δίκαιωμα νὰ τὸν δοξάσῃ, ἐπειδὴ οὕτω θὰ κατεδίκασεν αὐτὴ ἑαυτήν;

Δὲν θέλω νὰ κουράσω τὸν ἀναγνώστην παραθέτων ὁλόκληρον τὸ ψήφισμα. Ἀλλ' ὀλίγαι γραμμαὶ ἄρκουν ἵνα δείξουν τὸ πνεῦμα του:

«... Μετεχειρίσθη τὴν περιουσίαν του διὰ τὸ καλὸν τῆς Πολιτείας. Ἐδωκε δωρεάν ὁκτὼ τάλαντα καὶ μίαν τριήρη ὅταν ὁ λαὸς ἀπληλευθέρωσε τὴν Εὐβοίαν, μίαν ἄλλην τριήρη ὅταν ὁ Κηφισόδωρος ἀπέπλευσε διὰ

τὸν Ἑλλήσποντον, μίαν τρίτην ὅταν ὁ Κηφισόδωρος, ὁ Χάρης καὶ ὁ Φωκίων ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν Βυζάντιον ὡς στρατηγοί· ἐξηγόρασε πολλοὺς συμπολίτας αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἐν Πύδνᾳ, ἐν Μεθώνῃ, ἐν Ὀλίνθῳ· ἐκλεγείας ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν, προσέθεσεν εἰς τὰς δαπάνας τρία τάλαντα ἐξ ἰδίων καὶ ἐπλήρωσε τὰ ἐξοδα δύο χαρὰ κωμάτων διὰ τῶν ὁποίων ὠχύρωσε τὸν Πειραιᾶ· Ἐπρομήθευσεν ὅπλα εἰς συμπολίτας· ἔδωκεν ἓν τάλαντον μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, ἓν τάλαντον δι' ἀγορὰν οἴτου κατὰ τὴν αἰτοδείαν· διὰ τῶν συμβουλῶν του, τῆς εὐγλωττίας του, τῆς ἀφοσιώσεώς του, ἔκαμεν ὥστε νὰ εἰσεέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν αἱ Θῆβαι, ἡ Εὐβοία, ἡ Κόρινθος, τὰ Μέγαρα, ἡ Ἀχαΐα, ἡ Λοκρίς, τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Μεσσήνη· συνήθροισε, διὰ τὴν ἀμυναν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Συμπολιτείας, στρατὸν μυρίων πεζῶν καὶ χιλίων ἵππεων· ἔπεισεν, ὡς προσβευτής, τὰς συμμαχοὺς πόλεις νὰ παράσχουν πολεμικὴν συνεισφοράν μεγαλυτέραν τῶν πεντακοσίων τάλαντων· ἡμπίδισε τὴν Πελοπόννησον ν' ἀποστείλῃ ἐνισχύσεις εἰς τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τῶν Θηβῶν, κλπ. κλπ.» (Ἐπεται τὸ τέλος)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Ἡ Τραπεζικὴ

ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἐκδίδεται προσεχέστατα σύγγραμμα ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου μας κ. Στυλ. Γ. Μαυρομαμάτη, πρώην Διευθυντοῦ Τραπεζῶν. Τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν, οὐ μόνον διότι ὁ κ. Στυλ. Γ. Μαυρομαμάτης τυγχάνει γνωστότατος ἐν τῇ Τραπεζικῇ κόσμῳ, ὡς ἐκ τῆς τραπεζικῆς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ καὶ γενικῶς ὡς ἐκ τῆς περὶ τῶν παρ' ἡμῖν οἰκονομικῶν πραγμάτων ἀρθρογραφίας του, ἀλλὰ καὶ διότι, διὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης, πρώτην ἤδη φοράν παρουσιάζεται εἰς τὴν γλώσσάν μας ἔργον πραγματευόμενον, ἀπὸ θεωρητικῆς, πρακτικῆς καὶ νομικῆς ἀπόψεως, περὶ τῆς τόσο παρεληλυθῆνης καὶ ἐν τοῖς σπαργάνοις εὐρίσκουμένης παρ' ἡμῖν τραπεζικῆς ἐπιστήμης, παρ' ὅλην τὴν πληθώραν τῶν παρ' ἡμῖν Τραπεζῶν. Ἡ τιμὴ τοῦ συγγράμματος ὠρίσθη εἰς δρχ. 200. Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἔργου τούτου, ἐκδοθησομένου εἰς περιορισμένον ἀριθμὸν ἀντιτύπων, γίνονται δεκταὶ ἐγγράφαι ἀπὸ τοῦδε, μετ' ἀποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου παρὰ τῷ συγγραφεῖ, ὁδὸς Ἀρισταίου 4, Ἀθήνας. Μετὰ τὴν ἐκδόσιν τὸ ἔργον θὰ τιμᾶται δρχ. 250.

Τυπογραφικὰ Καταστήματα
«ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ»

— Τὴν πρώτην κατάπληξιν ἤλθε νὰ διασκεδάσῃ ὁ γλυκὺς Πρωθυπουργός. Ζαχαρένιος, μελένιος ὡς μπακλαβᾶς, καὶ εἰς τὸ τέλος συγκεκνημένος καὶ . . . δακρύζων. Καὶ ὁ δυνατὸς ὑψώθη, σὰν λεύκα, ἀπέναντί του.

— Τὶ κλαῖς; Ὅταν ζητῆς νὰ συγκινήσῃς μὲ συγκινήσεις καὶ μιζοκλάματα, σημαίνει ὅτι πολὺ ὀλίγην πεποίθησιν ἔχεις περὶ τοῦ δικαίου τῆς υποθέσεώς σου! . . . Αἱ συγκινήσεις εἶναι ἀδυναμία. Ὑποστήριξε τὸ δίκαιόν σου, χωρὶς ὑστερισμούς!

— Καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς κάμπτεται ἀπὸ τὴν θύελλαν, ὡς κλωνάριον λιγαριᾶς. Καὶ δὲν ἀκούεται παρὰ τὸ λαϊκὸν θεωρεῖον νὰ χειροκροτῇ. Καὶ ὁ κ. Λεβίδης πρόθυμος νὰ ἐλαττώσῃ τὸν θρόνον τοῦ Πατρινοῦ ἀρχιερέως:

— Δύο τρεῖς χειροκροτοῦν ἐκεῖ ἐπάνω . . . Δὲν εἶναι τίποτα! . . .

— Καὶ ὁ ἀμίμητος Πρωτοπαπαδάκης:

— Κύριε Πρόεδρε, ἐμεῖς δὲν ἔχουμε πλειοψηφίαν διὰ νὰ μᾶς χειροκροτῇ. . . Εἴμαστε μόνο ἐπτά! . . .

— Καὶ ὅμως ἂν δὲν ὑπῆρχε αὕτη ἡ φαύλη κατάστασις καὶ τὰ νήματα τῶν συμφερόντων, ἡ πλειοψηφία, καθὼς ἦτο ὅλη κατὰ βάθος πεπεισμένη, θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθῇ νὰ ἀγκαλιάσῃ τὸν Πατρινὸν πολιτικὸν καὶ νὰ τὸν ζητωκραυγάσῃ ὡς ἀρχηγόν της. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἔγινε καὶ ἴσως οὔτε θὰ γίνῃ ποτέ. Τόσον τὸ χειρότερον δι' αὐτὴν καὶ τόσον τὸ χειρότερον διὰ τὸ Ἔθνος.

Ἡ παραίτησις τοῦ Σιμοπούλου ἐξακριβώθη ὡς σημαντικὴ κοινοβουλευτικὴ νίκη τῶν Ἰαπώνων καὶ ὡς ἰσχυρὸς κλονισμὸς τῆς Κυβερνήσεως Θεοτόκης. Ὑπάρχουν ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ ἐπὶλεκτοὶ πολιτευόμενοι Θεοτοκικοὶ ὑποστηρίζοντες ὅτι ὁ ἀείμνηστος Θεοτόκης, μυχίως, ἡσθάνθη ἰδιαιτέραν ἀνακούφισιν διὰ τὴν πῶσιν τοῦ Σιμοπούλου, ἥτις θὰ ἐπέτρεπεν αὐτῷ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως του, ἀφοῦ οἱ κατ' αὐτῆς ἀγῶνες τῶν Ἰαπώνων εἶχον δημιουργήσῃ παρὰ τὴν κοινὴν γνώμην τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας ἔβαινον κατὰ κρημνῶν καὶ ὅτι ἡ διαρρύθμισις αὐτῶν ἀπετέλει ἐπιτακτικὴν διὰ τὸ Κράτος καὶ τὴν Κοινωνίαν ἀνάγκην. Ὑποστηρίζεται ἀκόμη ὅτι κατὰ τινα συνάντησιν ἣν ἔσχεν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Σιμοπούλου ὁ ἀείμνηστος Θεοτόκης μετὰ τοῦ Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη εἰς τὸ καπνιστήριον τῆς συμπολιτεύσεως, εἶπεν εἰς αὐτούς:

— Φίλτατοι· κατετροπώσατε διὰ τῶν ὁμιλιῶν σας ἓνα οἰκονομικὸν σύστημα, διότι αὐτὴν τὴν ἔννοιαν εἶχεν ὁ ἀγὼν σας. . . Τώρα ἔχετε υποχρέωσιν νὰ ἐλθῃτε εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐφαρμόσῃτε τὸ ἰδικόν σας! . . . Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Σιμοπούλου, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ σὰς ἀναθέσω τὴν ὑπεύθυνον διαχείρισιν τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς. Τὰ Ὑπουργεῖα Οἰκονομικῶν καὶ Ἐσωτερικῶν, εἶναι στὴν διάθεσίν σας. . .

— Ἐς ἄλλοτε, Κύριε Πρόεδρε, ἀπήντησεν ὁ ἀείμνηστος Πρωτοπαπαδάκης, ἐγὼ ὁ Γούναρης ἐσίγησεν ἐμφαντικῶς.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι οὕτω ὁμιλήσας πρὸς τοὺς δύο Ἰάπωνας ὁ Θεοτόκης δὲν ἀπείχε τῶν διαθέσεων οὔτε τῆς Βουλῆς οὔτε τῆς κοινῆς γνώμης. Εὐρίσκετο ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς διαθέσεις ταύτας καὶ ἐθεώρει ὅτι εἰς ὁ σημεῖον εἶχε φθάσει ὁ ἀγὼν τῶν Ἰαπώνων, ἡ εὐμένεια πρὸς τὸν ἀγῶνα τούτον τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ ἡ δυσφορία αὐτοῦ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἡ μόνη σῴτειρα λύσις διὰ τὴν Θεοτοκικὴν παρατάξιν ἦτο ἡ προσχώρησις τῶν κορυφαίων Ἰαπώνων εἰς τοὺς Ὑπουργικοὺς θρόνους.

Καὶ αὐτὸς ὁ Θεοτοκικὸς τύπος δὲν ἀπέκρυπτε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως τῆς Θεοτοκικῆς πτέρυγος διὰ τῶν Ἰαπώνων τῆς Βουλῆς ἵνα ἐπιτυγχάνετο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεῶν τῆς Ἰαπωνικῆς ομάδος τῇ ἐνισχύσει τῆς Θεοτοκικῆς πλειοψηφίας.

Ἡ Πολιτικὴ Ἱστορία τοῦ Δημητρίου Π. Γούναρη

Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν ἐπετεύχθη διὰ διαφοροῦς ἐνδοκομματικούς λόγους. Παλαιὰ στοιχεῖα τοῦ Θεοτοκικοῦ κόμματος ἀντέδρασαν ἐρρωμένως κατὰ τῆς ἰδέας τῆς ὑπουργοποιήσεως τῶν Ἰαπώνων Γούναρη, Πρωτοπαπαδάκη καὶ Ρέπουλη, οἵτινες ἐφέροντο ὧς ὑπουργήσιμοι, καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς διασπάσεως τῆς πλειοψηφίας του, ὁ Θεοτόκης ἐγκατέλειψε τὴν πρόθεσίν του ἐκείνην, διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτήν, ὡς θὰ ἴδωμεν, βραδύτερον.

Τὸ ἱστορικὸν «Ἐρρέτω!»

Παραιτηθέντος τοῦ Ἀναργύρου Σιμοπούλου, τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ἀνέλαβεν ὁ κ. Νικόλ. Καλογερόπουλος, ὑπαρχηγὸς τοῦ Θεοτοκικοῦ κόμματος. Ὁ κ. Καλογερόπουλος ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν ψήφον τῆς Βουλῆς τὸ νομοσχέδιον τῆς νέας μετὰ τῆς Προνομιούχου Ἑταιρίας τῆς σιαιρίδος: Συμβάσεως καὶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 25ῃς Ἰανουαρίου γενικεύεται ἡ ἐπ' αὐτῆς συζήτησις.

Ὁ Δημήτριος Γούναρης ἀμύλησας διὰ μακρῶν ἐπέφερε τὰς παρατηρήσεις του. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἠκούσθη καὶ τὸ περίφημον «τοιοῦτον Κράτος ἐρρέτω!» τὸ ὁποῖον ἀπέμεινεν ἱστορικὸν εἰς τὰ χρονικά τῆς Βουλῆς, καὶ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀφορμὴν εἰς τὴν τοιαύτην ἀποστροφὴν τοῦ λόγου τοῦ Γούναρη ἔδωκεν ἡ διακοπὴ τοῦ βουλευτοῦ Μισιρλῆ εἰπόντος:

—Ἡ Ἑταιρεία εἶνε καλῆς πίστεως.

Δ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ. Ἐγώ, Κύριοι, δὲν ἤλθον ἐνταῦθα νὰ ἀμύλῃσω περὶ τῆς Ἑταιρείας. Ἡ Βουλὴ δὲν ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ εἰσέρχεται εἰς ἐξέτασιν τῶν Ἑταιρειῶν, παρὰ ὑπὸ μίαν καὶ μόνον ἔννοιαν, διὰ νὰ ἐξελέγξῃ ἐὰν ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων καθήκον ἐπιβεβλημένον εἶναι νὰ διαπραγματεύωνται μετὰ τῶν Ἑταιρειῶν καὶ νὰ ἐξελέγχωσι τὰ κατ' αὐτάς, ἐξεπλήρωσαν τὸ ἑαυτῶν καθήκον. Διότι ἐκεῖνοι μόνον εἶνε δοσίλογοι ἀπέναντι τῆς Βουλῆς.

Δὲν θὰ ἐξετάσω ἐγὼ ἐὰν ἡ Ἑταιρεία ἔδωκεν ἢ δὲν ἔδωκε δείγματα κακοπιστίας· πρόκειται περὶ συμφερόντων, πρόκειται περὶ τούτου· ἐπὶ πᾶς σωφρονῶν ἄνθρωπος δὲν θέτει ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν οὐδενός, τὸ δὲ Κράτος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤθελε παραδώσει, τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, εἰς τὴν διάκρισιν οἰσθήποτε Ἑταιρείας, καὶ τῆς ἀγαθοπιστοτέρας καὶ ἤθελε περιμένει ἀπὸ τὴν καλοπιστίαν αὐτῆς νὰ τὰ διαχειρισθῇ ἐπωφελῶς διὰ τοὺς πολίτας, τὸ Κράτος αὐτὸ εἶναι ἀνάξιον νὰ ὑπάρχῃ!

«Εἶναι ὕβρις κατὰ τῆς αὐτοτελείας τοῦ Κράτους ν' ἀκούωμεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ νὰ λέγεται: δώσατε δικαιώματα καὶ ἐμπιστευθῆτε εἰς τὴν Ἑταιρείαν ὅτι θὰ κάμῃ αὕτη τὴν ἐμπρέπουσαν χρῆσιν. Ἡμεῖς εἴμεθα ἐδῶ διὰ νὰ προστατεύσωμεν τὰ συμφέροντα τὰ ὁποῖα εἰς ἡμᾶς καὶ ὄχι εἰς τὰς Ἑταιρίας εἶναι ἐναποτεθειμένα. Ἐὰν βαρυνώμεθα τὸν κόπον τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν, ἐὰν πτοοῦμενοι τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν Ἑταιριῶν ἢ θέλομεν κατέλθαι μέχρι τοιούτου ὥστε νὰ εἴπωμεν πρὸς αὐτάς: Σᾶς παραδίδομεν τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν, ἀφιέμεθα, καὶ ἀφιέμεθα εἰς τὴν καλὴν ὑμῶν πίστιν καὶ διαχειρισθῆτε αὐτὰ ὡς θέλετε, τότε ἐρρέτω τὸ Κράτος αὐτό! Τοιοῦτον Κράτος θὰ ἦτο ἐμπαιγμὸς τῆς Ἱστορίας!» (Παταγώδη χειροκροτήματα ἐξ ἀριστερῶν καὶ τῶν θεωρείων.)

Ἐρρέτω ἡ εὐγλωττία!...

Τὸν Δημήτριον Γούναρη διεδέχθη συγκεκινημένος ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Πρωθυπουργὸς Γεώργιος Θεοτόκης, ὅστις ἐκθέσας διὰ μακρῶν τὸς ἐπὶ τοῦ ζητήματος γνώμας

του καὶ ἐξηγήσας τὰς Κυβερνητικὰς ἀπόψεις, ὑποστήριξεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις μόνον τῶν παραγωγῶν τὰ συμφέροντα ἔλαβεν ὑπ' ὄψει. Καὶ ἐξακολούθησε:

Γ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ «Ἄς μοι ἐπιτραπῇ ἤδη ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὸν ἐπίλογον τοῦ ἀξιότιμου ἐκ Πατρῶν βουλευτοῦ. Ὁ ἀξιότιμος βουλευτὴς καταλήγων εἶπεν: «Ἐρρέτω τὸ Κράτος τοῦτο.» Εἰς τὸ «ἐρρέτω» αὐτὸ ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἶπω ὅτι δὲν διαβλέπω τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους μᾶς παρουσίασε. Δὲν διαβλέπω τοιοῦτον κίνδυνον καὶ λέγω: «Ἐρρέτω ἡ ρητορικὴ δεινότης, ἐρρέτω ἡ εὐγλωττία, ἂν αὐταὶ δὲν εἶναι προωρισμένα νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μόνον νὰ τέρψωσι τὴν ἀκοὴν τῶν ἀκροατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν δύναμαι ἢ νὰ ὁμολογήσω ὅτι καταλέγομαι καὶ ἐγὼ διότι δὲν δύναμαι νὰ ἀρνηθῶ, ὅτι ἀδυνατῶ ν' ἀντιστῶ εἰς τὴν γοητείαν ἢ ν' ἐνασκει ἡ εὐγλωττία τοῦ κ. βουλευτοῦ...

Ἄλλ' ὅταν ἡ εὐγλωττία δὲν ἔρχεται εἰς ἐπικουρίαν τῆς ἀληθείας, τότε προτιμῶ τῆς τοιαύτης εὐγλωττίας τὴν λογικὴν, ἡ ὁποία θέτει τὰ πράγματα ὡς ἔχουν καὶ ἄγει εἰς τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα ἤχθην καὶ τὰ ὁποῖα ἐνισχύονται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων, διότι ἔχῃτε ὑπ' ὄψει σας βεβαίως τὰ ψηφίσματα καὶ τὰς συστάσεις ἃς δῆμοι καὶ κτηματικοὶ σύλλογοι ὑπέβαλον ὑπὲρ τῆς συμβάσεως. (χειροκροτήματα)

....Θὰ ἦσθε πάντοτε νικητὴς!...

Ὁ Δημήτριος Γούναρης, ἀνταπαντᾷ εἰς τὸν Θεοτόκην καὶ καταλήγει διὰ τῶν ἑξῆς:

Δ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ. «..... Δὲν θέλω ἀντικρούσει τὴν γνώμην ἣν ἔχετε περὶ ἐμοῦ. Λέγω μόνον ὅτι ὅταν μᾶς κατηγορῇτε ὅτι χρησιμοποιοῦμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν οὐχὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀληθείας, ἀπαγγέλλετε κατηγορίαν ἀόριστον, τὴν ὁποίαν ὀφείλετε νὰ καθορίσητε..... Δὲν ἐσυνειθίσσαμεν νὰ ὑποστηρίζωμεν συμφέροντα, οὐδὲ βλέψεις τινός,....

Γ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Οὐδέποτε εἶχον αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Με παραξηγήσατε....

Δ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ. Ἐὰν δὲν εἴχετε αὐτὴν τὴν ἰδέαν, τότε τὸ ἐπιχειρήμα σας δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν. Ἐὰν δὲν εἴχετε αὐτὴν τὴν ἰδέαν θὰ εἰπῇ ὅτι ποθεῖτε νὰ στερηθοῦν πάσης δυνάμεως, οἱ ἀντίθετον πρὸς ὑμᾶς ἔχοντες γνώμην ὅπως ὑποστηρίξωσι τὴν γνώμην των ταύτην. Ὁμολογῶ ὅτι, ἐὰν ὁ πόθος σας ἐπραγματοποιούτο, θὰ ἦσθε πάντοτε νικητὴς εἰς πᾶσαν συζήτησιν καὶ εἰς πᾶν ἐπιχείρημα. (Ραγδαῖα χειροκροτήματα).

* * *

Ἡ «Πατρίς» τῶν Ἀθηνῶν, ἐν κυρίῳ ἀρθρῷ σχολιάζουσα τὴν συζήτησιν ταύτην ἐν τῇ Βουλῇ ἔγραψε τὰ ἑξῆς εἰς τὸ φύλλον τῆς 27 Ἰανουαρίου 1907 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ χθεσινὴ ρητορικὴ μονομαχία».

«Ἡ χθεσινὴ ρητορικὴ Μονομαχία.»

Ἐνδιαφέροντα, ἀλλὰ καὶ χαριεστὰ ἐπὶ τῇ ἐν τῇ Βουλῇ ἡ μεταξὺ τῶν κ. κ. Θεοτόκη καὶ Γούναρη μονομαχία ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς.

—Ἀνεξαργήτως πρὸς τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον εἶχον ἀμφότεραι αἱ ἀγορεύσεις, παρε-

τηρήθη ιδιαίτερος ἡ ἀβρότης, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη τῆς συζητήσεως. Ὁ κ. Θεοτόκης ὁμολογῶντας ὅτι δὲν εἶναι ρήτωρ, ἐσημείωσε τὸ μεγαλειότερον ρητορικὸν ἐπιχείρημα. Διὰ τὴν ἐξασθενήση τὸν ἀντίπαλόν του, ὁμολόγησεν ὅτι εἶνε θῦμα τῆς ρητορικῆς δεινότητος καὶ τῆς εὐγλωττίας του ὡς εἶπεν.

— Ὅσακις ὁμιλεῖ ὁ κ. ἐκ Πατρῶν βουλευτής, ἀναπτύσσει τοιαύτην δύναμιν λόγου καὶ τοιαύτην εὐστροφίαν πνεύματος, ὥστε καὶ ἐγὼ αὐτὸς διατελῶ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν αὐτήν.

Ἐἶπεν ὁ κ. Θεοτόκης.

— Ἀλλ' ἐρρέτω ἡ ρητορικὴ πρὸς τῆς λογικῆς.

Ὁ κ. Γούναρης ἦτο ἐπόμενον ὅτι ἤθελεν ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν πρόκλησιν τὴν τόσον ἀβρὰν ὅσον καὶ δηκτικὴν. Ἐν πρώτοις κατώρθωσεν ἐπιτηδείως τὴν μὴ ἀναβολὴν τῆς ἀπαντήσεως διὰ τὴν μὴ μείνη ἡ Βουλὴ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν λόγων τοῦ ἀντιπάλου του. Ἀνελθὼν δὲ εἰς τὸ βῆμα ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ «ἀνευ πολυτελείας φράσεων», τουτέστι δὲν θὰ ἀναπτύξῃ ρητορικὴν, διὰ τὴν μὴ πίπτῃ θῦμα αὐτῆς ὁ κύριος Θεοτόκης. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο δεύτερον ρητορικὸν κατόρθωμα, διότι, ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα διὰ τὴν ὁμιλήσῃ μὲ τὴν ἀπείρτον λογικὴν κατῆλθεν αὐτοῦ μετὰ ρητορικὸν ἐπίλογον ἐκ τῶν σπανίως ἀκουσθέντων. Καὶ ἐχειροκροτήθη διὰ τοῦτο ὑπὸ φίλων καὶ ἀντιπάλων. Ὁ κ. Θεοτόκης δὲν ἐχειροκρότησε μὲν, ἀλλὰ τοῦ ἐμειδίασεν ἐπιχαρίτως. Καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ χθεσινὴ συνεδρίασις, μία ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ Κοινοβουλίου.

Ἀνὰ τὰ Βαλκάνια.

Ἐν τῇ χρονολογικῇ ἀφηγήσει τῶν ἐκφάνσεων τῆς πολιτικῆς δράσεως τοῦ Δημητρίου Γούναρη, παρελείψαμεν, ν' ἀναφέρωμεν τὴν ἀνὰ τὰ Βαλκάνια περιοδείαν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός. Ὁ Δημ. Γούναρης ἀπὸ τῆς πρώτης βουλευτικῆς του περιόδου ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ κυριώτερα κέντρα τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὰς πρωτεύουσας τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν διὰ ν' ἀντιληφθῇ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς προόδους τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ νὰ μελετήσῃ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεώς των, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων τῆς Τουρκίας καὶ ἐκείνων οὔτινες ἔξω εἰς τὰ Βαλκανικὰ Κράτη.

Ἡ τοιαύτη πρόθεσις τοῦ Δημητρίου Γούναρη ἀποδεικνύουσα περιτράνως τ' ἀνώτερα πολιτικὰ καὶ πατριωτικὰ ἰδεώδη ἅτινα ἐνέπνεον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ σεβασμοῦ τοῦ πρὸς τὴν ἀποστολὴν του ὡς Ἑλλήνος πολιτευομένου αἰσθανομένου ὡς ὑπεράστικον αὐτοῦ ὑποχρέωσιν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ συνεγγυς τὰς συνθήκας ὑφ' αἷς ἐτέλουν οἱ ἀδελφοὶ Ἕλληνες, προὐκάλεσε τὴν γενικὴν ἐπιδιοκίμασίαν τῶν πληροφορηθέντων τὸ μελετώμενον τοῦτο ταξίδιον, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἐπεχείρησε μετὰ διετίαν, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἐν Τουρκίᾳ (θέρους τοῦ 1909) ὁ ἀείμνηστος Δημ. Ράλλης.

Πραγματοποιῶν τὴν διάθεσιν ταύτην ἐπιθυμίαν του ὁ Γούναρης νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ καὶ μετὰ τῶν ἰθύνοντων τὰ Βαλκανικὰ Κράτη, ἀν' ἡχώρησεν εἰς περιοδείαν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1907. Ἡ περιοδεία των διήρκεσε 2 1/2 περίπου μῆνας, ἐπεσκέφθησαν δὲ τὴν Μακεδονίαν, Θράκην, Βουλγαρίαν, Ρουμανίαν, Σερβίαν, Ἀλβανίαν, Ἡπειρον καὶ ἐπεστρεψαν δι' Αὐστρίας εἰς Ἑλλάδα.

Ἐπανελθὼν ἐκ τῆς περιοδείας του ὁ Γούναρης ἐπικοινωνήσας προηγουμένως μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γεωργίου Θεοτόκη καὶ τῶν Δημ. Ράλλη καὶ Στεφάνου Δραγούμη καὶ προέβη μετέπειτα εἰς ἀνακοινώσεις εἰς τὸν τύπον, περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς τότε ὑποδοῦλους ἐπαρχίας τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἀποφυγὼν νὰ θίξῃ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῶν ἐντυπώσεων τοῦ ἅτινα ἐθνικοὶ λόγοι ἐπέβαλον νὰ τηρηθῶσι

μυστικά. Ὁ τύπος ἐξῆρε ἐνθουσιωδῶς τὴν περιοδείαν τῶν δύο πολιτικῶν καὶ ἐπήνεσε τὴν ἰδέαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐλευθέρου Κράτους μετὰ τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν.

Ὁ Δημ. Γούναρης ἐπανελθὼν ἐκ τῆς περιοδείας του προέβη εἰς τὸν τύπον εἰς τὰς ἐξῆς ἀνακοινώσεις ἐπὶ τῶν ἐντυπώσεώς του ἐκ τῆς ἀνὰ τὰ Βαλκάνια περιοδείας του.

Ἐν πρώτοις ὁ Δ. Γούναρης διέγραψε δι' ὀλίγων φράσεων συμπερασματικῶν τὰς ἐκ Βουλγαρίας ἐν γένει ἐντυπώσεις του. Καὶ εἶπε:

Αἱ ἐντυπώσεις τὰς ὁποίας ἀπεκομίσαμεν ἐκ Βουλγαρίας εἶναι ὅτι ἐκτὸς τοῦ στρατοῦ, τὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι ὄντως κατεσκεύασαν, εἰς οὐδὲν ἀπολύτως σημεῖον ἄλλο δύνανται νὰ συγκριθῶσι κατὰ τὸν πολιτισμὸν πρὸς ἡμᾶς. Εἰς τὴν Φιλιππούπολιν εἶδομεν τὴν Ἑλληνικὴν Λέσχην, ἡ ὁποία ἠλεκτροφωτήθη καὶ τὰ Ἑλληνικὰ κτίρια, Σχολεῖα καὶ Ναοὺς, τὰ ὁποία κατέχει σήμερον οὐχὶ ὁ διαρπάσας ὄχλος, ἀλλ' ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις. Αἱ ἀγριότητες τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἀπεκάλυψε καὶ ὁ Νάτσεβιτς, ἀπέρρευσαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ αἱ ὁποῖαι ἠνάγκασαν εἰς ἀποδημίαν ὀλοκλήρους πληθυσμούς Ἑλληνικούς, παρέχουν τὸ μέτρον τῆς ἠθικῆς ποιότητος τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ πνεύματος τὸ διέπει τὴν ἐν Μακεδονίᾳ δράσιν αὐτῶν εἶναι πνεῦμα καταστροφῆς καὶ ἀγριότητος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐκ Τουρκίας ἐντυπώσεις ὁ Δ. Γούναρης εἶπε τὰ ἐξῆς:

— Οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες, ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει ὁ πρὸς τοὺς Βουλγάρους φυλετικὸς ἀνταγωνισμὸς, πρωτοστατοῦν ὡς πάντοτε εἰς τὰ εἰρηνικὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἔργα. Παντὸς εἶδους φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, ἥτοι Ναοί, Σχολεῖα, Νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα καταπλήττουσι τὸν ἐπισκέπτῃ, ὅστις θανμάζει τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ γενναιοδωρίας τὰ ἀποτελέσματα. Ἡ ἰδιωτικὴ πρόοδος τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν ἡ κτηθεῖσα δι' εὐδοκίμου, ἐντίμου καὶ νοήμονος δράσεως, παρέχει εἰς αὐτοὺς ἀπανταχοῦ τὰ πρωτεῖα. Ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν εἶναι περιττὸν νὰ ἐξηραθῇ αὕτη. Ἀρκεῖ νὰ εἰπῇ τις περὶ αὐτῶν ὅτι εἶναι Ἕλληνες, ὁποῖοι ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ Ἕλληνες.

— Πῶς ἀντελήφθητε τὴν ἐν Μακεδονίᾳ κατάστασιν;

— Ὅπου ἀνεπτύχθη ὁ φυλετικὸς ἀνταγωνισμὸς πρὸς τοὺς Βουλγάρους, ἰδίᾳ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν ἐκ φύσεως ἀποτροπιαζόμενοι τὸ αἷμα οἱ ἡμέτεροι εἰσῆλθον, ὅπως πάντες γνωρίζουσιν, ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγωσιν εἰς ἔνοπλον ἄμυναν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἐδίδαξαν τοὺς ἐπιδρομεῖς ὅτι οἱ πρωτοστατοῦντες εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης δὲν εἶναι πάντοτε οἱ ἡττώμενοι ἐν τῇ ἐνόπλιᾳ συγκρούσει.

Σοβαρὸν σημεῖον τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Γούναρη εἶναι τὸ ἀφορᾶν τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρουν τότε οἱ Τούρκοι ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων.

— Δυστυχῶς, εἶπεν, οἱ Τούρκοι παρεγνώρισαν τὸν σκοπὸν τῆς ἀμυντικῆς καθαρᾶς ἐνεργείας τῶν ἡμετέρων. Δὲν ἡννόησαν ὅτι φυλὴ εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τῶν κατακτησάντων τὴν χώραν προγόνων των μέχρι σήμερον ἀνεγνώρισαν τὴν ζωτικότητα, ὥστε ἐξασφάλισαν αὐτῇ τοὺς ὅρους τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ βίου της, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφεθῇ, ὅπως ἐξοντωθῇ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ δὴ ἐντὸς χώρας ὅχι Βουλγαρικῆς ἀλλ' ἀνηκούσης εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐκ τῆς παραγνωρίσεως ταύτης προήλθεν ἡ στάσις τῶν Τούρκων ἀπέναντι τῶν ἡμετέρων, ἡ πράγματι ἐπιδεινούσα τὴν κατάστασιν αὐτήν. Σήμερον τὰ πράγματα, ὡς λ. χ. ἐν Σέρραϊς, εὐρίσκονται εἰς πολὺν δυσάρεστον σημεῖον. Ἐχουσι συλληφθῇ καὶ διατελοῦν ἐν ταῖς φυλακαῖς πλείονες τῶν ιεροσίων ἡμετέρων, ὅλοι ἀθῶοι, συνεπείᾳ τῶν ψευδῶν καταγγελιῶν ἀλλοῦ τινὸς ἡμιπαράφρονος προδότου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου συντρεχούσης καὶ τῆς Βουλγαρικῆς ραδιοφωνίας, ἐδημιουργήθη καὶ ἡ στάσις τῶν Τούρκων ἀπέναντι πολλῶν ἐκ τῶν ὑπερέχον Μητροπολιτῶν, οἱ ὁποῖοι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν καταδίωξιν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ Τουρκία θὰ ἐννοήσῃ πῶς ἔχουσι τὰ πράγματα καὶ ἐὰν ὄντως ἐπιθυμῇ τὴν ἡννευσιν τῆς Μακεδονίας, τοῦθ' ὅπερ πρώτιστα ποθοῦσιν οἱ ἡμέτεροι, θὰ ἀρῇ αὕτη ἐκ τοῦ μέσου τοὺς διαταράττοντας αὐτὴν Βουλγάρους ἐπιδρομεῖς.

— Καὶ τὸ ἔργον τῶν Δυνάμεων πῶς κρίνεται ἐν Μακεδονίᾳ;

— Δυστυχώς οὐδὲς ἐκ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πρακτικότητα τῶν γενομένων οὐδὲ εἰς τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦσι τὴν Εὐρώπην. Διηγούνται δὲ σωρείαν ἐπεισοδίων δικαιολογούντων τὴν δυσπιστίαν ταύτην. Εἶναι βάσιμος ἡ δυσπιστία; Εἴθε, νὰ διαφανεσθῇ καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἐπέμβασις νὰ ἐπιτύχῃ τῶν ἐξαγγελμένων ἀγαθῶν σκοπῶν. Ἵνα ὅμως ἐπιτύχῃ τοῦτο ἀπαιτεῖται εἰλικρινὴς ἐν πνεύματι δικαιοσύνης, ἐκτίμησις τῶν δικαίων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ διαγωνιζομένων ἐθνικοτήτων. Θὰ ἐπιτρέψωσι τὴν εἰλικρινὴ ταύτην ἐκτίμησιν αἱ πολιτικαὶ βλέψεις τῶν διαφόρων Δυνάμεων; Ἄς τὸ εὐχρηθῶμεν. Τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον οὐδὲν ἕτερον ποθεῖ παρὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας καὶ εἶναι πρόθυμον νὰ παράσχῃ πᾶσαν τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ.

— Καὶ αἱ ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἐξαγγελλλόμεναι δικαστικαὶ μεταρρυθμίσεις πῶς κρίνονται;

— Ἐννοεῖται ὅτι θὰ λήβωσι τὴν τύχην ὧν τῶν ἐν Τουρκίᾳ μεταρρυθμίσεων.

Ἐν συμπεράσματι τέλος ὁ Γούναρης εἶπε τὰ ἑξῆς.

— Πολλὰ δύνανται νὰ λεχθῶσιν ὡς πορίσματα τῶν ἐντυπώσεων ἃς προσετέριον εἰς ἡμᾶς ἡ περιοδεία μας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι σήμερον καιρὸς. Μίαν ὅμως γενικὴν παρατήρησιν δύναμαι νὰ διατυπώσω. Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶναι ἐδῶ, εἶναι ἐκεῖ. Ὁ θέλων νὰ αἰσθανθῇ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐν ὧν τῶν τῶν μεγαλειῶν, ὁ θέλων νὰ μάθῃ νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ φυλὴ ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι πάντοτε ζωντανὴ καὶ ἱκανὴ νὰ ἀναστῇ καὶ πάλιν ἐκεῖ ὅπου τοσάκις ἀνήχθη, ἃς μεταβῇ ἐκεῖ ὅπου πάλαι ἡ καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εὐχῆς ἔργον εἶναι πάντες οἱ παρ' ἡμῖν περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολούμενοι νὰ ἐπισκέπτονται ὅσον ἔνεστι συχνὰ τὸν ὑπόδομον Ἑλληνισμὸν. Καὶ ἂν δὲν προκύψῃ, ἄλλο τι καλὸν ἐκ τούτου θὰ προκύψῃ βεβαίως ἡ ἀκράδαντος πίστις ἐπὶ τὸ μέλλον ἡ ὁποία θὰ ἀποτινάξῃ πᾶσαν ἀπογοήτευσιν ἀπὸ τὰς ἐκφραζόμενας ἀπὸ τὰ σκιερὰ ταῦτα σημεῖα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων. Καὶ εἶναι τοῦτο κέρδος ἐπαρκὲς ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἔχομεν ἀνάγκην ὧν τῶν δυνάμεων ἡμῶν, ἵνα ἀνταπεξέλθωμεν εἰς τὴν δυσκολίαν τῶν καιρῶν.

Ὁ «Νεολόγος» Πατρῶν τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1907, σχολιάζων τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ Δημ. Γούναρη ἐπὶ τῆς περιοδείας του ἀνὰ τὰ Βαλκάνια ἐδημοσίευσεν τὸ κάτωθι χαρακτηριστικὸν ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνισμός».

«Ὅταν δύο ἐκ τῶν ἐγκρίτων πολιτευτῶν μας οἱ κ. κ. Πρωτοπαπαδάκης καὶ Γούναρης ἀνέχοντο ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπως ἐπιχειρήσωσι ταξιδεῖον ἀνὰ τὴν δούλην, τὸν πάσχοντα Ἑλληνισμὸν, ἐγράψαμεν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ ταξιδίου των τούτου καὶ ἐτονίσσαμεν ὅτι θὰ ἦτο ἐθνικῶς μεγάλως ὠφέλιμον, ἐὰν οἱ Ἕλληνες πολιτευταὶ συχνότερον ἐπεκινῶνουν μετὰ τοῦ μεγάλου τῆν ἐθνικὴν ψυχὴν Ἑλληνισμοῦ. Ἐγράψαμεν τότε ὅτι ὁ ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος Ἑλληνισμὸς εἶναι ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξαγνίζεται πᾶς ἀμαρτωλὸς Ἕλληνας, ἐκ τοῦ Ἑλευθέρου Κράτους προερχόμενος. Τὰς γνώμας ἐκείνας μὲ τὰς ὁποίας κατευοδώσαμεν τοὺς ἀπελθόντας εἰς ἐθνικὴν περιοδείαν ἀνὰ τὸν Ἑλληνισμὸν δύο ἐγκρίτους πολιτευτὰς, ἐπῆλθεν ἡ χθεσινὴ συνέντευξις τοῦ κ. Γούναρη διὰ νὰ κυρώσῃ. Εἶναι ὑπὸ διττὴν ἐποπὴν εὐχάριστοι οἱ χθεσινοὶ λόγοι τοῦ κ. Γούναρη πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν. Ὁ κ. Γούναρης κατάρθωσε πρῶτον, τὸ καὶ κυριώτερον, τὸ καὶ οὐδιδωδέστερον νὰ μὴ μιμηθῇ τὸν κ. Ράλλην, τὸν ἀρχηγὸν τῆς μεζονός μερίδος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τὸν ἐπισκεφθέντα ἄλλοτε τὴν Σμύρνην, ὅστις τότε εἶπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ εἴπῃ καὶ δὲν εἶπεν ὅτι ἔπρεπε νὰ εἴπῃ. Ὁ κ. Γούναρης ἐφάνη ἐπιφυλακτικὸς εἰς τὰς ἀνακοινώσεις του καὶ εἶπεν ὅτι ἐπετρέπετο νὰ γνωστῇ δημοσίᾳ ὅτι δὲν ἐπετρέπετο, βεβαίως, τὸ ἐφύλαξε δι' ἑαυτόν, ὅλλὰ τὸ ἐφύλαξε καὶ διὰ τὴν πατρίδα του. Ὁμιλήσας, ὡς ὠμίλησε, μετὰ ἰδιαζούσης προσοχῆς πρὸς τοὺς ἰντερβιουάραντας αὐτὸν ἔσωσε καὶ τὴν ἰδίαν του πολιτικὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν θέσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οὔτε νευρικότητες, οὔτε ἀπειλαί, οὔτε ἀποκαλύψεις. Ἐθίξε γενικὰ σημεῖα, μέσα εἰς τὰς γραμμάς των ὁποίων ὁ καλῶς νοῶν τὰ ἐθνικὰ ζητήματα πολλὰ διαβλέπει καὶ πολλὰ δύναται νὰ παρατηρήσῃ. Τὸ τέλος δὲ τῆς συνεντεύξεώς του ἀπεκρυστάλλωσε τὴν ἐντύπωσιν ἐθνικῆς ψυχῆς. Εἶναι διδάγμα ἐθνικοῦ ιεροκήρυκος ἡ πρόσκλησις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλλήνος νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ἕξω Ἑλληνισμὸν διὰ νὰ μεταγγίσῃ ἐπ' αὐτὸν εἰς τὰς φλέβας του ἐθνικὸν αἷμα. Εἶναι ἀρκοῦσα ἡ ἐντύπωσις αὕτη τοῦ πολιτευτοῦ Πατρῶν διὰ νὰ κυρώσῃ τὴν γνώμην μας, ὅτι δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ αἰσθανθῇ, νὰ ἐννοήσῃ μεγάλην Ἑλλάδα καὶ ἐθνικὰ ἰδεώδη ἐὰν δὲν προσεγγίσῃ ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι μέχρι σήμερον μεθ' ὅλα τὰ δεινοπαθήματά των, μεθ' ὅλας τὰς βασάνους των κρατοῦν πολὺ ἀψηλά ἀκόμη τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ ἐλεύθεροι πολλάκις προβλέπομεν ἀδιαφόρως».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Η ΠΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΙΑ

Ἀνεγράψαμεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ πρόθεσις τοῦ Γεωργίου Θεοτόκη ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν Κυβερνησίαν του διὰ τῆς ἀναθέσεως Ὑπουργείων εἰς τοὺς κυριώτερον Ἰάπωνας Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκην εἶχε καταστῆ παγκοίνως γνωστὴ καὶ ὅτι τὴν πρόθεσιν του ταύτην ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν εὐθεωτέρῳ χρόνῳ ἀφοῦ προηγουμένως ἐξησφάλιζε τὴν συνοχὴν τῆς πλειοψηφίας του. Μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ, κατ' ἐξοχὴν πατριώτης, εὐφυστάτος, καὶ μεγίστη; διορατικότητος πολιτικὸς ἀρχηγὸς ὁ Γεώργιος Θεοτόκης, εἶχεν ἐν τούτοις τὴν ἀρχὴν καθ' ἣν χάριν τῆς γενικωτέρας ἐξυπηρετήσεως τῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος, ἡ προσαρμογὴ πρὸς ἐπιβεβλημένας τότε κομματικὰς συνθήκας — τὰς ὁποίας ἀπεκάλεσαν οἱ ψευδοανορθωτοὶ «φαναλοκρατικὰς» — ἡ οὐ αὐτῶς ἐπιβεβλημένη. Ἦσθάνετο ὅτι ἂν εἰς τὴν Κυβερνησίαν του ἔχύνετο τὸ σφρίγγον αἷμα ἐνὸς Γούναρη καὶ ἐνὸς Πρωτοπαπαδάκη, τὸ κυβερνητικὸν συγκρότημα θὰ καθίστατο γρανιτιῶδες. Ἦσθάνετο ὅμως ἀκόμη, ὅτι ἡ εἰς τὴν Κυβερνησίαν του εἰσοδος τῶν πολιτευτῶν ἐκείνων, οἵτινες χθὲς ἀκόμη κατεπολέμουν αὐτὴν μετὰ τόσης σφοδρότητος, θὰ δυσχερῆσαι τοὺς πιστοτέρους του φίλους πολιτευτὰς, οἵτινες μετὰ τόσης ἐμπιστοσύνης ἀπέβλεψαν πρὸς τὸν Θεοτόκην καὶ τὴν Κυβερνησίαν του. Οὗτοι δὲν ἠνείχοντο εὐλόγως τὴν εἰς τοὺς χθεσινούς πολεμίους τοῦ κόμματός των ἀνάθεσιν Ὑπουργείων, δικαιοτάτη δ' ἦτο ἡ ἀποφ. αὐτῶν ὅτι ἡ συνοχὴ καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόμματος ἀπότην τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ κόμμα τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπὶ τὴν παραγκώνησιν αὐτῶν διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν σφοδρῶν πολεμίων τῆς Κυβερνήσεως, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο περὶ τῶν ἀριστέρων τῆς Βουλῆς.

Τὴν κομματικὴν αὐτὴν ἀντίδρασιν προσεπάθει νὰ διευθετήσῃ ὁ Γεώργιος Θεοτόκης ἀναβάλλον τὴν μεταρρυθμίσιν τῆς Κυβερνήσεώς του, ἀπαραίτητον πολιτικὴν ἐνέργειαν, πρὸς ἣν ἡ κοινὴ γνώμη ἀπέβλεπε μετ' ἐλπίδων, διότι ἐπίστευεν ὅτι ἡ εἰσοδος τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη εἰς τὴν Κυβερνήσιν, θὰ ἐξησφάλιζε καλυτέρας ἡμέρας εἰς τὴν Πατρίδα.

Πρὸς τὴν ἐπιτακτικὴν ταύτην ἀπαίτησιν τῆς κοινῆς γνώμης συνεφώνει ἀκόμη καὶ εἰς σοβαρώτατος παράγων: ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος Α'.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, τοῦ ὁποίου ἡ μακρὰ Βασιλεία ὑπῆρξε μία ἀτελείωτος σειρὰ πατριωτικῶν ἐκδηλώσεων, εἶχε διαισθανθῇ πλήρως τὴν πρὸς τὸν Δημ. Γούναρη ἀπεριόριστον εὐμένειαν τοῦ λαοῦ του. Εἴτε ἐν Ἑλλάδι ἐπικοινωνῶν μετὰ τῶν σχετιζομένων αὐτῷ, εἴτε ἐν τῇ ξένῃ παραθερίζων καὶ δεχόμενος εἰς ἀκρόασιν ἐξέχοντας Ἕλληνας τοῦ ἐξωτερικοῦ, μίαν ἤκουε διατυπουμένην ἐλπίδα, ὅτι εἰς τοὺς νέους ἀνδρας τῆς Βουλῆς θὰ παρείχετο ταχέως ἡ εὐκαιρία νὰ προσφέρωσι τὰς πρὸς τὴν Πατρίδα των ὑπηρεσίας.

Ὁμιλῶν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1908 ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος Βασιλεὺς μετὰ τοῦ Θεοτόκη, εἶπεν:

— Διαβλέπω, κύριε Πρόεδρε, επιθυμία της κοινής γνώμης όπως συνεργασθῇ μεθ' ὑμῶν ὁ κ. Γούναρης...

— Ναί, Μεγαλειότατε, εἶναι ἀκριβές τοῦτο· ἐπιθυμῶ καὶ ἐγὼ τὴν συνεργασίαν αὐτὴν καὶ ἐλπίζω εἰς τὴν πραγματοποίησίν της, ἀπήντησεν ὁ Θεοτόκης.

Ἡ σταυροφορία τοῦ τύπου

Ὁ Ἀθηναϊκὸς καὶ ἐπαρχιακὸς τύπος διεξήγαγε κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην καθ' ἣν συνεζήτειτο ἡ μεταρρύθμισις τῆς Κυβερνήσεως Θεοτόκη ὠραῖον καὶ σθεναρὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Πρὸς τὴν τοιαύτην σταυροφορίαν τῶν περισσοτέρων ὀργάνων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου, ἀπετέλει παραφωνίαν ἡ στάσις 2—3 ἐφημερίδων ἐμπνεομένων ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως (Ραλλικῆς) καὶ τῆς «Ἐστίας» ἐμπνεομένης ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ Ἑμμ. Ρέπουλη, καὶ Στ. Δραγούμη (Ἰαπώνων), οἵτινες ἐφρόνουν ὅτι ἡ προσχώρησις τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀπετέλει προδοσίαν.....

Τὸ «Σκρίπ» τῆς 22 Μαρτίου 1908 ἔγραφεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὑπὸ τῶν τίτλων «ἡ φαινή ἰδέα τοῦ κ. Θεοτόκη» μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἰδέα τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς προσλήψεως εἰς αὐτὴν δύο ἐπιλέκτων μελῶν ἐκ τῆς περὶ τὸν κ. Δραγούμη δμάδος τῆς ἀντιπολιτεύσεως—τοῦ κ. Γούναρη καὶ τοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη—εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ φαινοτέρα ἐξ ὧν ὁ κ. Θεοτόκης ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ.»

«Ἡ Ἀκρόπολις» ἐπιτιθεμένη κατὰ τῶν «Ἀθηνῶν» ἀντιτιθεμένης εἰς τὴν πρόσληψιν τῶν Γούναρη Πρωτοπαπαδάκη ἔγραφεν σχετικῶς ἐν ἀρθριδίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐγείνεν».

«... Πολιτεύεται τοιοῦτοι δὲν πέφτουν στὰ πόδια τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη ἀλλ' ὁ κ. Γ. Θεοτόκης πέφτει εἰς τὰ πόδια των...»

Καὶ περαιτέρω:

—«Ὁ κ. Γούναρης ἐπροκίσθη ἀπὸ τὴν φύσιν νὰ γείνη ἀρχηγὸς κόμματος. Χίλιες χιλιάδες ἀρθρογράφοι νὰ τὸν κυνηγοῦν ἀπὸ πίσω καὶ νὰ τοῦ λένε οὐ! οὐ! οὐ! αὐτὸς θὰ γείνη. Διότι δὲν βλέπομεν κανένα ἄλλον ποῦ νὰ ἔχη τὸ ἀνάστημά του. Οἱ πολεμοῦντες αὐτὸν φθονεροὶ διὰ νὰ σηκώσουν μὲ ὕβρεις τὰ κοντόμικρα ἀναστήματά των, δὲν καταρωθῶνουν τίποτε εἰμὴ νὰ τὸν ἀναδείξουν περισσότερον.

Διότι λυσσώδης πόλεμος δὲν γίνεται κατ' ἀνωνύμων· γίνεται κατ' ὀνομάτων. Καὶ ὁ Γούναρης ἔγεινεν ἤδη ὄνομα!»

Ἡ «Πατρις» τῆς 19ης Ἀπριλίου ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἀπαντητικῶς εἰς τὸν κατὰ τῆς ὑπουργοποιήσεως ἀγῶνα τῶν ἀντιθέτων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ποιοὶ γίνονται Ὑπουργοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα» ἔγραφε τὰ ἑξῆς, χαρακτηρίζοντα θαυμασίως τὰς κρατούσας τότε πολιτικὰς συνθήκας.

—Ὅλοι ἠμποροῦν νὰ γείνουν ὑπουργοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, φωνάζουν ἐν μέσῳ ἀγορᾶ σκίζοντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν οἱ ἱεροφάνται τῆς πολιτικῆς ὑποκρισίας, καὶ μόνον ὁ Γούναρης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ τοιοῦτος!

—Ἀλλὰ διατί;

—Διότι ὁ κ. Γούναρης εἶνε—ἠμποροῦμεν νὰ τὸ εἰπωμεν ὅχι μετὰ φόβου ἢ συστολῆς, ἀλλὰ μεθ' ὑπερηφανείας—ὁ ὑπέρτερος καθ' ὅλα ὅλων τῶν συγχρόνων πολιτευομένων.

— Διότι ὁ κ. Γούναρης εἶναι πρῶτον νέος ἀνὴρ. Μὴ ὑπερβάς ἀκόμη τὸ 40 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐν ᾧ κατὰ τὴν νεοελληνικὴν ἀντίληψιν οἱ Πρωθυπουργοὶ οἱ Ὑπουργοί, οἱ διπλωμάται, οἱ ταγματάρχαι, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ πλοίαρχοι, πρέπει νὰ ἔχουν τοῦλάχιστον πρὸ πολλοῦ λευκανθὴ κατὰ κεφαλὴν καὶ πάγωνα.

— Διότι ὁ κ. Γούναρης εἶναι ρήτωρ ἀπαράμιλλος, μελετητὴς σπάνιος, πολυῖδμων καὶ πολυπράγμων φιλότιμος καὶ σεμνός· χρηστὸς καὶ εὐπροσήγορος· ἀπλοῦς καὶ καλοκάγαθος· γνώστης ξένων γλωσσῶν καὶ πραγμάτων ποικίλων· πτωχός, ἀλλ' ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑπερήφανος· ἀδαμάντινος τὸν χαρακτῆρα καὶ ἀκατάβλητος· φαινόμενον μοναδικὸν ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καθήκον του. Κέρβερος ἀληθῆς τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου. Αὐτὸς εἶναι ὁ Γούναρης καὶ τοιαῦτα ἔχει προσόντα. Ἐνῷ κατὰ τὴν λογικὴν τῶν τελευταίων παρ' ἡμῖν χρόνων οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς πρώτης γραμμῆς διὰ νὰ καταλάβουν τὰ πρῶτα τῆς Πολιτείας ἀξιώματα, πρέπει νὰ ἔχουν ἀκριβῶς ὅλους τὰ ἐναντία τῶν ὧν ἔχει ὁ κ. Γούναρης προσόντα. Νὰ εἶναι βωβοί, ἀλλὰ νὰ ἔχουν ὑπομονὴν γαϊδάρου, νὰ τοὺς ὕβρίζουν, νὰ τοὺς χλευάζουν, νὰ τοὺς ἐξευτελίζουν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς καὶ αὐτοὶ νὰ ἡξεύρουν μόνον νὰ σιωποῦν. Νὰ μὴ ἔχουν γνώσεις, ἀλλὰ νὰ ἔχουν καθ' ἓνα ὠραῖον χαρακτηρισμὸν μιᾶς συναδέλφου, τὴν «γνώσιν» νὰ τὰ καταφέρουν παρασηκνιτικῶς μὲ ὅλους καὶ εἰς ὅλα. Νὰ μὴ γνωρίζουν καμμίαν ξένην γλῶσσαν παρ' ἐκείνην ἣ ὅποια τοὺς χρειάζεται, νὰ ἐννοοῦν μόνον, ἀλλὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κανὲν εἶδος προσβολῆς εἴτε κατὰ τοῦ ἀτόμου των, εἴτε κατὰ τῆς χώρας τὴν ὁποίαν κυβερνοῦν. Νὰ μὴ ἔχουν τέλος καμμίαν ἰδέαν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχουν χρήματα διὰ τοὺς θαυμαστὰς τῆς μεγαλοφυΐας των. Τοιοῦτους ὑπουργοὺς ἐννοοῦσιν οἱ κατήγοροι τοῦ κ. Γούναρη.

Ὁ δὲ κ. Γούναρης;

Ἄ! Αὐτὸς νὰ μὴ γείνη ποτὲ ὑπουργός!

Ἀλλὰ νὰ κάμῃ τί;

Νὰ μείνῃ ἱσοβίως... Ἰάπων!

Δηλαδή!

Νὰ ἀπαγγέλλῃ ὠραίους λόγους εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἡμεῖς οἱ ἀπ' ἔξω νὰ τὸν ἀπολαμβάνωμεν ὡς ρήτορα καὶ κάποτε νὰ τὸν ὕβριζωμεν! Ἀλλὰ συνώμην. Ἐλθμονήσαμεν καὶ κατ' ἄλλο ἀκόμη. Ὁ κ. Γούναρης—διατείνονται οἱ κατήγοροι—δὲν ἔχει καὶ... χαρακτῆρα!

Τι δ' ἔστι χαρακτῆρ;

Ἰδοὺ λ. γ. Ὁ κ. Γούναρης, ἀφοῦ ἀπᾶς ἔγινεν Ἰάπων, δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται πλέον νὰ γείνη Ὑπουργός ὑπὸ τὸν κ. Θεοτόκην. Αὐτὸ λέγεται χαρακτῆρ! Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ κ. Γούναρης οὐδέποτε ἐπεζήτησεν αὐτὸς νὰ γείνη Ὑπουργός τοῦ κ. Θεοτόκη οὔτε ἄλλου τινός. Ὑπάρχουν πρόχειροι αἱ περὶ τούτου ἀποδείξεις καὶ μάρτυρες ἀξιόπιστα καὶ ἀξιόπιστοι καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀκόμη τῶν κατηγόρων τοῦ κ. Γούναρη, *ὅτι ἐξητήθη τοῖς μέγροις* σήμερον αὐτὸς ὡς ἄτομον παρὰ τοῦ κ. Θεοτόκη καὶ *τρεῖς* ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν, μὴ ἀξιώσας νὰ χωρισθῇ τῆς δμάδος τῶν ἐπὶ ἐταίρων αὐτοῦ. Ἀλλ' ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐδέχτο πρὸ ἔτους τὴν γενομένην αὐτῷ πρότασιν ἢ ἂν ἤθελε τὴν ἀποδεχθῇ καὶ τώρα, κατὰ τί θὰ παρεβλάπτετο ὁ... χαρακτῆρ τοῦ κ. Γούναρη; Ἀπλούστατα καὶ φυσικώτατα, θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὰς τάξεις τοῦ κόμματος, ἐξ οὗ εἶχεν ἀπομακρυνθῇ μόλις ὀλίγα βήματα. Θὰ ἐγίνετο καὶ πάλιν Θεοτοκικός, ὁποῖος ἦτο ἐξ ἀρχῆς, καὶ θὰ ἐτάσσετο ὑπὸ τὴν σημαίαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τῶν ἐκλογέων αὐτοῦ τὴν ἐντολὴν νὰ τοὺς ἀντιπροσωπεύσῃ ἐν τῇ βουλῇ.

Ἀλλὰ δὲν μᾶς κάμνετε τὴν χάριν σεῖς οἱ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους ἐπίασε τώρα ἐπιληψία ἀγανακτήσεως, νὰ μᾶς παρατάξετε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, τοὺς ὁποίους θεωρεῖτε ἀξίους νὰ καταλάβωσι τὸ Ὑπουργικὸν ἐδῶλιον; Τολμήσατε νὰ τοὺς ὀνομάσητε καὶ ἔλθετε κατόπιν νὰ ἐξετάσωμεν τὰ προσόντα των καὶ τὸν... χαρακτῆρα των! Καὶ θὰ ἴδωμεν τότε ἂν ὅλοι οἱ φαστῆρες ὑμῶν δὲν ὑπῆρξαν καὶ τῶν ψύλλων ἐπιτηδειότεροι διὰ τὴν ἀπὸ κόμματος εἰς κόμμα μεταπήδησιν των.

Ἐλθετε τότε νὰ συζητήσωμεν περὶ αὐτῶν, καὶ Ἀλλὰ νὰ τοὺς συγκρίνωμεν μὲ τὸν Γούναρη;

—Ποτέ!!

Διότι δὲν χωρεῖ καμμία σύγκρισις.

Ὁ «Χρόνος» τῆς 24 Ἀπριλίου 1908 ἐν ἄρθρῳ του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπὶ τέλους» ἔγραφε τὰ ἑξῆς:

«*Η κοινή γνώμη ενδιαφέρεται όπως ήδη την Κυβέρνησιν να τονωθῇ διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν νέων ἀνδρῶν. Καὶ τοιαύτην τόνωσιν, οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἡ εἰσοδος εἰς τὸ σῶμα τῆς ἀνθρώπου ὡς ὁ Γούναρης. Μόνον ἄνθρωποι, μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσουν χωρὶς ἐπίδειξιν εἰρωνίας, ἡμποροῦν νὰ διηγήσων καθ' ὃν τρόπον γίνεται αὐτὰς τὰς ἡμέρας συζήτησις περὶ Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη, ἀνδρῶν διὰ τοὺς ὁποίους πάντοτε δὲν εἶχε παρὰ ἀνεπιφύλακτον ἐνθουσιασμόν ἅπας ὁ Τύπος».*

Ἡ ἰδία ἐφημερίς, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε τὴν μεγίστην κυκλοφορίαν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐθεωρεῖτο τὸ κατ' ἐξοχὴν λαϊκὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον ἐδημοσίευσεν τὴν 26ην Ἀπριλίου τὸ κάτωθι ἄρθρον:

«*Χθὲς λοιπὸν ὁριστικῶς μεταξὺ Βασιλέως καὶ Πρωθυπουργοῦ ἀπεφασίσθη ἡ ἀνασύστασις τῆς Κυβερνήσεως. Ἦδη ἀναμένοντες νὰ ἴδωμεν ἐὰν πνεῦμα ἀληθοῦς ὑπερφανείας κατέχει τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας διαδόσεων ἔχομεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θὰ παρὰσχῃ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην εὐχάριστον ἐκπληξιν. Ἡ πρόσληψις τῶν ἀνδρῶν περὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων ἐγένετο τὰς ἡμέρας ταύτας θύρυβος, θὰ ἦ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἀληθῶς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀπεφάσισε νὰ βελτιώσῃ τὰ Κυβερνητικὰ πράγματα. Διότι καὶ ὁ κ. Στράτος καὶ ὁ κ. Στάης καὶ ὁ κ. Μπαλτατζῆς εἶναι ἄνδρες, εἰς οὓς μετ' ἐλπίδος δύναται ν' ἀτενίσῃ ἡ Κοινὴ Γνώμη. Εἶναι γνωστὴ καὶ ἡ τελεία μόρφωσις, καὶ τὰ ἄλλα πολιτικὰ χαρίσματα, δι' ὧν κοσμοῦνται, οἱ φερόμενοι ὡς ἀντικαταστάται τῶν νῦν Ὑπουργῶν. Ἀλλ' ἡ πρόσληψις τοῦ κ. Γούναρη εἰς τὴν Κυβέρνησιν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι θὰ εἶναι ἀληθὴς πολιτικὸς θρίαμβος διὰ τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Ἄνδρες τῆς περιωπῆς, τῆς ἰκανότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ κ. ἐκ Πατρῶν πολιτευτοῦ προκαλοῦσι τὴν ἐκτίμησιν καὶ θαυμασμόν παντὸς ἀνθρώπου μὴ κατεχομένου ὑπὸ μωροῦ ἐγωῖσμοῦ γεννῶντος τὸν ἀπαίσιον φθόνον. Ὁ κ. Γούναρης ἐπεδείξατο τοιαῦτα προσόντα, ὅστις εὐλόγως ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἀληθὲς ἀπόκτημα διὰ Κυβέρνησιν ἐπιθυμοῦσαν νὰ δείξῃ, ὅτι ἐννοεῖ νὰ ἐργασθῇ πρὸς βελτίωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν, περὶ ὧν τοσοῦτος ἐν τῇ Βουλῇ ἐγένετο λόγος.*

Εὐρέθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας πολλοὶ καὶ οἱ μὴ ἐννοοῦντες νὰ ἴδωσι τοὺς προεξέχοντες παρ' ἡμῶν ἐπὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν, οἵτινες ἀληθῶς ἐπονήσαντο ἐπιστράτευσιν κατὰ τοῦ κ. Βουλευτοῦ ἐκ Πατρῶν. Δὲν θὰ ἀτασχοληθῶμεν πλέον μὲ τὰς ἀηδεῖς ταύτας μωρολογίας. Ἡ Κοινὴ Γνώμη ἀρκοῦσαν ἐπέδειξατο περιφρόνησιν πρὸς τοὺς φθονερούς, τοὺς μὴ στέργοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν ἀληθὴ ὑπεροχὴν τοῦ κ. Δ. Γούναρη. Ὅ,τι ὅμως προκαλεῖ ἐξόχως τὴν ἐκπληξιν εἶναι αἱ παρά τινων τῆς Ἱαπωνικῆς ομάδος διδόμεναι πληροφορίες, εἴτε ὑπὸ τύπον συνεντεύξεων, εἴτε ὑπὸ τύπον ἀνακοινωθέντων, ὅτι ἡ ὁμάς αὕτη, διατυπώσασα ὠρισμένους ἀρχὰς καὶ χαράξασα πολιτικὴν πορείαν δυνάμενη νὰ ὀδηγήσῃ τὸ Κράτος εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, δικαιούται νὰ χαρακτηρίξῃ ὡς ἐγκαταλείψαντα τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐκείνου ἐκ τῶν μελῶν τῆς, ὅτινα ἤθελον ἀποχωρισθῇ ταύτης. Εἰς τοιαῦτα κουραφέξαλα εἴμεθα συνειδησέντες. Ἐχομεν τόσα ἀκούσει περὶ πραγμάτων καὶ ἀρχῶν, ὥστε τὴν προσήκουσαν ἔχομεν σχηματίζει περὶ τοιούτων ἀνοσίων μωρολογημάτων γνώμην. Τὸ ἀληθές, εἶναι ὅτι παρ' ἡμῶν δὲν πρόκειται ποτὲ περὶ ἀρχῶν, πρόκειται μόνον περὶ καλλιτέρου ἢ χειροτέρου τρόπου διαχειρίσεως τῶν κοινῶν, καὶ οἱ κατέχοντες τὰ προσόντα νὰ διαχειρίζονται τὰ κοινὰ κατὰ τρόπον ἐπωφελέστερον τῶν ἄλλων δέον νὰ ἐνισχύωνται εἰς τὴν πρὸς τοῦτο ἐργασίαν.

Κακῶς πράττουσιν οἱ ἐκ τῆς ομάδος ἐπιζητοῦντες νὰ συκοφαντήσωσι τέως συνεργάτας τῶν. Ἐπιδεικνύουσι δὲ οὐ μόνον μοχθηρίαν ἀλλὰ καὶ ἀχαριστίαν ἀμετρον διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσι οἱ κύριοι οὗτοι ὡς καὶ ὁ Ἀρχηγὸς αὐτῶν, ὅτι ἂν ἡ ὁμάς αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομα τῶν Ἱαπώνων καὶ περιεβλήθη ποίαν τινα αἴγλην παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ τοῦτο κυρίως καὶ μόνον ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τὰ πολῦτιμα προσόντα ἅτινα ἐπέδειξαν οἱ δύο παρ' αὐτῶν συκοφαντούμενοι κ. κ. Γούναρης καὶ Πρωτοπαπαδάκης. Ἄνευ τούτων οὐδὲ ὑπαρξὶν θὰ εἶχεν ἡ ὁμάς, οὐδὲ λόγος περὶ αὐτῆς θὰ ἐγένετο. Πῶς ἐξεφύτρωσαν τώρα περιδοῖσι οἱ κύριοι οὗτοι διὰ νὰ καρποθῶσι τὴν αἴγλην, ἥτις προήλθεν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δύο ἀκαταβλήτων, εἰς ὧν τὴν μέλλουσαν δράσιν στηρίζει πολλὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐλπίδας;

Ἡ «*Ἀκρόπολις*» τῆς 2 Μαΐου 1908, ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὑπὲρ τοῦ Γούναρη ὑπὸ τὸν τίτλον «*ὁ νέος*» ἔγραφε καὶ τὰ ἑξῆς:

«*Ἡ πρόσληψις ὅμως Ὑπουργῶν ὡς ὁ κ. Γούναρης, σημαίνει ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Θεο-*

τόκης, ἠγγνόσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως αὐτῆς καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ὑπηρετηθῇ εἰς τὸ μέλλον τὸ Κράτος καὶ ἡ Χώρα».

Ἡ «*Πατρίς*» τῆς 18 Ἰουνίου ἐν ἄρθρῳ ἔγραφεν:

«*Τὸ μέγα κόμμα, τὸ ὁποῖον ἐκληρονόμησεν ὁ κ. Θεοτόκης παρὰ τοῦ μεγάλου νεκροῦ τῶν Κανῶν, ἔχει ἀνάγκην νὰ ζήσῃ καὶ ὀπισθεν τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη. Ἡ δὲ ζωὴ του ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐπιτελείου τοῦ ὁποῖον θὰ τάξῃ περὶ ἑαυτὸν ἔχοντα ἐπικεφαλῆς ἕνα Γούναρη.*

Ἀπὸ τὸν κ. Θεοτόκην ἐξαρτᾶται νὰ παῖξῃ καὶ νὰ μὴ χάσῃ τὸν Θεοτόκην!»

Ἡ «*Πατρίς*» διείδε ἔκτοτε τὴν διαδοχὴν τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος ὑπὸ τοῦ Γούναρη. Καὶ ἐν τούτοις δὲν παρέλειψεν ἀργότερον νὰ γράψῃ ὅτι φυσικὸς διάδοχος τοῦ Τρικουπῆ ἦτο ὁ... Ἐλευθ. Βενιζέλος!...

Ἡ «*Ἀκρόπολις*» τῆς 19 Ἰουνίου 1908, ὑπὸ τὸν τίτλον «*καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Δ. Γούναρης*» ἐδημοσίευσεν τὸ κάτωθι ἄρθρον.

«*Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμεν καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα εἰς τὴν Ὑπουργικὴν μεταρρύθμισιν. Μετὰ περίπλουν τῆς γῆς καὶ μετὰ ἀναστάσεων κομματικὴν καὶ μετὰ κοχλασμόν μακρὸν κάθε φιλοδοξίας, κάθε φιλαρχίας καὶ κάθε μικροφιλοτιμίας.*

Ἀπὸ τόσῃν ἐπώδυνον κυοφορίαν τί πρέπει νὰ περιμένωμεν; Ἀναγέννησιν, ἀκμὴν, ὕψος; Καὶ ἐν τούτοις λέγομεν ἀνεπιφύλακτως. Ναί! Διότι ὅλη ἡ μεταρρύθμισις αὕτη συγκεντροῦται δι' ἡμᾶς εἰς ἕνα πρόσωπον τὴν ἀξίαν τοῦ ὁποῖου ἀναγνωρίζουν καὶ αὐτοὶ οἱ μὴ φίλοι του, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου οἱ φίλοι του στηρίζουν ἀσφαλεῖς καὶ βεβαίαις ἐλπίδας. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κ. Γούναρης. Αὐτὸς εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σκοπούμενον τῆς γενομένης μεταβολῆς. Ἡ εἰσοδος του εἰς τὸν πολιτικὸν βίον ἀπετέλεσεν ἕνα γεγονός τὸ ὁποῖον ὑπέπεσεν εἰς ὅλον τοῦ κόσμου τὴν αἴσθησιν. Καὶ ὅσα κατόπιν συνέβησαν δὲν διέφευσαν τὰς πρώτας ἐντυπώσεις. Τὰς μετέβαλαν μόνον εἰς πεποιθήσεις. Ὅπως καὶ ἄλλοτε εἴπομεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν βραχὺν χρόνον τῆς πολιτικῆς ζωῆς του τὸν διακρίνει εἶναι ὅτι καθημερινῶς κατακτᾷ ἑδαφος καὶ ἀνέρχεται βαθμίδας. Ἰδιὸν αὐτὸ εἰς ἐκείνους μόνον τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ πλημμυρεῖ καὶ ἡ ἡμερότης, καὶ ἡ τελειοποίησις συντελεῖται κατὰ ῥαγδαῖον τρόπον. Ὁ κ. Γούναρης εἶναι μία φυσιογνωμία πολιτικὴ νέας σχολῆς, προωρισμένη ν' ἀνοίξῃ μίαν δίοδον διὰ τῶν στοίχων τοῦ Πολιτικοῦ καὶ Κυβερνητικοῦ κομπογιαντισμοῦ. Καὶ εἶναι μέγα τοῦτο διὰ τοὺς ὁμοίους του εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ ἀξιώσις του ὅπως γίνῃ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι δηλωτικὸν τῆς θελήσεως πρὸς ἐργασίαν καὶ ἀναμόρφωσιν. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὰς συνθήκας τὰς πολιτικὰς τὰς κοινοβουλευτικὰς, τὰς οἰκονομικὰς ὅφ' ἃς διατελοῦμεν σημαίνει καθαρίσιν τοῦ κομπῶντος τοῦ Αὐγείου. Ἀλλὰ καὶ ὑψηλὴν συναίσθησιν ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ ὁργάνωσις, ἡ σύνταξις, ἡ ἀναγέννησις.

Τὸ ὑπουργεῖον αὐτὸ ἐγέννησε κυρίως τὴν σύγχισιν, τὴν σπατάλην, τὴν ὑπερμετρον φορολογίαν, τὴν παραλυσίαν καὶ τὴν ἀδικίαν ὑπὸ τὰς ὁποίας στένει ἡ χώρα. Δι' αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ ἡ ἀνάρρωσις. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐλπίσωμεν οἰανδήποτε βελτίωσιν χωρὶς ἀναδιοργάνωσιν τῶν λογιστικῶν ὑπηρεσιῶν, χωρὶς τακτικὴν λειτουργίαν, χωρὶς ἐν ἐπιστημονικὸν καὶ νεωτεριστικὸν πνεῦμα φορολογίας καὶ οἰκονομικῆς ἀντιλήψεως.

Εἰς τὰς ἡμέρας του πιστεύομεν ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν θὰ παύσῃ νὰ εἶναι μοναδικὸς μηχανισμὸς λογιστικὸς. Καὶ ὅτι θ' ἀποκτήσῃ νοῦν τοῦ ὁποῖου ἡ πρώτη μέριμνα θὰ εἶναι νὰ δημιουργήσῃ πόρους καὶ δυνάμεις διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Ἡ ἐξοχὸς αὕτη οἰκονομολογικὴ ἀποψις καὶ ἡ κυρία ἀποστολὴ τῶν Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἐλειτούργησε, διότι δὲν ἡδύνατο νὰ λειτουργήσῃ εἰς κεφαλὰς μὴ παρεσκευασμένης.

Μόνον τοῦτο ἀρκεῖ νὰ δώσῃ ἔννοιαν τῆς ὑπουργικῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία δύναται, παρὰ τὴν πνοὴν τῆς ἀπαισιοδοξίας, ἡ ὁποία κρατῇ, νὰ σημάγῃ καὶ νέαν περίοδον κυβερνητικοῦ βίου».

Διὰ τῶν παρατεθέντων ἀνωτέρω ἀποσπασμάτων τῶν ἄρθρων τοῦ τύπου ἠθε-
λήσαμεν νὰ ἐμφανίσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅλην τὴν εἰκόνα τῆς περιόδου ἐκείνης,

ήτις προηγήθη της ανόδου του Γούναρη εις τὸ Ὑπουργικὸν ἀξίωμα. Οὐδεμία ἀπολύτως ἄλλη ὑπουργικὴ μεταρρύθμισις ἢ συγκρότησις Κυβερνήσεως παρουσίασε τὸ ἐνδιαφέρον τύπου, λαοῦ, κομμάτων καὶ πολιτειομένων ἐν ἐνεργείᾳ ἢ ἐν ἀπομαχίᾳ, οἷον παρουσίασεν ἢ μεταρρύθμισις ἐκείνη τοῦ Ὑπουργείου Θεοτόκη. Ἐπρόκειτο ἄλλως τε, περὶ ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως, ἢ ὁποία οὐδὲν τὸ κοινὸν πρὸς ἄλλας ὑπουργικὰς μεταρρυθμίσεις ἐνεφάνιζε. Ἄλλοτε τοὺς Ὑπουργοὺς, τοὺς ἐπέβαλεν — ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων — ἢ κομματικὴ ἀνάγκη καὶ τὸ κομματικὸν συμφέρον. Τότε ἀντὶ τοῦ κομματικοῦ συμφέροντος ὠρθώθη ἕτερος παράγων, σημαντικὸς καὶ ἐπιβλητικὸς, ἢ ἀξίωσις τῆς κοινῆς γνώμης, ἣτις ἔλεγε:

— Τόπον εἰς τὴν ἀξίαν, εἰς τὴν ἐπιστήμην, εἰς τὴν ἀρετὴν! . . . Ὅλοι οἱ «παράγοντες» τοῦ κόμματος, τῶν συμφερόντων, τῶν ὑπολογισμῶν, ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀξίωσιν τῆς κοινῆς γνώμης ἐξεμηνίσθησαν. Καὶ ὑπέκυναν . . .

Ἀπειλεῖ ἐξ ἄλλου ἢ μεταρρύθμισις ἐκείνη μίαν πρόοδον πολιτικὴν. Τὴν πρόοδον οἱ Ὑπουργοὶ πρέπει νὰ ἐκλέγωνται μεταξὺ τῶν ἱκανωτέρων καὶ χρηστοτέρων, εἴτε ἐντὸς τῆς Βουλῆς εὐρισκόμενοι οὗτοι εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς. Τὴν πρόοδον, οἱ ἐλύετο ἐν ζήτημα ἀρχῆς καὶ ἐν ζήτημα πραγματικῆς ἀνάγκης. Ἡ Κυβέρνησις Θεοτόκη ἐλάμβανε νέαν ζωὴν, νέαν μορφήν, νέαν ὑπόστασιν, ἀπεινάσσε τὴν ἀπραξίαν καὶ τὴν στασιμότητα καὶ τὴν νάρκην, καὶ ἐβάδιζε πρὸς τὴν λεωφόρον τῆς ἀναδημιουργίας καὶ τῆς περισυλλογῆς.

Ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι κατὰ τῆς ὑπουργοποιήσεως Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη διεξήγαγον ἀγῶνα καὶ οἱ Ἰάπωνες Δραγούμης καὶ Ρέπουλης, ἰδίᾳ δὲ ὁ δεύτερος. Οἱ ἀπομείναντες εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἰαπώνων, ἐφρόνουν ὅτι ἡ σημαία τοῦ ἀγῶνος τῆς ὁμάδος δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποσταλῇ καὶ νὰ συναφθῇ συμμαχία μετὰ τῆς πλειοψηφίας ἣτις ἀπειλεῖ τὸν στόχον τοῦ ἀγῶνος αὐτῆς. Ἀντιθέτως οἱ Ἰάπωνες Γούναρης καὶ Πρωτοπαπαδάκης, ἐφρόνουν ὅτι καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἀρχηγὸς τῆς πλειοψηφίας, ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἡ κοινὴ γνώμη σύμπασα, ἐκάλει τοὺς Ἰάπωνας νὰ ἐφαρμόσουν τὰς ἀρχὰς τῶν με βοηθὸν τὴν πλειοψηφίαν, ἦσαν ὑποχρεωμένοι ἠθικῶς νὰ μὴ ἀρνηθῶν, διότι ἡ ἀρνήσις αὐτῶν θὰ ἰσοδυναμεί πρὸς ἀρνήσιν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἐφ' ὅσον ἡ ὁμάς τῶν Ἰαπώνων, ἀπὸ ἐπτὰ μόνον βουλευτὰς ἀποτελουμένη, ἦτο κοινοβουλευτικῶς ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἀνακαινιστικὸν πρόγραμμα αὐτῆς, ὁ περαιτέρω ἀγὼν αὐτῆς, μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀρχῶν ὑφ' ὧν διεπνέετο οὗτος, καθίστατο ἀνωφελές, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς πλειοψηφίας ὅπως ἀποδεχθῇ τὸ οἰκονομικὸν καὶ δημοσιονομικὸν πρόγραμμα τῶν Ἰαπώνων, ὡς πρόγραμμα αὐτοῦ, τοῦ μεγάλου τότε, Θεοτοκικοῦ κόμματος.

Ὁ Ἐμμ. Ρέπουλης διεξήγαγε σφοδρὸν δημοσιογραφικὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς μεταστάσεως ἐκ τῆς ὁμάδος τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη εἰς ὃν ὁ Γούναρης, φύσει ἀδιάφορος πρὸς τοιαύτας ἐπιθέσεις — κατὰ τὸ πλεῖστον προσωπικῆς φύσεως — δὲν ἀπῆντησε. Ἡ ὑπομονὴ ὅμως τοῦ Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη ἐξηντήθη καὶ διὰ μιᾶς ἀπαντήσεως του δημοσιευθείσης εἰς τὰς ἐφημερίδας «Σκρίπ», «Χρόνος», «Ἀκρόπολις» καὶ «Πατρίς» ἔθεσε τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν τῶν καὶ ἐξηνάχασε τὸν Ρέπουλην εἰς σιγὴν.

Ὁ ἀείμνηστος Στέφανος Δραγούμης, ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ «Σκρίπ» τῆς 6 Μαΐου 1908 ἐξέφρασε τὴν θλίψιν του διὰ τὴν ἐκ τῆς ὁμάδος ἀποχώρησιν τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη καὶ προσέθετεν ὅτι ἡ ὁμάς θὰ ἐξηκολούθει ὑποστηρίζουσα τὰς ἀρχὰς

τῆς ἐλπίζουσα ν' αὐξήσῃ τὰ στελέχη τῆς ἐφ' ὅσον ἡ σημαία τῶν Ἰδεῶν τῆς ἐκραιεῖτο ὑψηλά...

Ματαίᾳ ἐλπίς διότι ἡ ἀποχώρησις τῶν Γούναρη καὶ Πρωτοπαπαδάκη ἦτο ταῦτο-σημος πρὸς τὴν διάλυσιν τῆς ὁμάδος ἐκείνης. ἤς, ἄλλως τε, αὐτοὶ οἱ δύο ἀπειτέλουν τὴν ψυχὴν.

Τὴν 17ην Ἰουνίου 1908 κατόπιν τηλεφωνικῆς προσκλήσεως τοῦ Γεωργίου Θεοτόκη ὁ Δημήτριος Γούναρης ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἐκ Πατρῶν, ὅπου εἶχε μεταβῇ ἀπὸ ἑβδομάδος, καὶ συνηντήθη μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ παρόντων τῶν Π. Πρωτοπαπαδάκη καὶ Νικολάου Μπουφίδου. Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαν συνομιλίαν, ὁ Γεώργιος Θεοτόκης προσέφερεν εἰς μὲν τὸν Γούναρη τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν, εἰς δὲ τὸν Ν. Πρωτοπαπαδάκην τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν. Ὁ Θεοτόκης ἐπεθύμει ν' ἀρχίσῃ ὁ Γούναρης τὸ ὑπουργικὸν αὐτοῦ στάδιον ἀπὸ τὴν διοργάνωσιν τῆς διοικήσεως τοῦ Κράτους. Ὁ Π. Πρωτοπαπαδάκης ὅμως ἠρνήθη διαρρηθῆναι ν' ἀποδεχθῇ Ὑπουργεῖον καὶ ὑπέδειξεν ὅπως τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, ἀντιτίθετο εἰς τὸν Γούναρη πρὸς τὸν ὁποῖον ἄλλως τε ἐστρέφετο ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Λαοῦ, ὡς δυναμένου νὰ ὀργανώσῃ ἐπωφελῶς διὰ τὸ Κράτος καὶ τὴν Κοινωνίαν τὰ οἰκονομικὰ τῆς Χώρας.

Ὁ Γεώργιος Θεοτόκης ἀφοῦ ματαίως προσεπάθησε νὰ μεταπέσῃ τὸν Π. Πρωτοπαπαδάκην ὅπως μετάσχῃ τῆς Κυβερνήσεως ἀναλαμβάνων ἐν τῶν Ὑπουργείων, συγκατετέθη εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν λύσιν, καὶ τὴν ἐσπέραν τῆς 20ης Ἰουνίου 1908 ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ἡ μεταρρύθμισις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ νέα Κυβέρνησις ὠρίσθη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τὴν πρωτὴν τοῦ Σαββάτου 21 Ἰουνίου 1908. Ὁ Γούναρης ἀφοῦ ἐδέχθη τὰ ὁλόθεσμα συγχαρητήρια τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, μετέβη ἐκ τῶν Ἀνακτόρων κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του.

Ἀλλαλαγμὸς τοῦ τύπου

Οἱ ὁραῖοι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Γούναρη ἀγῶνες τῆς «Ἀκροπόλεως» θριαμβεύουν. Καὶ ξεσπᾷ εἰς διθυράμβους. Εἰς τὰ «Λακωνικά» τοῦ φύλλου τῆς 22 Ἰουνίου ὑπὸ τὸν τίτλον: Ἡ πρώτη μας κατάκτησις ἐγράφη:

— «Ἡ Ἀκρόπολις» πανηγυρίζει ὡς μίαν μεγάλην κατάκτησιν τῆς τὴν ἀνοδὸν τοῦ κ. Δημ. Γούναρη ὡς Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Εἶναι ὁ πρῶτος Ὑπουργὸς ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τὸ σπουδαιότερον Ὑπουργεῖον τοῦ Κράτους μετὰ τὸ σπᾶθι τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἱκανότητος. Ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερον Ὑπουργεῖον τοῦ Κράτους μετὰ τὸ σπᾶθι τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἱκανότητος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μόρφωσιν τὴν τελείαν καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐργασθῇ ὡς ὀργανωτὴς, ὡς μεταρρυθμιστής. Αὐτὴ εἶναι ἡ φιλοδοξία του. Αὐτοὶ ἦσαν καὶ οἱ ὄροι τοὺς ὁποῖους ἔθεσεν: Νὰ ἔχῃ ἐλευθερίαν ὀργανώσεως ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου καὶ προσθήκης νέων ἀγνώστων ἀλλὰ καὶ σπουδαιωτάτων. Εἶναι λοιπὸν ἀληθινὴ μεταρρύθμισις αὐτὴ ἢ ὁποία γίνεται. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ εὐχόμεθα εἶναι αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς μεταβολῆς νὰ πνεύσῃ εἰς ὅλα τὰ Ὑπουργεῖα».

Τὸ «Σκρίπ» εἰς τὸ φύλλον τῆς 22 Ἰουνίου 1908 δημοσιεύει τὴν εἰκόνα τοῦ Δημ. Γούναρη, δημοσιεύει καὶ διήγητον βιογραφίαν αὐτοῦ.

Ἡ «Νέα Ἡμέρα Τεργέστης» εἰς τὸ φύλλον τῆς 15)28 Ἰουνίου 1908 ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

— «Τὸν κ. Καλογερόπουλον ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἀντικαθιστᾷ ὁ βουλευτὴς Πατρῶν κ. Δ. Γούναρης, εἰρηρᾶς ἀριστος καὶ πολιτεολόγος οὐχὶ τυχοῦσας μορφώσεως».

Τὸ «*Progrès d' Athènes*» τῆς 29 Ἰουνίου 1908 ἔγραψε τὰ ἑξῆς :

— «Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κ. Γούναρη λαμπρὸν ρήτορα καὶ νομομαθὴ ἐμβριθῆ οὗτος εὐλόγως ἐφεύκει τὴν προσοχὴν κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων συζητήσεις καὶ ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰ τελωνειακὰ δασμολόγια, ἀπὸ πολλοῦ δὲ χρόνου θεωρεῖτο ὡς ὁ μέλλον Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν».

Ἡ «*Πατρίς*» τῆς 22 Ἰουνίου 1908, ἔγραψεν ὡς ἑξῆς περὶ τοῦ Γούναρη ὑπὸ τὸν τίτλον «*Οἱ νέοι Ὑπουργοί*».

Ὁ νέος ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸς εἶνε ἡλικίας 37 ἐτῶν. Ὑψηλός, εὐσταλής, συμπαθητικώτατος, ἀπλούστατος, διαπρεπὴς νομικός, οἰκονομολόγος, ρήτωρ, ὅχι τῆς παλαιᾶς σχολῆς, ἀλλὰ τῆς νέας, θετικιστῆς καὶ διαλεκτικῆς. Ἡ φράσις του, πάντοτε πλουσιὰ, ἀδρά, σαφὴς καὶ λεπτὴ. Ὡς δικηγόρος διέλαμπεν εἰς τὰς Πάτρας. Γλωσσομαθής. Τελευταίως κατεγίνετο εἰς μελέτας περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἰταλίας. Ὑπὲρ πάντα ἄλλον γνώστης τοῦ σταφιδικοῦ ζητήματος. Ἐχομήτασε καὶ ἄλλοτε βουλευτὴς καὶ ὑπῆρξε φίλος τοῦ κ. Θεοτόκη. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπουργὸς τῆς ἀπολύτου ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης τοῦ Προθυπουργοῦ. Ἐνήμερος εἰς ὅλα τὰ πολιτικὰ ζητήματα. Ἀνθρώπος μὲ ἰδέας. Μὲ ἰδέας νέας. Ὁργῇ πρὸς δημοιοργίαν καὶ ἀνακαίνισιν. Ἐργατικὸς καὶ νοσηροσύνης ἐπερόχον ἀληθῶς. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ μέλλοντος. Ὁ Ὑπαρχηγὸς τοῦ Θεοτοκικοῦ κόμματος. Ὁ μέλλον προθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ λάμψις τοῦ σταφιδίου του ἐνθυμίζει τὴν πρῶτον ἀνάδειξιν τοῦ Ἐπαμεινώνδα Δελφειώτη. Βιογραφίαν δὲν ἔχει. Οὔτε τίλους οἰκογενειακοὺς. Ὁ κ. Γούναρης δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ ὅτι ἄλλοτε εἶπεν ὁ μέγας Γάλλος :

— Nous, nous sommes des ancêtres.

Ἡ ἀνοδος τοῦ Δημητρίου Γούναρη εἰς τὸ Ὑπουργικὸν ἀξίωμα ἐνθουσιάζει τὸν ἀείμνηστον ποιητὴν Γεώργιον Σουρῆν. Καὶ ἀφιερώνει τοὺς κάτωθι στίχους μὲ τὸ χαριτολόγον ὕφος ὅπερ διέκρινε τὸν ἐκλιπόντα ποιητὴν :

Καὶ τώρα τέλειωσε καὶ αὐτὸς
τῆς κρίσεως ὁ τοκετὸς
καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἐλέγτο τῆς ἐξουσίας λάτρας...
ᾧδονε Κόντες καὶ ἔτεκε τὸν Γούναρη τῆς Πάτρας...

Καὶ σὺ Παλῆδ τὸ Φάληρο καὶ σὴν Καστέλλα φῶτα...
τί πόντος νηγεμίας
συγγαίῳ καὶ τὸν Γούναρη τὸν ἀληθῶς εἰδῶτα
τὰ τῆς οἰκονομίας...
καὶ ἔζηλον ἔχοντα θερμὸν καὶ θέλησιν γενναίαν
πρὸς μίαν δρᾶσιν νέαν...

Εἶναι καιρὸς ν' ἀφηναιοθοῦν τῆς δράσεως τὰ πνεύματα
καὶ θᾶναι θρίαμβος γι' αὐτὸν,
τῆς Πάτρας τὸν ἀγαπητὸν
ἄν, ὅπως ὁ Σιμόπουλος, δὲν εὖρη περιστάματα...

Τὸ «*Κράτος*» τῆς 26 Ἰουνίου 1908 ἔγραψε τὰ ἑξῆς :

— Ὁ κ. Δ. Γούναρης ἐξ οἰκογενείας λαϊκῆς καταγόμενος φέρει ὡς περραμηνῶς αἰτίνες ἀνέδειξαν αὐτὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ προσεέλκυσαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην καὶ ἐκτίμησιν τοῦ λαοῦ, πρῶτον τὴν γλωσσομαθειάν του, εἶναι δεύτερον ρήτωρ δεινότητος καὶ φέρει ὡς μέγα κοινωνικὸν ἐφόδιον τὴν γλυκύτητα τοῦ ὕφους...

Ἡ «*Ἀτλαντὶς*» Νέας Ὑόρκης 26 Ἰουνίου 1908 ἔγραψε:

— Ὁ Δημήτριος Γούναρης εἶναι ὁ ἐκλεκτός τῶν Πατρῶν, εἰς τῶν πολιτικῶν τοῦ μέλλοντος. Νομομαθὴς μελετήσας βαθύτατα ὅλα τὰ ζητήματα τῆς χώρας ἡμῶν καὶ ἐγκύψας εἰς πᾶσαν

λεπτομέρειαν τοῦ πολιτικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ μας βίου. Ὡς κοινοβουλευτικὸς ρήτωρ ὁ πρῶτος τῆς Ἑλλάδος. Εὐγλωττος πλούσιος εἰς ἐκφράσεις, καὶ ἐπιχειρήματα, ἐπιβαλλόμενος διὰ τοῦ λόγου του εἰς ὁλόκληρον τὴν Βουλὴν. Νέος ἄγαμος, πλήρης ζωῆς καὶ θελήσεως. Ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὅπερ ἐν ἄλλῃ περιπτώσει θ' ἀνελάμβανεν ὁ φίλος του κ. Πρωτοπαπαδάκης.

Χαρακτηριστικὰ ἐπίσης ὑπῆρξαν τὰ κατωτέρω δύο ἄρθρα τῆς «*Πατρίδος*» καὶ τῆς «*Ἀκροπόλεως*» τὰ ὁποῖα παραθέτουμεν ὁλόκληρα διὰ νὰ παρασταθῶσι πλήρως αἱ ἐκ τῆς Ὑπουργοποιήσεως τοῦ Γούναρη προκληθεῖσαι ἐλπίδες διὰ τὴν πολιτικὴν ἀναμόρφωσιν τῆς χώρας.

1) Ὅταν λήξῃ μοιραῖος καὶ ἡ ἐνεστώσα προθυπουργία τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη, ζητηθῇ δὲ παρ' αὐτοῦ ἀπολογισμὸς τῶν ἔργων του, εἴν τιποτε ἄλλο δὲν θὰ ἔχη νὰ παρουσιάσῃ ἀντάξιον τῶν περιστάσεων, ἐπὶ τὰς ὁποίας ἐκυβέρνησε τὴν Ἑλλάδα, θὰ δικαιούται πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ εἴπῃ :

— «*Σὰς ἐδῶκα τὸν Γούναρη*».

Καὶ πράγματι αὐτὴν τὴν ἐννοίαν ἔχει ἡ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν τῆς παρούσης προθυπουργίας τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη πρόσκλησις τοῦ κ. Γούναρη εἰς τὸ στάδιον τῆς ὑπουργικῆς δράσεως. Διὰ τὸν κ. Γ. Θεοτόκην πιθανὸς νὰ μὴ μετῇ οὐδὲν πνευματικὸν κέρδος ἐκ τῆς βραχείας συνεργασίας αὐτοῦ μετὰ τοῦ κ. Γούναρη, θὰ παραμείνῃ ὁμως διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ μέγα καὶ βαρύντιμον κεφάλαιον τοῦ μέλλοντος. Διότι εἰς τὸ μέλλον ἀνήκει ὁ νέος πολιτικὸς ἀνὴρ, ὅστις ἐκλήθη νὰ παρακαθῇ ἐν τοῖς δεξιότης τοῦ Προθυπουργοῦ κ. Γ. Θεοτόκη. Διότι λόγῳ ἡλικίας, χαρακτῆρος, γνώσεων, εὐφυΐας, φιλοπονίας καὶ ἀπαραιμύλου ζητορικῆς δεινότητος, ὁ Δημήτριος Γούναρης δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τὸ παρελθόν, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωποῦν οἱ ὑπὲρ τὰ ἐξήκοντα γεγονότες πολιτικοὶ ἡμῶν ἄνδρες, οὔτε εἰς τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον μαστίζει πρὸ πολλοῦ λευκανδρία καταφανής.

Τοιοῦτος πολιτικὸς ἀσπὴρ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἐμεσουργᾷ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ ὁρίζοντος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὅταν εὐρίσκονται καὶ παρατηροῦνται ὁξυδερκεῖς τῶν τοιούτων μετεώρων, τὸ πολιτικὸν σέλας διὰ τὸν τόπον ἐκείνον ἀνατέλλει ταχύτερον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ κ. Γ. Θεοτόκης ἀπεδείχθη πολὺ τυχερός. Διότι εἰς τὸν πολιτικὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον διανύουν τόσοι ἄλλοι κομματάρχες καὶ τῆς ἐνεργοῦς πολιτικῆς, συνέπεσεν ἐξ ἀπροσέλας τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη νὰ πέσῃ ἡ τύχη εἰς χεῖρας αὐτῶν, χωρὶς ὁμως οὗτοι νὰ δυνηθῶσι νὰ διαγνώσῃ καὶ νὰ κρατήσῃ αὐτὴν δι' ἑαυτοὺς. Ἐπρεπε νὰ πάθωσι ἐξ ἀμβλυωπίας αὐτοί, διὰ νὰ ἐπανακτῇ ὁ κ. Γ. Θεοτόκης, ὅτι ἐξ ἀμελείας εἶχεν ἀφήσει νὰ τοῦ διαφύγῃ. Διότι μὴ ἀπατώμεθα. Ὅλος ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον ἀπὸ ἔτους διεξάγει ὁ κ. Προθυπουργὸς ὑπὲρ τῆς ὑπουργικῆς μεταρρυθμίσεως, μέχρι τοῦ νὰ προσπέσῃ καὶ εἰς τὴν ματαιωθεῖσαν συμμαχίαν μετὰ τοῦ ἡγέτου τῆς ἐνδοχρῆμον ομάδος τῶν Ἰαπώνων, ἓνα κυρίως εἶχε σκοπὸν, τὴν διὰ πάσης θυσίας ἀνάκτησιν τοῦ κ. Γούναρη.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἀπὸ σήμερον ὁ κ. Γούναρης παρὰ τὸ πλεονὸν τοῦ κ. Γ. Θεοτόκη. Ὁ ὑπαρχηγὸς πλησίον τοῦ εὐτυχὸς ἀρχηγοῦ. Εὐτυχὴς ὁ κ. Θεοτόκης ὅτι δι' ἑαυτὸν μόνον—τοῦτο ἴσως εἶναι τὸ διγνώτερον—ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κόμμα του καὶ διὰ τὴν πατρίδα του. Διότι τὴν μοιραίαν ἐκείνην ἡμέραν—ἡ ὁποία εὐχόμεθα νὰ κείτῃ πολὺ μακρὰν—καθ' ἣν δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐν τῇ ζωῇ ὁ κ. Γ. Θεοτόκης, τὸ κόμμα του, θὰ ἔχῃ τὴν ἐπιούσαν τὸν ἀρχηγὸν του καὶ ἡ Ἑλλὰς τὸν ἀσπὴρα αὐτῆς.

— Δὲν ἀξιούμεν νὰ κοίνομεν περὶ τοῦ μέλλοντος. Διότι ἀρχὴ ἀνδρῶν δείκνυσιν. Ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ἡ ἀδρά προσωπικότης τοῦ κ. Γούναρη, θὰ διέλθῃ καὶ αὐτὸς ὅλα τὰ στάδια ὅσοι φόβον τῆς διαφύσεως τῶν περὶ αὐτοῦ μεγάλων ἐλπίδων. Ἀττικῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων πάντες οἱ ἐξέχοντες ἐκείνοι ἄνδρες, οἱ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κοινῶν τῶν βίων αὐτῶν τάξαντες. Ἀλλ' εἰς τὸ τέλος ἡ ἀλήθεια διέλαμψε καὶ ἡ νίκη ἔσπευε μὲ ἀμείαντον δάμνην κλῶν τὰ μέτωπα τῶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἀθλησάντων ἀνδρῶν.

Ἡ «*Ἀκρόπολις*» (2).

Βεβαίως τὴν σφραγίδα τῆς πρωτοτυπίας εἰς τὴν νέαν Κιβέρνησιν τὴν δίδει ὁ κ. Δ. Γούναρης.

1) «*Πατρίς*» 22 Ἰουνίου 1908.

(2) 22 Ἰουνίου 1908.

Αὐτὸς ἀποτελεῖ τὸ νέον. Εἶναι τρόπον τινὰ ἡ μαγεία τῆς νέας Κυβερνήσεως· μᾶλλον πρέπει νὰ εἶναι... Βεβαίως εἰς τὸ Ὑπουργεῖόν του, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὅσον ἴσως ἀφορᾷ τὴν κατεύθυνσιν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, θὰ θελήσῃ νὰ δράσῃ μεταρρυθμιστικῶς.

Ὅσῃν ἀντιπολίτευσιν δικαίαν μὲν, ἀγρίαν δ' ἔκαμε τοῦ κ. Α. Σιμοπούλου, τόσῃν συμπολίτευσιν δικαιοτέραν ἐκείνης ὀφείλει νὰ κάμῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ κ. Γούναρης δὲν πρόκειται νὰ παίξῃ μὲ τὸ ὄνομά του μόνον. Αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ ὀλιγώτερον. Πρόκειται νὰ παίξῃ μὲ τὸν ἀγῶνα καὶ μὲ τὴν τύχην καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν καὶ μὲ τὸ μέλλον τῶν νέων ἀνδρῶν. Εἶναι καὶ αὐτοὶ μπουρμπουλήθρες ὡς τοὺς παλαιούς· Εἶναι καὶ αὐτοὶ ἀκάθαρτοι ὡς ἐκεῖνοι· Εἶναι καὶ αὐτοὶ τσανάκια πάσης συναλλαγῆς καὶ πάσης βρώμας καὶ παντὸς κατακαθίσματος σὰν τοὺς παλαιούς·

Ἄλλ' αὐτὸ τὸ παιγνίδι σχέσιν ἔχει μ' αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν τὸ ὁποῖον φροντίζει νὰ παίρνῃ μόνον χωρὶς νὰ συντελῇ εἰς αὔξησιν καὶ πλεόνασμα, εἶναι Ὑπουργεῖον τῆς χρεωκοπίας τοῦ τόπου. Ὁ κ. Α. Γούναρης ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐὰν δὲν δημιουργήσῃ γεωργικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως εἶναι χαμένος ἄνθρωπος ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ φιλοδοξία του νὰ δημιουργήσῃ Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον, καὶ Λογιστήριον καὶ Στατιστικὴν, εἶναι μεγάλη. Ἄλλ' αὐτὰ ὅλα θὰ ναυαγήσουν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐξάντησιν τοῦ τόπου. Οἱ νέοι Ὑπουργοί, ὡς ἐννοήσουν ὅτι εἶναι Ὑπουργοὶ τῆς μεγάλης πατριωτικῆς κρίσεως. Οἱ Ὑπουργοὶ τοῦ Πανελληνικοῦ Ναὶ ἢ τοῦ Πανελληνικοῦ Ὁχι!

Ἐφ' ὅσον ὁ κ. Γούναρης μετὰ τῶν συναδέλφων του δὲν συνδράμουν τὸν κ. Πρωθυπουργὸν εἰς τοιοῦτον ἔργον, τότε ἦτο περιττὸν νὰ μᾶς σκοτίσουν τόσον χρόνον μὲ τὸ γενοβόλημά των καὶ εἶναι πλέον περιττὸν ν' ἀσχολούμεθα μαζύ τους, ὡς περὶ νέων Ὑπουργῶν. Διότι ὑπ' αὐτοὺς θὰ ζοῦν οἱ παλαιοὶ καὶ ἐκ τῶν παμπάλαιων οἱ πλέον ἄχρηστοι καὶ οἱ πλέον δόλοιοι.

Εὐμενῶς ἐπίσης ἐχαιρέτησαν τὴν ἄνοδον τοῦ Γούναρη εἰς τὸ Ὑπουργικὸν ἀξίωμα αἱ Ἀθηναῖκαί ἐφημερίδες «Ἐμπρὸς» «Καιροί» «Νέον Ἄστυ» «Ἐστία» «Ἐσπερινή», «Ἀστραπή», «Σφαῖρα Πειραιῶς», «Χρονογράφος Πειραιῶς», αἱ ἐφημερίδες τῆς Αἰγύπτου «Ταχυδρόμος», «Ὁμόνοια», «Τηλέγραφος», «Καίρον», «Φῶς», αἱ ἐφημερίδες Σμύρνης, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ ἐπαρχιακὸς τῆς Ἑλλάδος τύπος.

Αἱ Πάτραι ἐώρτασαν τὴν ἄνοδον τοῦ Γούναρη μετ' ἀλλόφρονος ἐνθουσιασμοῦ. Ἀληθῆς φρενίτις κατέλαβε τοὺς λατρεύοντας τὸν Γούναρην Πατρινούς, πρωτοφανῆς δὲ εἰς ὄγκον διαδήλωσις, μετ' ἐγκωρίων ὀργάνων, ἐν πανζουρλισμῷ καὶ πυροβολισμοῖς κατέληξεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γούναρη ὅπου ἠδύνατο τὰ πλήθη ὁ γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Γούναρη, μακαρίτης Νικόλαος Σαγιάς δικηγόρος.

Καὶ ἐώρτασαν δικαίως οἱ Πατρινοὶ τὴν ἄνοδον τοῦ Γούναρη εἰς τὸν Ὑπουργικὸν θώκον. Ἦτο μία ἀληθινὴ δόξα διὰ τὰς Πάτρας μικρὰν ἐμπορικὴν πόλιν, χωρὶς κέντρον διανοητικῆς δράσεως νὰ δίδῃ εἰς τὸ ἔθνος ἓνα πολιτικὸν ἄνδρα μὲ πανελληνίους ἀξιώσεις. Ἄλλοτε τὴν δόξαν αὐτὴν τὴν εἶχε τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον. Ἄλλ' ἡ Βενετία τῆς Ρούμελης ἐξηντήθη. Ἐδωσε ἓνα Δελφινάκι καὶ ἓνα Τρικούπην. Ἦτο φυσικὸν λοιπὸν οἱ Πατρινοὶ, μεθυσμένοι ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν των, νὰ πανηγυρίσουν ὡς οἱ ἀρχαῖοι Κορύβαντες μὲ νταούλια, πυροβολισμοὺς καὶ βεγγαλικά τὴν ἄνοδον τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἀγαπημένου των πολιτικοῦ εἰς τὸ Ὑπουργικὸν ἀξίωμα.

«Χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης δλοκλήρου», ὅπως ἀργότερον ἔλεγε προσφύεστατα ὁ αἰμνιστὸς Νικόλαος Στράτος, ὁ Δημήτριος Γούναρης εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, μὲ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν μεθ' ἧς διεξήγαγε τοὺς ὀραίους

ΜΕΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

ΜΟΝΟΝ 50.000 ΑΡΙΘΜΟΙ

ἐκ τῶν ὁποίων 30,000 κερδίζουν δοχ. 33,000,000

ΑΓΟΡΑΣΑΤΕ ΟΛΟΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ

Διὰ τοὺς ἐργάτας θὰ εἶναι τὸ σπιτάκι των στὴν ἐξοχὴ.
Διὰ τοὺς ὑπαλλήλους θὰ εἶνε ἡ ἀποκατάστασις εἰς ὠραῖον διαμέρισμα.
Διὰ τὰς δεσποινίδας θὰ εἶναι ἡ προῖκα των.
Διὰ τοὺς ἀστούς θὰ εἶνε ἡ εὐμάροια.
Διὰ τοὺς ἐπιχειρηματίας θὰ εἶναι νέα κεφάλαια.
Διὰ τοὺς εὐπόρους θὰ εἶναι ἡ ἀφθονία.

ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ 6 ΔΡΧ. ΚΑΘΕ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΘΑ ΔΥΝΗΘΗΤΕ Ν' ΑΣΦΑΛΙΣΤΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΣΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡ. ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ Παπαρρηγοπούλου 9.

Τὰ γραμμάτια πωλοῦνται ἐπίσης εἰς ὅλα τὰ καταστήματα τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Κεντρικὸν Πρακτορεῖον τῶν Ἐφημερίδων, τὴν Ἐταιρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ τοὺς λοιποὺς πράκτορας τῆς Ἐταιρίας τοῦ Λαχείου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κεφάλαιον Δοχμαὶ 10,000,000

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 33

Ἀριθμὸς Τηλεφώνου 12-69

ΔΙΟΝΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΠΡΩΤΗΝ ΖΗΤΗΣΙΝ

6%
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

8%

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ — ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ
ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΕΑΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1926

ΑΓΓΛΙΚΑ ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΚΑΣΜΗΡΙΑ

ΦΙΝΤΕΞ

ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΕΝΤΛ & ΡΙΒΕΤΤ ΛΙΜΙΤΕΔ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ ΧΟΥΔΕΡΣΦΙΛΔ & ΣΚΩΤΙΑΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ Η ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Μέγαρον Ἐρεσίου ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΠΩΛΗΣΙΣ ΛΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΗ

Εύρίσκωνται ἐπίσης εἰς τοὺς καλυτέρους ἐμπορορρά-
πτας τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν.

Εἰδικὴ ὑπηρεσία ἀποστέλλει δείγματα τῷ αἰτοῦντι.

Παραγγελίαι δεκταὶ οἰασδήποτε ποσότητος ἀποστελλό-
μεναι ἢ ἐξ Ἀθηνῶν ἢ ἐκ Λονδίνου.

ΑΓΓΛΙΚΑ ΦΙΝΤΕΞ (ΣΗΜΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ)

Ἐγγνώμεθα ὑπευθύνως ὅτι τὰ ὑπὸ τὸ κατατεθὲν
σῆμα ΦΙΝΤΕΞ κασμήρια, προϊόντα τῶν ἐν Huddersfield
(Ἀγγλίας) ἐργοστασίων μας εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ
τὰ ἐκλεκτότερα ὑπάρχοντα ὕλικά καὶ ἐπεξεργασμένα μετὰ
τῆς μεγαλυτέρας δυνατῆς ἐπιμελείας καὶ τελειότητος.

Ὅλα τὰ ὑφάσματά μας τὰ φέροντα εἰς τὰ ἄκρα κεντη-
μένον τὸ σῆμα ΦΙΝΤΕΞ εἶναι τελείως ἡγγυημένα εἰς τοὺς
ἀγοραστὰς τόσον διὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρώματισμοῦ τῶν,
τὴν ἀπαλότητα τῆς ἀφῆς, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν τῶν ἀντο-
χῆν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀμεμπτον τεχνικὴν τῶν ἐκτέλεσιν.

PENDLE & RIVETT L^{TD}